

Num. 3.

Quidquid in libro mercatoris penes se existente scriptum reperitur: id omne eius consensu scriptum præsuntur, nisi contrarium probetur. l. celsus de probat. Straca de mercat. 2. p. n. 65. fol. mihi. 77.

Ad lib. 3. tit. 1. l. 3. de Moatra.

Num. 1.

AD verba, *ningun mercader venda mercaderias a aquel, que entiendo, que las tiene para reuender, &c.* Si secus faciat, & ipse mercator emat post a tali emptore, an committat crimē quod vocatur Hispane, *mohatra*? Nauar. in Man. c. 17. n. 24 l. & c. 23. n. 91. Salcedo in praxi. c. 90. incipit, *vsurarij*, n. 2. additio, c. Couar. var. lib. 2. c. 3. n. 6. in fine. Qui vendidit riguroso pretio in diem, & pactum facit cum emptore, vt statim, vel prope diem in minori pretio vendat ipsi primo venditori, peccat & est vsurarius. Sed si nihil de hoc est pactum, sed postea emptor vltro ad venditorem redijt venditionem offerens, non peccat si non tam lucri causa quam charitate motus id fecit. Parlador. 3. p. quotid. differ. in differ. 53. §. 2. fol. mihi. 233. quod quoad forum exterius, *mohatra*, vocatur & reprobat. Parlador. sup. n. 3. per. l. illicitas, de offi. Præs. Idem in Regno Castellæ. l. 29. tit. 4. lib. 3. Recop.

Ad lib. 3. tit. 2. l. 1. de Cauponibus & Stabularijs.

Num. 1.

ISTI Caupones si possuerunt signum publicum ad portam, tenentur recipere hospites. l. 1. ff. furti aduer. naut. Si verò non possuerunt id: non tenentur illos recipere. l. 1. ff. nautæ, caupones. Ita Portius in. §. præterea. n. fi. quibus mod. re contrah. Abiles in cap. Præt. c. 28. n. 1. fol. 229. Eteodem modo tenentur recipere illos, si inceperunt tenere hospitium. Abil. supra, nisi ex causa recussaret illos. Bart. in. l. in eos. §. serui. ff. furti aduersus. Vt si nō possit sufficere domus omnibus, vel si est incapax. Abiles sup. c. 28. glosa, *acogidos*, n. 1. fol. 229. Alberi. in rub. n. 7. ff. nautæ, caupones. Et cogentur ad hoc officio Iudicis. Alber. sup. n. 8.

Num. 2.

Istis hospitibus Iudex posset imponere taxam. Abiles in cap. Præt. c. 8. glosa, *dineros* n. fi. folio 143. Isti caupones quod accipiunt ad seruandum, restituere tenentur. l. 2. ff. nautæ, caupones, & c. & ibi in. §. caupones. Et isti, qui receperint id seruaturum, tenentur etiam si, sine culpa eorum res perierint,

vel damnum datum est, nisi si quid damno fatali contigerit. l. 3. §. at hoc edicto. ff. nautæ caupones. Sed de leuissima culpa tenentur. Alberi. in. l. sicut. ff. Nautæ.

Si quis nobilis intrat hospitium & tradit valisiam, hospes reddit eam disigillatā, nobilis dicit, res sibi deficere, ei credendum est si cum iuramento deponat de numero, & valore rerum, quas dicit, deficere sibi ex valisia: arbitrio tamen Iudicis, qui considerare debet qualitatem personæ, nobilis famam, hospitis qualitatem, quantitatem rerum, quæ perditæ esse dicuntur. Bart. in. l. 1. de furtis. Portius. §. præterea. n. 7. quibus modis re contrah. Si reddit clausam, nō tenebitur hospes, nisi probet ipse nobilis res, quas ibi esse dicit. d. n. 7.

Si duo sint albergatores vicini, & tot hospites venerunt, qui misit res ad hospitium alterius, iste non tenebitur de leuissima culpa. quia vt amicus recepit illas. l. 3. §. eodem modo. ff. nautæ caup. Baldus in. l. certi iuris, n. 3. C. de locato. Et si mulas hospitis arrestauit officialis apud hospitatorē, is ex tunc non tenebitur de leuissima culpa respectu illarum. Bald. sup.

Ad lib. 3. tit. 2. l. 4. §. 10. de eisdē.

AD verba, *se les permite, vendan cada libra de pan vn maravedi mas caro, &c.* secus de iure, Abiles in cap. Præt. c. 17. glosa, *a razonables precios*, n. 24. fol. 183. Et isti hospites debent soluere victualia eis in prætio iusto & hospitatores non possunt emere victualia, vt carius vendant hospitibus ea. Abiles in cap. Præt. c. 28. glosa, *acogidos*, fol. 229. a. n. 2. Et si viator nollit soluere victualia in prætio iusto: possunt ei denegari. Abiles sup. n. 3. Et si domini victualium nollunt vendere hæc viatoribus, isti poterunt accipere ea propria auctoritate in Regno Castellæ coram duobus hominibus loci, soluendo præmium pro eis. l. 1. tit. 24. lib. 4. for. leg. Idem ego dicerem & posse viatores vbi liber, ne fame pereant, & ne dolus & fraus patrocinetur dictis dominis, contra reg. iuris. Caupo tenetur de facto sui famuli si diu eum tenuit. l. 1. ff. nautæ. Alberi. in. l. sicut. ff. e. dic vt hic n. 14.

Hospites, vel viatores non debent esse terribiles in hospitibus, nec superui, sed manere debent humiles. Abiles in cap. Præt. c. 8. glosa, *dineros*, n. 9. fol. 142. Caupo de rebus sibi non ostensis (nihil verius videtur) quod non teneatur, quia si hospes ostendisset

de leuissima culpa tenetur.

Num. 3.

Num. 4. De qua culpa.

Num. 5.

Num. 6.

disset cauponi: cum diligentia seruasset illas ob timorem, ne hospes peteret illas ei. Nec contradicit huic Albericus in rub. n. 6. ff. nautæ caupones. Et pro me facit ipse titulus, *nautæ, caupones, vt accepta restituant, ibi, vt accepta, et go non accepta non restituēt, ergo nec ea, quæ non sunt ostensa, quia non videtur, illa accepisse nisi accepit fardellū.* Alberi. sup. in. l. ait. §. recepit. Bald. in. l. certi. C. de locat. Isti caupones tenentur ex quasi delicto. §. item exercitor, de obligat. quæ quasi delicto. Si sint plures caupones, quilibet non conuenitur insolidum. Item vnus soluens liberat alium. Item ceditur hæc actio. Secus in actione ex maleficio. §. in his, de oblig. quæ ex quasi delicto, glosa, *heredi.*

Num. 7. De incendio an teneatur caupo.

Si caupo committat suo famulo, vt det comedere animalibus in hospitio receptis, & ignem in stabulo non custodiat ipse famulus, vel ipse dominus, ob quod incendium ortum est, tenebitur dominus. Gayl. lib. 2. obser. 21. num. 6. Cephalus, conf. 362. n. 27. vol. 3. Roland. conf. 95. a. n. 11. vol. 1. Afflict. decif. 57. n. 5. Sed de incendio orto ob culpam hospitis non tenetur caupo. l. 1. in fine. ff. nautæ, caupones.

Num. 8. Caupo an teneatur de facto hospitibus?

Caupones non tenentur de facto allogiantium in hospite: nec de facto familiarium dictorum allogiantium. l. 1. & l. licet. §. in factum. ff. furti aduersus. Sed an de facto sui famulū hic. n. 14.

Num. 9. Vel si tradat clauēs?

Traditio clauium non releuat illos caupones, ne teneantur de facto suæ familiæ. l. debet. §. Item si prædixerit. ff. nautæ. Ziletus conf. criminal. 95. n. 3. in. 1. tomo. Rebusus ad leg. Reg. 2. tom. tit. de hospitibus. n. 9. & 10. fol. mihi. 275. Iudexq; procedere potest ad torturam contra quoscunq; (qui fuerit versati in hospitio etiam si sint familiares stipendiariorum) pro furto scilicet in eo commissio. Ziletus supra. n. 4.

Torqueri pro furto commissio in hospite.

Num. 10. Caupo an teneatur si l. debet. n. 4. ff. nautæ, caupones. Amicus accipiens in domo amicū gratis, non tenetur de rebus de perditis. Albericus in. l. ait. n. 2. ff. nautæ, caupones.

Num. 11. Si furtum sit extra hospitium, vel si prædixit.

Caupo non tenetur nisi pro furto facto in suo hospitio per suam familiam, sed si fiat extra id, non tenetur. Nec tenebitur si prædixit, vt vnusquisq; seruet suas res. l. fi. §. Item si prædixerit. ff. nautæ, caupones. Angelus in. §. item exercitor, n. 1. de ob. quæ quasi ex delicto.

Num. 12.

Inter hospites præferendus est qui prius receptus est. Nec caupo propter superue-

nientem aduenam primum repellere potest. l. 1. in fine. ff. furti aduersus, quia melior est conditio occupantis. Ita Rebusus ad leg. Reg. 2. tomo tit. de hospitibus. n. 5. fol. mihi. 274. nisi ex causa vt si Episcopus, vel Legatus Regis superuenerit: quo casu ille, quāuis primus, relinquet suum cubiculum, & dabitur inibi ei aliud. Nec debet ab hospitio repelli si ipse nulla hospitia ibi inueniret. Vel nisi primus esset rixosus & iniuriosus, & non expediebat eum pati: tunc ratione scandali vitandi omnino repellere poterit. c. nihil, de prescrip. vbi Felinus. Rebusus sup. n. 6. fol. 274. Actio ex tit. vt nautæ, caupones, est procedens ex quasi delicto. §. Item exercitor, de obligat. quæ quasi delicto. Quæ actio datur hæredi, sed non contra hæredem. §. in his, de oblig. quæ quasi delicto.

Hæc actio an datur hæredi, vel contra hæredem.

Peregrinum hospitatum caupo debet defendere a malo & iniurijs: alioqui tenetur. Vt occasio delinquendi tollatur. l. 1. de receptat. Rebusus ad leg. Reg. 2. tomo tit. de hospitibus. n. 7. fol. mihi. 274. Munus hospitibus in domum recipiendi non personale, sed patrimonij onus est. l. 3. §. munus de muner. & honorib.

Num. 13. Peregrinū bene tractet caupo.

Hospites recipere munus patri moniale.

Caupo pro furto famulorum in diuersorio factis tenetur. l. vnica vers. caupo autem. ff. furti aduersus. Item eorum, qui habitandi causa ibi sunt. Sed de facto famuli communi opinione fidele & bono non tenentur. Rebusus sup. n. 13. fol. mihi. 275. idq; quod pro famulo soluit caupo, ab illo recipere potest. Faber in. §. Item exercitor, de obl. quæ ex quasi.

Num. 14. Pro furto famuli, vel habitantis teneri.

Repeti.

Caupones non debent pluris vendere transeuntibus quam in mercatu vendatur, habito honesto lucro. c. 1. de empt. Rebusus sup. n. 14. & quoad hoc credetur famulis transeuntium in defectum aliorum. c. quoniam, de testibus. Rebusus ad leg. Reg. 2. tomo tit. de hospitibus. n. 14. fol. 276.

Num. 15. Caupo an possit carius vendere quam in mercatu, & hoc probari.

Ad lib. 3. tit. 4. de Mensuris.

DE ponderibus & mensuris lib. 3. tit. 31. constit. Regni Neapol. vbi Sebastianus & Auferius. De mensuris falsis & de pana habentis eas. Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 4. casu. 317. Gomez in. l. 83. Tauri. n. 12. quid de foro de sobrearue lib. 10. c. 24. del dicho

Fuero.

(?)

Ad

Ad lib.3. tit.4. l.3. de Eisdem.

Num.1. Fuero.

Ad verba, sean auidas por falsas. Idem de foro huius Regni Navarra lib. 5. tit. 6. c. 9. ibi. Es a saber, que sino el Rey, otro home non debe dar medidas de pan, ni de vino en toda Navarra. De iure ex mensura poni debent de mandato Regis, vel ciuitatis. Et corrumpens mensuras publice approbatas tenetur ad duplum, & pro crimine relegatur. Et nullus nisi Princeps potest statuere, nec mutare mensuras. Castro in. l. hodie. ff. ad leg. Jul. repetund. in praedictionibus.

Ad lib.3. tit. 7. l. 2. de Panaderias, fol. 113.

De quibus Gutierrez pract. lib. 2. q. 181. & 182.

Ad l. 3. eiusdem tituli, de Molendinis.

Num.1.

De iure quis cogi qui non potest mole- re suum triticum in molendino ciui- tatis, nec dominorum. Couar. in reg. pos- sessor. 2. p. §. 4. a n. 7. Boerius decis. 125. Sta- tutumq; cogens aliquem ad molendum in molendinis ciuitatis, non valet. Roland. conf. 22. a n. 13. vol. 2. De istis molendinis la- te, Bart. Iason, & Ripa in. l. quominus, de fluminibus. Ferrar. in praxi tit. de feruit. §. feruitus fol. mihi. 239. adde fol. 88. n. 18. hic.

Ad lib.3. tit.8. l.7 de Foro com- petente.

Num.1.

In quibus casibus Iudex secularis, vel Ecclesiasticus habeant iurisdictionem? Vide fol. 9. vsq; ad 14. & fol. 93. n. 21. vsq; ad fol. 97. hic.

Num.2. Pro aniuer- sarijs cora quo Iudice agendum.

De annua pensione pro aniuersarijs agendum est coram Iudice Ecclesiastico. Guidopap. decis. 576. n. 4. Laici nollentes soluere decimam, cogi possunt per Iudicem laicum ad eam soluendam. Couar. pract. c. 35. n. 2. vbi quod de exemptione non soluendi decimas cognoscere non possit Iudex laicus. At si decime per Papam beneficia- rio, vel feudatario translate fuerint in Prin- cipem laicum. Vt cunq; causa tractetur, de istis decimis sic translatis cognoscere debet Iudex laicus priuatiue. Couar. sup. n. 2.

Vel pro de- cimis.

vers. tertio. Fontanella de pact. nupt. claus. 4. glos. 13. p. 2. a n. 57. fol. 206.

Sed & si laici contendant, decimas ab eis exigi non obstante quod praescriptione mi- nime debetur, & sint remissa: haec causa re- tinebitur per Regios auditores. Couar. sup. vers. quarto, & Curia Philip. 1. p. §. 5. n. 5. fol. mihi. 76.

Conductores vero decimarum laici con- ueniendi sunt coram Iudice laico ad praetij conductionis solutionem loquendo de iure communi. Sed in Regno Castellae pos- sunt conueniri coram Ecclesiastico si se sub- mitterunt in contractu locationis iurisdic- tionis Ecclesiasticae, censuris, & alijs Cano- nicis legibus, aut iuramentum praestiterint. Couar. pract. c. 35. n. 2. vers. quinto.

Ad lib.3. tit.8. l. 10 §. vnico de Notarijs Decurionum.

Notarij Reipublicae debent esse de iure annales, vel ad plus biennales. l. nemi- nem. C. de su. & arcar. lib. 10. Capicius de- cif. 121. num. 5.

Ad lib.3. tit.9. l.2.

Ad verba, la corambre lleuen a las ado- uerias, idem de iure. Ripa de peste, de remed. praeseruat a n. 86. Vbi quod proprie- tarius possit prohibere vsum fructuarium, ne in domo, cuius habet vsum fructum, exer- ceat has fatidas artes.

Ad lib. 3. tit 10. l.1. de Pasto- ribus.

Ad verba, el pastor sea tenido dar cuenta de los ganados, idem de iure. Debetq; pastor resarcire de suo id, quod ex sua ne- gligentia amisit. Gregor. Lopez, glos. 6. l. 15. tit. 8. p. 5. debetq; vigilare, & non dor- mire circa custodiam gregis. Gregor. sup. glosa. 3. Et si pro mercede custodit, tenetur de leuissima culpa. Bart. in. l. mercedem. n. 1. ff. locati. Hector Felicius de societ. c. 27. n. 56. Et Gregor. sup. glos. 1. Medices de ca- sibus fortuitis. 2. p. q. 10. n. 61. Sed non te- netur de casu fortuito, nisi periculum in se suscepit. Medices sup. n. 62. adde n. 6. hic. Et non est bona excusatio pastoris, si lupo comedit, & pastor nescit, reg. quamuis, extra.

Num.3.

Num.4.

Num.1. pastor de suo soluit damnum.

De qua culpa tenetur Pastor.

Et

Num.2. De eodem.

Et pastor custodiens pro mercede, tene- tur de periculo, & damno dato ab aliquo, quod potuit per custodiam reparare. l. qui mercedem, vbi & Bart. ff. locati. Casan. in co- suct. Burg. rub. 4. §. 23. n. 56. fol. mihi. 774.

Num.3. Si pastor immisit animalia in alienum.

Si Pastor tuus immisit animalia in alic- num, non liberaris dando animal pro no- xa. Sed teneris ad damnum ob malam elec- tionem pastoris. Gregor. Lopez glos. 3. l. 24. tit. 15. p. 7. nisi feceris inquisitionem quan- do eum recepisti. Gregor. sup. glos. 2. vbi & idem contra clericos. Pastor si recipiat ani- malia aestimata ad effectum, vt sciatur, qua- tum valent ita vt capitale sit saluum, & fa- tus diuidantur inter dominum & eum, ni- hilominus damnum contingens in eis sine culpa pastoris erit commune, nisi fuerit aesti- matio, quae faciat emptionem. Ioseph. Lu- do decis. 10. n. 3.

Num.4. An libere- tur osten- dendo pel- les anima- lis mortui?

Et de iure communi non liberatur pas- tor custodiens pro mercede: si portet pelles animalis mortui, nisi probet, casu fortuito, vel naturaliter mortuum esse, vel ab alio occisum esse. Baldus in. l. cum ita. §. species, ad finem, de legat. 2. Iason in. l. si pascenda, n. 4. C. de pactis. Arnob singulari. 31. Casan. in consuet. Burg. rub. 4. §. 23. n. 56. fol. mihi. 774. Gregorio Lopez glos. 7. l. 15. tit. 8. p. 5. Didacus Perez lib. 2. tit. 14. l. 12. addi- tio litera, a, folio mihi. 555. Sed si pastor no- causa custodiae recepisset animalia, sed cau- sa conductionis ob aliquod lucrum, tunc sufficeret probare animalis amissionem, li- cet non probet, sine culpa sua amisisse. Greg. Lopez glosa. 7. l. 15. tit. 8. p. 5.

Num.5.

Probatio vero, quod animal mortuum fuerit sine culpa pastoris, erit si probet, quod in regione illa eo anno tertia, vel quarta pars animalium, quae gregatim pas- cuntur, mortalitate perdita est, vel si docet signa infirmitatis, qua dicit, animal fuisse mortuum, veluti scabiem. Gregor. Lopez glosa. 8. l. 15. tit. 8. p. 5. de pastoribus adde, lib. 3. tit. 11. l. 4. & lib. 3. tit. 30. l. 1. & ibi l. 2. §. 6. n. 6.

Num.6. Fuero.

Sed de foro nostri Regni pastor libera- tur ostendendo pelles animalis mortui, & iurando, bestias feras id rapuisse, vt lib. 5. tit. 13. c. 16. vbi sic loquitur. Si el lobo, o alguna fiera toyllle al porquero, o al cabrariço, o al pastor en el mont puerco, o cabra, o obeya, & el pastor, o el porquero, o cabrariço podiere mostrar alguna seña del ganado, que perdiò, con su jura, que fiera se lo toyllio, pierdasele al señor. Et si pierde en el mont & dize, que adujo a la villa, con su jura, que de sobre el libro & la cruz, que lo perdiò de spnes que lo adujo den

tro de la puerto de la uilla, pierdalo el Señor, & non respondan mas el pastor, ni los ganade- ros. Idem est in Regno Castellae, lib. 5. tit. 5. l. 1. ordinamen. Rega. Regni Castellae. Si fini- to tempore custodiae pastoris, vel custodis: dominus animalis nollit accipere id, & pe- reat, non tenebitur custos, vel pastor. Et si dimittat animalia in pascuis sine custode bono, tenebitur, nisi in hoc finali casu probet, interitum ipsum fuisse fortuito casu peruentum. Medices de casibus fortuitis. 2. p. q. 10. n. 62. Ioseph. Ludouicus, decis. 10. num. 12. Pastor custodiens gratis non te- netur de leui, nec de leuissima culpa. Me- dices sup. n. 62. & Ioseph. Ludouicus, decis. 10. n. 12. adde. n. 1. hic.

Finito tem- pore si do- minus nol- lit accipere animalia.

Dimittite re.

Num.7. Excusari pastor.

Pastor excusatur ab interitu animalium, si epidemia, vel pestis, sit inter animalia. Ri- pa de peste, de priuileg. contract. n. 167. Et probabit, animalia fuisse mortua morte na- turali, seu peste, (& loquor de animalibus, quae gregatim non pascuntur) si clare probet mortem. At si agatur de morte anima- lium, quae gregatim pascuntur, sufficere pro- bare, illo anno euenisse mortalitatem inter animalia. Rip sup. n. 168. fol. 46.

Num.8.

Pactum de diuidendis fetibus inter do- minum & pastorem, valet. l. si pascenda, vbi & Bart. C. de pactis. Etiam si fiat inaequale hoc pactum. Iason in. d. l. si pascenda, n. 1. vbi n. 2. tenet, quod si animalia dentur pas- tori in sociam, & moriantur, periculum erit domini, & pastoris. Et is pastor in soci- dam non tenetur de leuissima culpa, sed ad talem diligentiam, qualem rebus suis adhi- bere solet. §. si. de societate. Et Decius in reg. contractus. n. 39. vbi & quod teneat- tur de leui culpa, & de furto. De ista socie- tate Ioseph. Ludouicus decis. 10. num. 11. Hector Felicius de societate. q. 27. n. 52. vsq; ad 59.

Ad lib.3. tit.11. l.2. de Erbis.

Ad verba, tampoco las puedan vender si- no por el tanto, sed pro eodem pratio pro se possit capere has herbas e conducto- ribus exteris. Gomez var. lib. 2. c. 3. n. 14. vers. Item adde.

Ad lib.3. tit.11. l.3. de Ganatis.

Ad verba, los arrendadores pueden com- drar de los regatones para prouer sus car- nicerias. Sed expleto officio si supersit quid ipsis

ipsis conductoribus, id reuendere possunt. Abiles in cap. Præt. c. 52. glosa, en la tierra, n. 20. fol. 277.

Hæc lex prohibens, animalia emi ad reuendum, ligat clericos. Salcedo ad Bernardum Diaz in practica crimi. Canonica c. 57. incipit, negotiatores, additio, a, col. 11. fol. mihi. 202. sed de iure Constitutionis Sinodalis huius Episcopatus possunt emere animalia, & post reuendere post dimidium anni, lib. 3. tit. ne clerici, vel monachi folio. 126. Item clerici contra legem ementes animalia, vel aliud ad reuendum, peccant mortaliter, & ab Ecclesiastico Iudico puniri possunt, pænis tamen ei arbitrarijs. Salcedo sup. fol. mihi. 203. vbi hoc loquendo in terminis iuris communis.

Ad lib. 3. tit. 11 l. 4. de Ganatis.

Num. 1.

AD verba, sobre si a los ganados les ha de valer buyda, no los hallando en el mismo vedado, &c. Non valet eis fuga de iure. Casan. in conluet. Burg. rub. 1. §. 6. verbo, mensufayge, n. 15. fol. 282. Hipolitus in praxi crim. §. vterius. n. 3. & in singulari. 225. & in l. vnica, n. 13. C. de rapt. Alex. conf. 216. vol. 6. Modò tamen incontinenti postquam exierint à fundo capiantur in fuga. Hipolitus. d. ling. 225. n. 2. Casan. d. n. 15. Abiles in cap. Præt. c. 35. glosa. mandado, n. 5. fol. 245. Sic intelligendus forus positus sup. lib. 2. tit. 22 fol. 81. n. 21.

Num. 2.

Istiq; animalibus fugientibus licet valeat fuga ad effectum, vt occidi non possint (nisi incontinenti capiantur in fuga vt hic dixi.) Tamen damnum soluere debent. Portoles ad Molinum. 3. p. §. ganatum, n. 44. Casan. sup. n. 17. fol. 283. De foro Regni Aragonum valet eis talis fuga, lib. 3. tit. de leg. Aquil. c. 2. in suis foris, fol. 58. & Portoles ad Mol. 3. p. §. ganatum, n. 43. fol. 11.

Si timore luporum ingrediuntur in alienum: non merentur pænam. Ripa de peste, de priuil. contract. n. 159. nec si timore latronum. Ripa sup. de remed. ad conseru. Vbert. n. 159. Animal in alieno repertum non occidi, sed retineri possit, donec sciatur: cuius sit? Et post erit agendum ad damnum datum per id. Garcia de expen. c. 4. à n. 26. Cepola de seruit. rust. c. 9. à n. 30. Casan. in consuet. Burg. rub. 1. §. 6. in textu, en mensufayge, n. 11. fol. 28. Porcius de rerum diuis. in §. singulorum, n. fi. Platea in §. 1. n. 44. de lege Aquilia. Iacobinus in praxi rub. 149. n. 29. et si sint clericorum. Parlad.

quotid. different. in differ. 9. n. 14. fol. mihi 84. Si dominus fuit in culpa dimittendo animalia sine custode, & dent damnum, tenebitur dominus illorum. Abendanus de exeq. 1. p. c. 13. n. 2. per. l. interdum. §. serui qui. ff. de publicanis & ibi Paulus.

Num. 3.

Si animalia ingrediuntur in alienum ex eo quòd via non est apta, non merentur pænam, nec soluere damnum si ciuilitè ea imittat quis. Abiles in cap. Præt. c. 17. glosa, esten, n. 18. fol. 186. Nec si ingrediuntur sine culpa domini animalium. Hipolitus in l. 1. §. praterea, n. 16. de quæstionibus. Quid si obes aberrantes ingrediuntur? l. 24. tit. 15. p. 7. Lucas de Pena in l. 2. C. de pascuis pub. vbi in. d. l. 24. Greg. Lopez glosa. 2. tenet quòd nec tunc tenebuntur eorum domini ad damna, nisi quando ingrediuntur culpa, vel negligentia domini, vel pastoris. Si enim culpa pastoris ingrediuntur: domini animalium tenebitur, quia fuit in culpa malæ electionis pastoris, nisi fecisset diligentiam in inquirendo: tunc enim non dominus, sed ipse pastor tenebitur. Vt in. d. glosa. 2. aliàs. si non fecit diligentiam ipse dominus, ipse tenebitur soluere damnum, nec liberabitur dando animal pro noxa. Et hoc est ratione malæ electionis. vt Greg. Lopez. l. 24. tit. 15. p. 7. glol. 3. Si verò sint animalia clericorum, tenebuntur clerici ob malam electionem pastoris. d. glo. 2. Ista animalia si inueniantur in alieno, an occidi, vel pignorari possint? fol. 81. n. 21. hic.

Ad lib. 3. tit. 11 l. 6. de Eisdem.

AD verba, entrando vn rabaño paguen el daño pro rata los dueños de los ganados, y no solo vno. Idem de iure. Gregor. Lopez. l. 24. tit. 15. p. 7. quia non sunt infolidum obligata hæc animalia.

Num. 4.

Ad lib. 3. tit. 11. l. 7. de Eisdem.

AD verba, el ganado delas carnicerías pase libremente por los caminos Reales, &c. Idem de iure. Baldus in l. per agrum additio, f. C. de seruit. & aq. vbi quòd si per viam publicam non possint transire, possint per vicini fundos. Et Greg. Lopez glosa. 2. l. 19. tit. 18. p. 3. vide legem sequentem.

Num. 5.

l. 19. tit. 18. p. 3. vide legem sequentem.

Ad.

Ad l. 10. d. tit. 11. de Eisdem.

Fuero de facerías.

AD verba, Conformando con el fuero, &c. qui forus est in lib. 6. tit. 1. c. 6. vbi sic loquitur. Las villas faceras, que han los terminos conocidos: pueden pacer de parte de los restoyares ata las heras de sol à sol, no faciendo daño en los frutos, ni en prado de cauallos, ni de bueyes. Et si algunos ganados agenos, o Bustos passaren por termino de alguna villa, que sea de algunos infançones, debent dar lugar, do alberguen vna noche, o dos, si no pueden salir de alli de buena guisa. Et no sean tenidos de dar ninguna cosa à los de la villa, ni ad aquel Infançon. Et den les lugar, do puedan beuer aquellos ganados. Et si algunos ganados de los homes del Rey passan por termino de alguna villa, o de algun infançon: denles lugar, do alberguen, & abreuen sus ganados. Et si por termino de alguna villa, o de Rey passaren algunos ganados, denles lugar, do alberguen, & abreuen. Et si dar no quisieren, pueden tomar lugar, do alberguen, & abreuen, sin fazer daño ninguno en los fruytos de los vezinos, & en los prados de los cauallos, & de bueyes, & en los otros vedados, que tienen vedados los vezinos entre si.

bis, lib. 3. tit. 18. l. 9. à num. 6. vsq; ad num 9. hic.

Ad lib. 3. tit. 13. l. 3. de Eisdem.

AD verba, qualquiera, que se hallare lleuar paloma, de autor, &c. Adde Molinã de Iusticia, in tractatu. 2. in disput. 44. & 45. Et de auctore quid in Aragon? lib. 6. tit. de furto. c. 1. folio. 125. in suis foris. Adde hic lib. 3. tit. 18. l. 1. §. 6.

Num. 12

Ad lib. 3. tit. 13. l. 5. de Apibus.

Vide de his in §. apum, de rerum diuisione, vbi Angelus, Platea, Faber, & Porcius.

Ad. d. l. 5. §. 11. de Eisdem.

AD verba, las colmenas, y abejas no se puedã poner en lugares, q no disten delos caminos Reales alomenos 100. passos. Adde quòd passus est quinque pedũ. Bart. in l. 1. n. 2. ff. si quis cautionibus. Et pes est quindecim digitorum, Franciscus Marcus, decis. 501. n. 12.

Num. 13

Ad lib. 3. tit. 13. l. 1. de Columbis.

Num. 14

AD verba, se guãrde el fuero, que veda matar palomas caseras, &c. Quid in Regno Aragonum? lib. 3. tit. de venatoribus. c. fi. in suis foris, fol. 57. quid de iure communi? hic. l. 9. à n. 6.

Num. 21

Fueros.

Forus hic allegatus est liber. 5. tit. 12. c. 4. vbi sic. Ningun home no debe parar lazos en quanto la sombra del palomar se estiende por el año vn dia en quanto mas lueyn va con sol aquella sombra. Et si en tanto como aquello va à derredor para lazos, cae en la colonia. Est & c. 5. dicti tituli. 12. vbi sic. Otro si todo home, que para lazos para tomar palomas, peche 5. sueldos. Et por cada paloma, que tomãre, 5. sueldos, la metad es del Rey, y la otra metad de aquel, que le peyndrare. Est & c. 6. dicti tituli fori, vbi sic. Todo home, que para reth palomera. peche 60. sueldos. Et si palomas honiere tomadas, por cada paloma 5. sueldos. Empero si Infançon, o villano fuere qui para tal reth, & fuere sayllado, la metad de la colonia debe ser del prendador, & la otra metad del Rey. Sed tu, qui es Nauarrus: quoad penas dictas sta penis positus per dictã. l. 1. li. 3. tit. 13. Recopilacionis legum Regni Nauarræ. Adde de Colum-

Si quis fumo facto apes alienas fugauerit, vel etiam necauerit, magis causam mortis præstitisse videtur quàm occidisse. Et ideo in factum actione tenebitur. l. si quis fumo. 50. ad leg. Aquil.

Num. 31

Si cum apes meæ ad tuas aduolassent, tu eas exusseris, legis Aquiliæ actionem competere Celsus ait. l. si seruis seruum. 27. §. si furnum, ad leg. Aquil.

Num. 41

Apum natura færa est, & apes quæ in arbore tua cõsederint, antequàm in alueo tuo includas eas: non magis tuæ intelliguntur esse, quàm volucres, quæ in arbore tua nidũ fecerint. Ideoq; si alius eas incluserit: is erit dominus earum. Fauos si effecerint, eximere quilibet poterit. Poteris tamen prohibere, ne quis ingrediatur in fundum tuũ ad eas capiendas. §. apum de rer. diuis. Et si nihilo minus ingrediatur, & capiat illas, nõ poterit retinere eum dominus fundi, donec det illas, glosa m, in. d. §. apum. Examen: quod ex alueo tuo euolauit, eousq; est tuum, donec in conspectu tuo est, nec difficilis est eius persecutio, aliàs occupantis fit. d. §. apum. Gregor. Lopez. l. 22. tit. 28. p. 3.

Ad lib. 3. tit. 14. l. V nica de Sequestratione.

Ad illa verba, Las amparas se puedan haber por los Iuezes Ordinarios, hasta la cantidad de doze ducados, &c. Adde, quod de iure communi si mulio deferat mulum per ciuitatem, & dicas, eum esse tuum, no poteris mulionem in ea conuenire, quia licet in ea sit mulus: non tamen est ad finem vt in ea perseueret, sed transitorie. Bart. in l. fi. n. 1. C. vbi in rem actio. Item viator regulariter non potest conueniri in loco contractus, si in eo inuenitur. Abbas in c. fi. n. 44. de foro compet. Capela Tolof. decis. 103. late Co nar. pract. c. 10. n. 3. vbi in d. n. 3. quando quis possit, vel non conueniri in loco contractus? Item forensis recessurus in salutato hospite, si ab eo petas genus, vel quantitatem, non tenetur satisdare, sed si habet in loco (a quo vult recedere) res mobiles, poterunt ea sequestrari. Baldus in l. cum proponas. n. 6. C. de bonis auth. Iud. possid. Adde fol. 35. n. 28. hic in lib. 1. tit. 14. l. 12.

Sed viatorum, seu forensium equi bene possunt sequestrari in defectum satisfationis, loquendo de iure communi. Curcius de sequestris. q. 2. n. 30. & 62. Rebusus ad leges Reg. 1. tomo tit. de literis obligat. art. 6. glo. 3. a. n. 41. fol. 143. Parisius conf. 107. n. 59. vol. 3. Per satisfationem tamen cessat sequestrum. Didacus Perez, lib. 3. tit. 3. l. 1. q. 14. Ferrara in praxi, in forma sequestri. §. sapiens n. 5. limita vt. n. 14. hic. Sed cum hodie anno 1616. in hoc nostro Regno possit cognoscere Iudices Ordinarij in 1. instantia non solum de 12. ducatis, sed etiam de 24. ducatis, puto, quod possint sequestrare etiam vsq; ad 24. ducata res viatorum, quia prorrogatio, vel extensio iurisdictionis vsq; ad 24. ducata, censetur facta cum potestate sequestrationis faciendae vsq; ad quantitatem dictorum 24. ducatorum, sed non ita vt voluerit noster Rex per hanc legem tollere dictis Iudicibus potestatem sequestrandis, praeipue cum hoc & possint facere de iure communi vt dixi in isto numero.

Aduerte, quod de iure possessor lite pendente non debet remoueri de possessione, nec ea sequestrari. C. de prohib. seq. Sed fit sequestratio. 1. cum quis dilapidat fructus, quos seruare debet. c. 2. 3. de sequestrat. 2. cu appellatur ab executore mero, tunc sequestratio fit rei mobilis, & fructus etiam rei immobilis, apud possessorem remanente iure possessoris, lab executione. C. quor. ap.

Si sequestrer, vel depositarius restituat depositu cu iussu Iudicis, liberatur. Abiles in cap. Prat. in Iudicio Sindicatus. c. 10. glo. 1. n. 298. Et si iudex secularis nominet clericum sequestru, poterit procedere executiue, sed non per modum Iudicij, contra illum clericum, vt restituat depositu factum penes eum. Abiles sup. n. 5. fol. 298. Adde fol. 96. n. 38. hic. lib. 2. tit. 19. l. 1.

pel. 3. si persona, a qua res mobilis petatur, suspecta est. l. si fideiussor. §. si. qui satisd. 4. si timetur de dilapidatione. c. fi. de sequestr. l. Imperatores, in fine, de appell. §. si quis proclamat ad libertatem, res eius sequestratur. l. 2. & 3. C. qui ad libert. 6. Si colonus vellit possessiones conductas deserre. l. si. C. de agricol. lib. 11. 7. si maritus vergat ad inopiam, sequestratur dos. l. in rebus, in fine. C. de iur. dot. 8. vxor sequestratur si timetur de sanitia viri, si non potest ei cauere. c. literas, de restit. spol. 9. etiam sponsa si timetur, quod corrumpetur. c. cu locu, de spons. 10. cum aliquid est ablatum ei, qui est de familia iudicis. l. senatus consulto, in fine, de offi. Præsidi. 11. ob contumaciam. c. ex literis, de dolo. (Adde. l. 1. tit. 9. p. 3. & Ferrar. in forma sequestri) 12. res vendita donec prætium numeretur. l. si solutus, de solut. 13. puella sequestratur apud matronam, vel monasterium, ne indigne nubat. Aymon conf. 189.

Ad illa verba, precediendo informacion, de que la hazienda es del deudor, hoc enim nisi probetur, non præsimitur. Rebus. sup. n. 51. Depositarium tutum non eligens iudex, est in culpa, & tenetur. Abiles in cap. Prat. in iudicio Sindicatus. c. 10. glo. 1. fi. n. 1. fol. 297. Et iudex potest se ipsum eligere in depositarium (adde hic. n. 8.) & potest esse fideiussor partis. Abiles sup. glo. nombrare, n. 3. fol. 298. Sequester esse quis cogi non potest, & si sit, tenebitur restituere sequestru, nec propria auctoritate poterit id relaxare sine causa. Abiles sup. n. 4. fol. 298.

De iure communi omnis sequestratio est odiosa. C. de prohibita sequestrat. pecun. Equo sequestrato eu sequestrari faciens dabit expensas ei. Paris de Puteo de sindicatu, verbo, an carcerarius, n. 4. fol. 75. De sequestro late Didacus Perez lib. 3. tit. 10. Capela Tolofana decis. 477. Et Iacobus de Arena, qui est in meo Negufancio, fol. 570. Et Curcius ibi fol. 572. Et Angelus Perusinus ibi, folio. 582. Si vnus est in possessione rei litigiosa, non est sequestrandus. Abiles in cap. fa. Prat. c. 2. glo. 1. parcialidad, n. 25. sine cognitione causae.

Si sequester, vel depositarius restituat depositu cu iussu Iudicis, liberatur. Abiles in cap. Prat. in Iudicio Sindicatus. c. 10. glo. 1. n. 298. Et si iudex secularis nominet clericum sequestru, poterit procedere executiue, sed non per modum Iudicij, contra illum clericum, vt restituat depositu factum penes eum. Abiles sup. n. 5. fol. 298. Adde fol. 96. n. 38. hic. lib. 2. tit. 19. l. 1.

De

De sequestratione quid in Aragon? vid. lib. 4. tit. de emparametis, fol. 93. in foris illius Regni, in quo Regno fructus lite pendentes sequestrari possunt pro conseruatione iuris vtriusq; partis. Portoles ad Mol. 2. tomo. 4. p. §. sequestru, n. 1. fol. 369. Et in dicto Regno sequestru fieri non potest nisi de debito constet prius per publicu instrumentu, sed de iure sufficet si iudex prætmittat aliquam causae cognitionem super debito. Portoles sup. n. 3.

Depositarius, vel sequester tenetur de dolo & lata culpa, sed no de leui, nec de leuissima, reg. contractus, vbi Decius a n. 1. vbi n. 1. infert, quod si leui culpa eius subtracta sit ei furto res deposita, quod non tenebitur. Quod intellige quando depositu fit gratia deponētis: sed si sit gratia depositarij, tenebitur de leuissima. Si gratia vtriusq; de lata & leui. Si accipit pecuniā pro custodia, de leui. Si depositarius se offert se, & est gratia ipsius, vel vtriusq; de leuissima tenetur, si gratia deponentis, de leui. Ita Decius sup. a n. 1. vsq; ad 4. & c. 2. de deposito.

Executor pro debito principali potest manu iniicere in res immobiles debitoris, & eas viris probis publice possidēdas tradere tempore, quo pæconia fiunt. Ne debitor eas alienare, vel fructus dissipare interim possit. Et vt ex fructibus debitū solui possit, quos deuoraret debitor. Rebus. ad. l. Reg. 2. tom. tit. de pæconijs art. 1. glo. 2. n. 2.

Et iste sequester, vel depositarius no debet esse minister Regis. Quia ab eo vix recepta extorqueri possent. Rebus. sup. n. 9. Et talis depositarius no potest permittere, vt altera pars fruatur illa re capta, vel sit apud eu, n. 10. Et si bona immobilia sint in diuersis locis, possunt dari duo depositarij, n. 11. Et iste depositarius excussari no potest a no recipiēdo dicta bona sine iusta causa, n. 12. Et iste executor deponēs si pæfecit ad bonorum regimē sequestros, tenebitur si isti post sint no soluendo. l. 1. de magistr. conuem. Rebus. sup. art. 1. glo. 2. n. 13. & art. 2. glo. vnica, n. 4.

Testes deponētes, depositariū esse sufficientē, id est abonado, tenentur (si ita non sint) in subsidiu. l. cu ostendimus, de fideiuss. Rebus. ad leg. Reg. 1. tom. de sent. executor. art. 1. glo. 16. n. 1. Huicq; depositario pars no potest soluere, sed executori, vel creditori, quia ille no est pæpositus ad recipiēdā solutionē. Rebus. sup. 2. tom. de pæconijs art. 1. glo. 2. n. 15. Illis pæconijs pendētibz potest debitor cu licentia Iudicis vendere talia bona, nec ob talia pæconia dicē

Aragon. De sequestratione quid in Aragon? vid. lib. 4. tit. de emparametis, fol. 93. in foris illius Regni, in quo Regno fructus lite pendentes sequestrari possunt pro conseruatione iuris vtriusq; partis. Portoles ad Mol. 2. tomo. 4. p. §. sequestru, n. 1. fol. 369. Et in dicto Regno sequestru fieri non potest nisi de debito constet prius per publicu instrumentu, sed de iure sufficet si iudex prætmittat aliquam causae cognitionem super debito. Portoles sup. n. 3.

Num. 7. De qua culpa tenetur? Depositarium tutum non eligens iudex, est in culpa, & tenetur. Abiles in cap. Prat. in iudicio Sindicatus. c. 10. glo. 1. fi. n. 1. fol. 297. Et iudex potest se ipsum eligere in depositarium (adde hic. n. 8.) & potest esse fideiussor partis. Abiles sup. glo. nombrare, n. 3. fol. 298. Sequester esse quis cogi non potest, & si sit, tenebitur restituere sequestru, nec propria auctoritate poterit id relaxare sine causa. Abiles sup. n. 4. fol. 298.

Num. 8. Executor nominet sequestrum. Executor pro debito principali potest manu iniicere in res immobiles debitoris, & eas viris probis publice possidēdas tradere tempore, quo pæconia fiunt. Ne debitor eas alienare, vel fructus dissipare interim possit. Et vt ex fructibus debitū solui possit, quos deuoraret debitor. Rebus. ad. l. Reg. 2. tom. tit. de pæconijs art. 1. glo. 2. n. 2.

Num. 9. Modone sit minister Regis. Et iste sequester, vel depositarius no debet esse minister Regis. Quia ab eo vix recepta extorqueri possent. Rebus. sup. n. 9. Et talis depositarius no potest permittere, vt altera pars fruatur illa re capta, vel sit apud eu, n. 10. Et si bona immobilia sint in diuersis locis, possunt dari duo depositarij, n. 11. Et iste depositarius excussari no potest a no recipiēdo dicta bona sine iusta causa, n. 12. Et iste executor deponēs si pæfecit ad bonorum regimē sequestros, tenebitur si isti post sint no soluendo. l. 1. de magistr. conuem. Rebus. sup. art. 1. glo. 2. n. 13. & art. 2. glo. vnica, n. 4.

Num. 10. Testis deponens sequestrum esse diuitem. Testes deponētes, depositariū esse sufficientē, id est abonado, tenentur (si ita non sint) in subsidiu. l. cu ostendimus, de fideiuss. Rebus. ad leg. Reg. 1. tom. de sent. executor. art. 1. glo. 16. n. 1. Huicq; depositario pars no potest soluere, sed executori, vel creditori, quia ille no est pæpositus ad recipiēdā solutionē. Rebus. sup. 2. tom. de pæconijs art. 1. glo. 2. n. 15. Illis pæconijs pendētibz potest debitor cu licentia Iudicis vendere talia bona, nec ob talia pæconia dicē

tur bona litigiosa. Rebus. sup. d. glo. 2. n. 16. Tunc tamen prætium eorū debet deponi penes dictū depositariū. d. n. 16. Depositumq; potest fieri penes iudicem, vel arbitru pro obseruatione sententiæ. l. litigatores. §. quid ergo, de arbitris, & l. exposita, e.

Iste sequester fructus recipere potest, vel locare talia bona dummodo hac locatio fiat cu Iudicis decreto, vocatis domino, & licitatore, & ijs, quorū interest. Et plus offerēti fiat. Rebus. ad leg. Reg. 2. tom. de pæconi. art. 2. glo. 2. n. 18. & 19. Et non requiruntur subhastationes ad hanc locationē rerū priuatarū. Rebus. sup. art. 4. glo. vnica, n. 32. Et iste sequester tenetur reddere rationē finita lite. Rebus. sup. art. 1. glo. 2. n. 19. Vbi & quod debet iurare, cessare in suo libro doli, & fraudē. Et si sint duo depositarij, quilibet tenetur in solidum. d. glo. 2. n. 21. Et ad probandū contrariū eius, quod continetur in dicto libro: potest quis admitti, eiq; iuramentū deferri. Rebus. sup. art. 1. glo. 2. n. 19. Vbi quod de expensis minutis credendum est iuramento dicti sequestri.

Et debet ponere dicta bona penes depositarium, non obstante appellatione. Rebus. sup. art. 7. glo. vnica, n. 13. Nisi offeratur idonea cautio, art. 2. glo. vnica, n. 3. Et tempore, quo executor caput pæconia, debet deponere talia bona. Rebus. sup. art. 2. glo. vnica, n. 5. Nec vis huic sequestro fieri potest sub pæna priuationis iuris, & creditori debet denunciare, si ea vis sibi fiat, art. 3. n. 1.

Violans sequestrum, priuandus est iure suo. Rota antiqua tit. de sequestrat. pos. decis. 2. Clem. vnica, §. nihilominus, e. Si quis incontinenti probet de iure suo in rebus profanis: impedit sequestrum. Boer. decis. 172. n. 2. Didacus Perez lib. 3. tit. 10. l. 1. q. 5. fol. mihi. 1141.

Sequestro posito ex partium litigantium voluntate, vel à Iudice, debetur salarium arbitrio Iudicis. Did. Perez sup. q. 8. fol. 1141.

Aduerte ad id, quod supra. n. 2. dixi, sequestrationē impediri satisfatione. Quod. 1. limitatur si fiat sequestratio pēdēte appellatione contra eu, qui succubuit in prima sententia. Ita limitat glo. in l. fi. C. qui ad libert. proclam. Bart. in l. si cum dotem. §. si verò. ff. soluto matrim. 2. limita quando sumus inter personas, inter quas non cadit satisfatio, arg. l. Imperator, ad Trebell. l. fi. C. de ord. cognit. Curtius de sequestris. §. secūdo, n. 55. 3. limita si sequestrum fiat ad executionem, vt debitor soluat, quia tunc satisfatione non impeditur seque-

Num. 11. Recipit fructus locat.

Rationes reddit.

In solidum.

Iuramentū.

Num. 12. Appellatio an impediatur?

Vis ei ne fiat.

Num. 13. Violare.

Probatio in continenti.

Salarium.

Num. 14. Satisfatio in 4. casibus no cessat sequestrum.

Sequestrum, sed opus erit solutione. l. si pecunia. §. si. vt in possess. legat. Bart. in l. consentaneum, col. pen. C. quomodo & quando Iudex. 4. limita si sequestrum fuit factum propter scandalum. c. literas ad finem, iuncto. c. transmissa, de restit. spol. Nec per iuratoriā cautionem impediatur sequestrum. Curtius sup. n. 56. Speculator, in praxi, lib. 4. particula. 2. tit. de sequestrat. §. 1. n. 2. folio mihi. 66. Fideiussoꝝ autem obligatus pro sequestro restituendo debet sic dicere. Pro-mitto rem restituere absq; aliqua procrastinatione, & de re non baratada & de iudicio fisti. Curtius de sequestris. n. 68.

Forma fideiusionis.

Num. 15.

Si lis est de possessione, fructus sequestrantur.

Et etiā ubi agitur de vi, possidetis.

Num. 16. Coram Delegato an fructus beneficij sequestrandi?

Num. 17. Alienari.

Sequestrum factū lite pendēte durat & in causa appellationis. Curtius de sequestris, n. 65. Quia durat pendēte lite, quā nō finitur nisi in gradu appellationis. Concordat Bartolus in l. si oleum. ff. de dolo malo. Vbi per. d. l. si oleū tener, quōd sequester nō tenetur restituere nisi finita lite, vel nisi per actorē steterit. Et quōd cōtra eū, qui fecit fieri sequestrū indebite, actione de dolo succurritur vbi alia actio deficit. Cōcordat & cū hoc vltimo. Alber. in. d. l. si oleū. n. 1. & 2.

Num. 18. Sequestrum durat & in appellatione.

Sequestrari indebit, tenetur.

Num. 19. Dum res est in sequestro an mitti possit.

Quis probet de iure suo?

Num. 20. Sequester confert & presentat.

Num. 21. An fiat in festo? Descriptio bonorum.

Inter seminatantes.

Licet quādo res deponitur penes sequestrū, perdatur possessio, nō tamen perditur cōmodū possessionis quātū ad onus probandi: ille enim tenetur partes actoris & rei asumere, qui primo tenebatur. Bart. in. l. si oleū. n. 2. de dolo malo. Et res sequestrata debet reddi ei, qui vincit, vel ei, per quem non stat quominus iudicium agitur. Bart. in. l. si oleum. n. 4. 5. de dolo malo.

Sequester clericus cōferre beneficia potest: secus si sit laicus, ob suā incapacitatem. Nicolaus Garcia de beneficijs. 1. tomo. 5. p. c. 6. n. 1. & 13. fol. 620. Poterit & sequester presentare, siue ius patronatus sequestratur per se, siue vniversitas, in qua est. Garcia sup. n. 1. Rota decis. 5. de elect. in antiquis. Rochus de iure patronatus in verbo, ipse vel is, q. 32. n. 71. Liber. 2. p. 1. lib. q. 9. art. 3.

In die feriata in honorē Dei si periculum est in mora expectādo diē nō feriatam, potest fieri sequestrum, glos. fi. in. fi. in verbo, fideiusionis, & ibi Bart. de ferijs. Curtius de sequestris. n. 47. Et licet in aliquibus casibus nō possit fieri sequestratio, tamē poterit fieri descriptio bonorum debitoris, vt sciatur, quid est in bonis eius? l. 1. §. pen. de vetre in possess. Iacobus de Arena de sequestris, n. 20. Vbi n. 24. 25. & 26. quōd fructus sequestrantur quando ambo litigantes seminauerunt, vel si sint fructus naturales, vel si nullus seminavit. Sed si quis seminavit, apud eū debet esse, praestita cautione de custodiendis fructibus.

Ad lib. 3. tit. 15. l. 1. contra Gabelas quanto tempore praescribatur?

Ad verba, las ciudades, y villas q̄ probado q̄ de 40. años a esta parte no hā pagado quartel, no seā obligados a pagarlos, fol. 127. &c. Adde quid sit de iure cōmuni? Bart. in. l. licitatio. §. earum, de publicanis. Couar. in reg. possel. 2. p. relectionis. §. 2. n. 8. Balbus de praescrip. 2. p. 5. partis. q. 5. n. Casaneus in consuet. Burg. rub. 9. §. 2. n. 2. fol. mihi. 1185. Cephalus

Num. 1.

Cephalus cons. 129. vol. 1. Nata cons. 406. n. 20. vol. 2. & de iure non posse praescribi tenet Balbus sup. 2. p. 5. p. q. 1. n. 3. nisi immunitas praestationis census esset concessa a Principe, & inuiolata permanserit per 40. annos. Sed per immemoriam bene posset praescribi. Quia habet vim tituli. Balbus sup. 2. p. 3. p. q. 6. a. n. 12.

Num. 2.

Num. 3.

Num. 4.

Fuero.

De istis muneribus adde tit. C. de annona & triburis & tit. de indictionibus & tit. C. de exactor. trib. & Egidius Thomatus de muner. patrim.

Ad lib. 3. tit. 15. l. 6. de Gabellis.

Ad verba, A los q̄ en 40. años han pagado quarteles delos propios se les guarde &c. Quod de iure? Abend. de exeq. 2. p. c. 10. n. 22. Et iste gabellae diuidi debet inter diuites, & pauperes secundū facultatē & tractus, & nō secundū moūs personarū. Et si perperā aestimatur, restituitur intra annū quis, probādo verā aestimationē. Abiles in c. Præ. c. 18. in Iudicio Sindicatus. n. 1. fol. 299. glos. in. l. 1. C. de apochis pub. lib. 10. Ista gabellae ante quā exigatur a vicinis, debet eis fieri notificatio, vt preparēt se ad solutionem. Abiles sup. n. 2. vbi quōd alijs exactores punientur, per glosam in verbo, quot annis, in l. praecipimus. C. de Cano. largi. lib. 10. vbi Platea.

Num. 1.

Num. 2.

Num. 3.

De iure cōmuni hęc iura, vel gabellae nō debent solui ex pecunia publica: sed ex bonis cuiuslibet particularis. Abend. de exeq. in. 2. p. c. 10. n. 22. Egid. Thomat. de muner. patrim. tit. de collectis. §. nobilitas. n. 17. fol. mihi. 568. adde fol. 89. n. 5. hic.

Aestimatores, vel equatores si male aestimant, tenebuntur ad id, quod male aestimauerint. Abiles in cap. Præ. in Iudicio Sindi. c. 18. glosa, demandar, n. 3. fol. mihi. 299.

Ad. d. tit. l. 7. de Eisdem.

Ad verba, se ha de cargar a las valles. Si Princeps eximat aliquē a solutione gabellae. Hoc acrescere debet alijs nō exēptis. Et nō in diminutionē patrimonij Principis. Felin. in. c. accedētes. n. 7. de praescrip. Egid. Thomat. de muner. patri. verbo, immunitas.

Ad lib. 3. tit. 16. l. 1. §. Vnico de terra.

Ad verba, No hāgā roturas, idem de iure. Cepola, de seruit. rust. c. 9. n. 40. 41. & 43. Et debent deferri. Bart. in. l. quisquis. n. 2. C. de agricolis & cens. Et facta sine licētia, debent ad pristinum statum reduci. Nec soluendo interesse liberabitur qui eas fecit. Cepola sup. n. 42. Sed non debent reduci ad pristinum statum si fiant cum voluntate illorum, quorum interest. Gomez in. l. 59. Tauri. n. 6.

De roturas que de cultura terrarum.

Ad. d. tit. l. 4.

Ad verba, Los ganados, que entraren en los mōtes de Alayz, &c. Adde Plateā in. l. 1. C. de

Num. 1.

Q3 C. de

C. de fundis lib. 1.1. & qua dixi sup. lib. 3. tit.11.1.4.

Num.2. Est forus huius nostri Regni, lib. 2. tit. 5. de tenencias. c. 2. vbi sic loquitur. Si algun de home planta viña, & labra ataq; sea de tres Navarra lo fojas. Et despues pone otro mala voz, & dize: que en su tierra es plantada: el tenedor de la viña si puede probar con bonos vestigos, & con bonos homes que mientras eyl fazialabrar, & plantar, el clamant entraba, & salia muchas vezes en la villa, dont es la viña: & entre tan to mientras vey a, & podia, non puso mala voz, ni por eyl otro parient: non debe demadar aque lla viña, ni ha derecho ninguno pora demadar por suero. Idem quoad hoc (vt pro possessio ne talis vineæ eius possessor non teneatur responderi) in Regno Castellæ, lib. 3. tit. 13. l. 1. in ordinam. Reg. Cast. fol. mihi. 1220. quid in Regno Aragonum? lib. 7. tit. 7. de præscriptio. c. si aliquis, el. 1. fol. 132. in suis foris.

Num.3. Ista reductiones ad culturam nec de iure communi possunt feri sine consensu dominorum terra sic redactæ, vel reducendæ. Cepola de seruit. rusti. c. 9. n. 40. 41. & 42. Et qui fecerit illas sine tali licetia, debet illas relinquere. Nec liberabitur soluendo interesse, sed debet reducere ad pristinum statum. Cepola sup. n. 42. fol. mihi. 373. Excepto casu, in quo illi, quorum præiudiciu versatur, approbent id. Gomez in. l. 59. Tauri. n. 6.

Num.4. Præscriptionem trium annorum, (de qua in foro allegato in num. 2. hic) intelligere debes, modò tamen adit bona fides in præscribente: quia cum mala fide non curret, reg. possessor malæ fidei. Vbi & Dinus & Couar. Et ad hanc præscriptionem incipiendam sufficet sola civilis possessio. Ad late tradita per Didacum Perez, lib. 3. tit. 13. l. 1. glofa. possyendo, folio. 1222. in ordinamentis Regni Castellæ. l. locum. §. proprietarius. ff. de usufructu.

Ad lib.3. tit.18.1.1. de Venatione.

Num.1. Ad verba, no puedan matar perdiz, &c. Quid in Aragon? lib. 3. tit. de venatoribus. c. fi. fol. 57. & tit. de venatione, leporum, & tit. de la prohibicion & vieda, fol. 57. in suis foris. De venatione & piscatione late Didacus Perez. 1. tomo lib. 2. tit. 22. ordinam. Doctores in tit. C. de venat. lib. 11. Ca san. in consuet. Burg. rub. 13. §. 7. Couar. in

reg. peccatū. 2. p. §. 8. Benediçus in. c. Rayn. verbo, & uxorem nomine Adelas, decis. 5. à n. 307. Lepus clausus in mea agro meus est. Cephalus conf. 136. n. 20. vol. 1.

Prohibita venatione ob venatoris, vel tēporis rationē, aut ob aliā causam publicam, vel priuatā, non tamē ex eo quòd animalia sint alicuius: acquisitū ex eo non est in foro conscientia restituendū. Couar. in reg. peccatū. 2. p. §. 8. n. 2. Capta per venationē à Iudice prohibitam possunt tolli per Iudicem à capientibus in pēnā criminis. Et grauitèr peccant contemnēdo præceptū Iudicis: sed tamen in foro cōscientia nō tenentur restituere taliacapta. Couar. sup. n. 4. Tenentur tamē restituere animalia: quæ quis priuatim inclusa viuarijs, leporarijs, piscinis, aut stagnis habebat, licet ab his locis animalia hæc exire soleant: modò habeāt cōsuetudinem eūdi & redeūdi. Couar. sup. n. 14. vers. primū.

Ad §. 2 l. 1. de Eadem.

Ad verba, Liebres no puedan ser corridas por los meses de Março, Abril, ni Mayo. Quid in Regno Aragon? lib. 3. tit. de venatione leporū, fol. 57. in suis foris. Itē si quis, reperiatur: quòd sit venatus. sed nō probatur, quòd in mensibus prohibitis sit venatus, debet absolui. Bart. in. l. nō solum. §. sed vt. n. 3. de noui operis nuntiat. Item licet vulneres faram bestiam: donec tamen eam capias, non erit tua. §. illud, de rerum diuis. Gregor. Lopez. l. 21. tit. 28. p. 3.

Ad §. 3. d. l. 1. de Eadem.

Ad verba, No pueda tener perdiz en gavia. Tempore niuiū in Regno Castellæ perdicis aucupari non licet. Couar. in regula, peccatum, 2. p. relectionis. §. 8. n. 3. Hæc nostra lex quoad perdicēs ligat clericos, lib. 2. tit. 19. l. 3. meæ Recopilationis legum huius Regni.

Ad §. 5. d. l. 1. de Eadem.

Ad verba, Ni tomar las perdices en el nido. Quid in Aragon? lib. 3. tit. de la prohibicion. c. 2. fol. 57. in suis foris.

Ad §. 6. d. l. 1. de Auctore dando.

Ad verba, Si no dà autor de qui è las caçò, in curra en pena à 50. libras, is in cuius posse res

Lepus clausus. Num. 2. Post prohibitionē restitui.

Probari. Fera vulnè rata an sit vulneratū?

Clericos ligat.

Auctorem dare debet is, in cuius posse reperitur res furata. res furata reperitur, tenetur in auctorem nominare eum, à quo rem illam habuit. Portoles ad Molinum. 1. tomo. §. autor, n. 1. fol. 164. l. civile est. C. de furtis. Aufrer. ad Capelā Tolos. decis. 151. in noua impress. à n. 2. Modò talis possessor sit malæ famæ: poteritq; aliàs torqueri, incidet enim in furti suspicionem. Aufrer. sup. n. 3. Et tenetur talis dare auctorem, licet sit minor, mulier, vel rusticus. Portoles sup. n. 2. Aymon conf. 178. n. 5. Et procedit etiam si emerit talem rem in nundinis. d. l. civile & Aufrer. sup. Benintendis decis. 34. n. 1. fecus de hoc vltimo in Aragō. Portoles sup. n. 4. fol. 164.

Ad lib.3. tit.18.1.2. de Cuniculis, & Venatione.

Num.1. Ad verba, ni matar conejos. Quid in Aragon? lib. 3. tit. de la prohibicion. c. 2. fol. 57. in suis foris. Clericus occidens hominem casu, venando vrsos, apros, & ceruos, qui armis capiuntur: si adhibuit tantā diligentiam, quantā laicus, ne homicidiū sequatur, non peccat. Sed incurrit in irregularitatem: sed nec in hanc incurrit si sequatur id in venatione, quæ sui natura in homicidium non dirigitur: qualis est venatio passerum, & perdicum ad aucupis cantum, vel accipitris sine armis in locis, vbi non est prohibita (licet clericus peccabit faciendo id in tempore: quo diuinis interesse tenetur) nec incurrit in irregularitatem si rogatus, vt se venantem committeretur, fulminis ictu periret. Nauar. in man. 1. tomo. c. 27 n. 237. vers. vigesimo septimo.

Num.2. Et licet venatio sit in aptenatura honesta & vtilis: tamen clericis est prohibita: c. quo rundam. 74. dist. Couar. in regula, peccatū, 2. p. §. 8. n. 3. quidquid tamen captum fuerit à clericis etiam illicite venantibus: propriū capientū sit: nec in foro conscientia restituendum erit. Couar. d. n. 3. Et debent clerici abstinere ab illicitis venationibus, & aucupijs. Tridenti. ses. 24. de refor. c. 12. vers. vestitu, fol. mihi. 298. de clerico venatore ad de lib. 2. tit. 19. l. 3. hic. Et Salcedo in praxi criminali. c. 69. incipit, venatores, fol. mihi 248.

Num.3. Monachi verò à venationibus, & aucupationibus semper abstineant, nec eis interesse: aut canes, vel aues venaticos per se, vel alios tenere præsumant: nec à familiaribus secum morantibus permittant. Nisi saltus, viuaria, vel garenas proprias, vel ius venandi in alienis haberēt, in quibus cuniculi, vel

feræ aliæ forsan essent: quo casu hoc eis permititur: dum tamen infra monasteria, seu domos, quas inhabitant, aut eorum clausuras. venaticos canes non teneant. Nec venationi præsentiam exhibeant personalem. Clem. 1. §. porro de statu monach.

Ad lib.3. tit.18.1.3. & 6. de Eadem.

Ad verba, venados, de iure communi licitum est venari ad leones, apros, vrsos, & c. C. de venat. farar. in. l. 1. vbi & Platea, lib. 1. quid in Aragon? lib. 3. tit. de venatione. c. fi. fol. 57. in suis foris. Quid de puercos monteses? lib. 3. tit. de la prohibicion. fol. 57. Laqueos, vel ceptos quis potest ponere ad vrsos, apros, & lupos: modo non ponat in loco alieno, in quo quis habet animalia, quæ habent consuetudinem redeundi. Platea in. l. 1. n. 2. C. de venat. farar. lib. 1. 1.

Num.3. Si in laqueum, quem venandi causa posueras: aper incidit, & ego capsi eum in eo: meus factus est, & si post fingiat. Desinit esse meus. l. in laqueum. 55. de adq. re. dom.

Num.4. Qui foueas vrsorum, ceruorumq; capiendorum causa faciunt. Si in itineribus fecerint: eoq; aliquid deciderit: factumq; sit detentius: lege Aquilia obligati sunt. Vel interdicto, quod vi aut clam. At si in alijs locis, vbi fieri solent: fecerint, ad nihil tenentur. Hæc tamen actio ex causa danda est. Id est si neq; denunciatum est, neq; scierit, aut providere potuerit. Et multa huiusmodi deprehendantur, quibus suum uictor petitor, si euitare periculum potuerit. Quæ modum si laqueos eo loci possideres, quous ponendi non haberes, & pecus vicini in eos incidit. l. qui foueas. 28. cum seq. ad leg. Aquil.

Num.5. Item si pastori meo lupi porcos eripuerint, & hos vicinæ villæ colonus cum robustis canibus & fortibus, quos pecoris sui gratia pascebat, contectus, à lupis eripuit: aut canes extorserunt: poterunt ab eo vendicari porci per me: quadiu persequi potuerit. Pomponius. 44. de adq. re. do.

Num.6. Ignobilibus id est, villanis, huius nostri Regni non licet venari, lib. 5. tit. 12. c. 8. fori generalis, vbi sic. Ningun villano non debe caçar ninguna caça sacando con tocho, saluo Fuero. de las fieras como puerco montes, onso, cierno, o corço. Pero oy los villanos no pueden matar ciernos conforme el lib. 3. tit. 18.

1.3. de mi Recopilacion de Leyes.

Ad lib. 3. tit. 18. l. 9. de Venatione, & Piscacione.

Num. 1. Prohibere venationem quis possit.
AD verba, *no se hagan vedas de caça*. Princeps habens potestatem legis condenda potest venationem prohibere ex varijs causis. Couar. in reg. peccatum. 2. p. §. 8. n. 1. *vers. hinc, & vers. igitur*. Didacus Perez lib. 2. tit. 22. l. 1. Casan. in consuet. Burg. rub. 13. §. 7. Inferior autem à Principe iurisdictionem habens idem poterit, ad tempus aliquod & ex causa iustissima: non per modum legis, quam condere non potest, sed per edictum, ad perpetuum tamen non potest prohibere talis inferior nisi ius id per immemorabilem præscriptionem adquisierit. Couar. in reg. peccatum. 2. p. §. 8. n. 1. in fine.

Num. 2. Quinq; ad prohibitionem venandi requisita.
Quinq; tamen requiruntur ad iustam prohibitionem venandi, vel piscandi. 1. est auctoritas Regia iusta, aut consensus populi liber à metu. Aut præscriptio Canonica sine vi & metu introducta. 2. vt ob occasionem ferarum extra loca prohibita, non puniat eos, qui non procurant doljs eas è prohibito loco extrahi, vt extra illum eas capiant. Aliàs enim punire posset. 3. vt prohibeat in suis proprijs prædijs. Et sufficet, vt domini aliorum sua sponte in id consentiant. 4. vt restituat omne damnum, quod illæ faræ alienis prædijs faciunt, quorum domini in damnum eorum non consentiunt, quamuis in aliorum damnum consentiant. 5. vt caueat prohibens, ne subditi timentes eum & ministros eius & fugientes odium, indignationem, & minas eorum (quia eis sæpe opus habent) ea petere non audeant, quæ peterent ab alijs sibi paribus, quia eiusmodi metus etiã si alioqui non esset omnino iustus: inducit restituendi necessitatem, & ne venantes in locis prohibitis occidant, vel mutilent saltim pro prima vice. Nauar. in man. c. 17. n. 120. fol. mihi. 216.

Num. 3. In riuis prohiberi piscari.
In riuis in terris dominorum labentibus, nõ possunt dicti domini prohibere, ne quis piscetur, sicut nec Praesides hoc prohibere possunt, nisi consuetudo sit in contrarium. Guidopap. decis. 514.

Num. 4. Feras venari in alieno, vel volucres.
Feræ bestiarum, & volucres, & pisces, & omnia animalia, quæ mari, cælo, & terra nascuntur: simul atq; ab aliquo capta fuerint, iure gentium statim illius esse incipiunt, quod enim ante nullius est: id naturali ratione occupati cõceditur. Nec interest, feras bestias, & volucres vtrũ in suo fundo quis capiat, an in alieno? Planè qui alienum fundum ingreditur venandi, aut aucupandi gratia: potest à domi-

no, si is præuiderit, prohiberi, ne ingredia-tur. Quidquid autem eorum caperis: eorumque tuum esse intelligitur, donec tua custodia coerceatur. Cũ verò tuã euasserit custodiã & in libertate naturalẽ se se receperit: tuum esse desinit. Et rursus occupatis sit. Naturalẽ autẽ libertatẽ recipere intelligitur cũ vel oculos tuos effugerit. Vel ita sit in cõspectu tuo, vt difficilis sit eius persecutio. §. fare igitur, de rerũ diuisione. Capietes verò faras, aliaq; animalia intra fundum alienum: non tenentur in animæ iudicio ad restitutionem: sibiq; adquirent capta animalia etiã si agrum dominus ius venandi intra eum alicui locauerit, aut in vniuersum venationem in eo fundo prohibuerit ea ratione, quod ipse capere velit easdẽ feras intra proprium agrum enutritas, & pecunia vedere. Couar. in reg. peccatum. 2. p. §. 8. n. 9.

Potest autem quis de iure cõmuni venari, vel piscari in locis dominorum sine horum licentia. Casaneus in consuet. Burg. rub. 13. §. 2. à n. 13. fol. mihi. 1451. nisi tamen domini (qui habeant iurisdictionem) prohibuerint forma: de qua hic in. n. 1.

In diebus festiuis qui venatur non audita missa, peccat mortaliter: non tamen peccabit si eã audiat, & post venatur etiã lucra causa. Nauarrus in man. c. 13. n. 11. *vers. sexto*.

De colubis dicitur, quod colubarum fera natura est, tamen si cõsuetudine habet eundi, & redeundi: sunt in dominio nostro quoad vsq; habent animum reuertendi. §. pauonũ de rerum diuis. adeo quod pro eis diuidendis actio familiarum eriscunde competat. 1. Pomponius. §. idẽ Pomponius, famil. ercis. & retinet quis earum possessionem. 1. 3. §. item faras, de acquir. pos. Et veniunt in venditione fundi (cũ sint animalia in loco perpetuo mansura) si fiat cum columbario. l. fures & l. seq. de act. emp. Tirac. de retract. lignag. §. 2. glos. 7. n. 116. Bertazolus in clausula. 20. glosa. 16.

Prohibitum est capere colubas in alieno columbario etiã in suo. Et capietes committunt furtum, & accusari possunt de furto. l. Pomponius. §. 1. fam. ercis. §. Gallinarũ, de rer. diuis. Hoc tamẽ casu quando quis capit colubas alienas in suo, potest penitere: & non tenebitur eas relaxare. Barr. in l. qui ea mente de furtis, nisi ponat cimum, vel aliud in suo, causa ducendi colubas alienas: quocasu non poterit penitere, arg. legis quicunq; in fine, de feruis fug.

Si quis habet vsum fructum fundi, in quo est colubarium, quo modo possit eo vti? est. l. usufructuarium. §. si in varijs, de usufructu. Addeq; carmina proprietatum columbarum.

Post prohibitionem.

Num. 5. Id locis dominorum.

Num. 6. In festis an liceat venari?

Num. 7. De columbis (adde hic lib. 3. tit. 13. l. 1.)

Num. 8. De eisdem.

Num. 9.

Grana

Grana legit, volitat sociata, cadauera vitat.

Felle caret, plangit, sociumq; per oscula tangit.

Oliuam ducit, binos pullos bene nutrit.

Petra dat hinc nidum: fugit hostem flammea visum.

Num. 10. Pauones gallinæ & an faras.
PAUONUM fera natura est §. pauonum, de rer. diuis. Gallinarum verò, & anserum non est fera natura ideoque si gallinæ tuæ, vel anseres tui, aliquo modo turbatæ, vel turbati: euolent: licet cõspectum tuum fugerint: quocumque tamen loco sint, tuæ, tuiq; sunt, & qui lucrandi animo hæc animalia detinet, furtum committit §. gallinarum, de rer. diuis. Gregorius Lopez in l. 24. tit. 28. p. 3.

Num. 11. Cerni, & animalia redire solita.
Ceruorumque natura fera est, §. pauonũ de rer. diuis in hisq; animalibus, quæ ex consuetudine abire, & redire solent, eouque tua sunt, donec animum reuertendi habent: quem si deserunt: sunt occupatis ea: & eũ tunc habent, cum reuertendi consuetudine deseruerint §. pauonum, circa finem de rer. diuis.

Ad lib. 3. tit. 18. l. 14. de piscacione.

Num. 1. Piscari an liceat in flumine.
IN flumine publico piscari licitum est §. flumina de rer. diuis vbi & doctores excepto in sex casibus 1. est quando flumen est priuatum. 2. si ius piscandi est priuatum vt si est venditum per Principem 3. si est conuentio cum vicino, vt in domo sua piscari non possit, idem si sit conuentum, ne possit quis piscari in flumine publico 4. si Princeps, vel ciuitas prohibet, ne quis in flumine piscetur. 5. Est si consuetudo est, vt piscetur solum pro vsu publico, & non priuato, vel si consuetudo sit, vt piscari possit pro vsu priuato, tamen sit certo tempore tantum 6. si quis præscripsit ius piscandi: quia tunc alius in eo loco piscari non posset. Ita hæc omnia Cepola de seruit. vrb. c. 42. num. 3. Sed non sufficeret ei præscriptio 10, 20. nec 30. annorum. Balbus de præscrip. 4. p. 5. p. q. 6. nu. 4. fol. mihi 410. Sed à die prohibitionis sufficere 30. anni. Potius in rub. de rer. diuisione num. 8.

Num. 2. Per actum piscationis tempore inundationis, non censetur quis habere possessionem fundi, l. si ager, quibus modus vsufr.

Alex. conf. 57. nu. 6. & 9. vol. 7. Bertazolus, clausula 20. glosa 36. num. 7. folio mihi 108. col. 1.

Ad lib. 3. tit. 20. de confratrijs.

Num. 1. Ad iure tit. de colleg. illicitis Idẽ in Aragõ li. 4. vt monopolia, late Rebuf. ad leg. Reg. 3. tomo de magistris artificum, & constitutiones synodales huius Episcop. tit. de religiosis domibus c. 1. Pænã facientis monopolia sunt perpetuum exilium, confiscatio bonorum, & alia. Rebuf. sup. art. 4. glosa 2. num. 22. folio mihi 310. Sed de iure licitæ sunt confraternitates, quando ad licitum tendunt, vt ad Dei seruitium c. si qui clericorum 11. q. 1. Rebuf. 2. tomo de confrat. n. 1. fol. 329. l. 1. & per totum, de colleg. illicitis, adde latius hic num. 17.

Num. 2. Monopolium duodecim modis committitur.
Monopolium committitur duodecim modis 1. quando illicitæ pactiones concurrunt, aut paciscuntur, vt species diuersorum corporum negotiationis non minoris quàm inter se statuerint aliqui, venundetur 2. quando homines congregati inter se conspirant, & impediunt, ne aliquis deponat in tali causa, quæ forte concernit dominum talis loci, ciuem aut alium 3. si quis conetur impedire, ne quis exerceat negotiationem vini, aut alterius rei: præter eum: etiam in vim rescripti Regij. 4. quando aliqui conueniunt, ne deferant frumentum in mercatum proximum: vt dominus illius loci vendat suum, vel vt homines illius loci prius suum vendant. 5. si aliqui conueniunt, quod cui habenti possessionem ruri, nullum præstetur auxilium, nec quis laboret in possessionibus illius. 6. si artifices inter se paciscantur, ne vllus illorum in illa arte instruat alios nisi filios, vel nepotes illorum. 7. si ipsi paciscantur, ne recipiant quem adiscentem, nisi immensum det pretium singulis annis, & quod non ostendat ei, nisi remaneat per tres annos, id, quod possent docere eum in vno anno 8. si ciues conueniant, vt officinæ & stationes tali pretio, &

Q5

tio, & non minori locentur, vel si locatores equorum conueniant, quod non locabunt equos nisi tali pratio, vel si domini domo riu conueniant, ut augeatur in immensum pefio domoru. 9. si mercatores agat ne alius deferat frumentum, vel vinum, seu alia vernalia, donec ipsi vendiderint, vel quod naues aliorum impediatur, vel retineantur. 10. qui dat arthas in emptionem omnium aromatum ciuitatis, ut ipse postea carius vendat, idem si quis emat totum frumentum, ut alij ex eo emant. 11. si mercatores nemorum, vel alij conueniant, ne emant iugerum, seu arpentum lignorum, vel alias merces nisi in tali pratio. 12. si artifices conueniant, ne quis quod alteri commissu sit opus, impleat, aut ne iniunctam alteri sollicitudinem alter intercipiat. Ita hzc omnia refert, & probat Rebus ad leg. Regias 2. tomo tit. de magistris artificum art. 4. glosa 2. a n. 5. vsque ad 19. a fol. mihi 308. vsque ad 309.

Num. 3. Item stante, quod confraternitates tendant ad licitum (ob quod sunt licite, ut dixi hic num. 1.) sequitur, quod tales confraternitates sunt piz, & legatu illis relictu dicitur in piam causam. Alex. conf. 102. vol. 7. Decius conf. 72. col. 2. vers. *tertio*, Rebus ad leg. Reg. 2. tomo tit. de confratrijs n. 3. fol. mihi 329. Gabriel com. opin. lib. 6. tit. de pia causa, conclus. 1. num. 22. fol. 1566 idem si sit confraternitas pauperum, & indigentium. Gabriel sup. nu. 26. fol. 1566. hinc est, quod quilibet collegio, & confraternitati se adiungens, si teneatur singulis annis soluere pro seruitio diuino aliquid: hoc non est prohibitum, dum fiat ob honestam causam: ac etiam dum non dicatur in statutis: *ne quis recipiatur nisi soluat decem*, quia excludit pietatem, & sic comunione. Sed potest statui, ut receptus soluat tantumdem pro missis, ornamentis, & alijs rebus necessarijs confratrie. Archid in c. si quis 42. dist. Innocen. in c. inter dilectos, de donat. Roman. sing. 344. Ex quo & sequitur, quod iudex potest compellere has confraternitates, ut ostendant sibi illarum statuta. Rebus sup. n. 4. fol. 329. Abib. in cap. Præt. c. 2. glosa *confederacion*, n. 10. fol. 77.

Num. 4. Sequitur etiam, quod dicte confraternitates licite non debent prohiberi, & si dissoluantur, earum bona ad superiorem pertinent, sed non possunt illa sibi retinere confratres, quia semel Deo dicatum, non est ad humanos vsus transferendum, reg. semel in 6. Rebus sup. n. 5. fol. 330. Sed si sint illicitæ, & dissolui iubeantur, earum bona

poterunt diuidere inter se ipsi confratres sibi, l. collegia, de colleg. illiciti. Bart. in l. fodales n. 22. e.

Et nisi probetur, quod confraternitates sint constitutæ cum auctoritate superioris, presumuntur illicitæ, l. collegia §. in summa, de colleg. illicitis. Item hæ confraternitates licite sunt capaces legatorum, & hæreditatum, ut eis legari, & hæredes institui possint, l. collegium. C. de hæred. instit. l. cū senatus, de rebus dub. Castillo de vsu. 1. tom. c. 54. a n. 24. Relictumque confraternitati, potest solui cōfratribus eius. Gabriel. com. opin. lib. 6. de pia causa, conclus. 1. n. 18. fol. 1565.

Sed eæ confraternitates licite non sunt beneficia, extranag. vnica, de decimis in comunibus ex quo sequitur: quod ex bonis, quæ habent decimam Papalem, nec Regalem soluere non tenentur, quia ex folis beneficij illæ soluntur. Nec ex legatis eis relictis debetur quarta pars Episcopo: sicut soluitur de alijs rebus relictis Ecclesie, c. requisisti, de testam. quia personis, & non loco relictu presumitur. Abbas, & Imol. in c. officij de testam. & quia non sunt loca sacra, nec religiosa, nec de iurisdictione Episcopi, excepto quod si habent proprium templum, quarta Episcopo deberetur. Alex. conf. 102. vol. 7. Rebus 2. tom. de confratr. n. 8. fol. 330. Abiles in cap. Præt. c. 2. glosa *confederacion*, nu. 10. fol. 77. Gabriel com. opin. lib. 6. tit. de pia causa, conclus. 1. nu. 1. & 2. fol. 1564. Nec erit pius locus licet ibi sit campana, & quandoque missæ celebrentur, n. 8.

Sed & non potest officilis vnus confratrie licite vnire alteri confratrie vtensilia, seu alea bona illius confratrie, l. quisquis, & l. pen. C. de spect. lib. 11. nisi hoc fiat de consensu confratrum, & officialium illius confraternitatis, & Episcopi c. i. de reb. Ecclési. quia non debet vnus altare exui, ut aliud induatur, l. asiduis C. qui potiores E si fundatæ sint cum licentia Episcopi: illarum bona Ecclesiastica erunt, nec alienari poterunt sine solemnitate requisita ad alienandas res Ecclesiasticas. Castillo de vsu. c. 54. n. 24. alijs poterunt confratres illa alienare sine consensu Episcopi, & sine dicta solemnitate: erit tamen necessaria solemnitas, quæ in rebus prophanis rerum vniuersitatis exigitur, ut scilicet fiat congregatis hominibus confraternitatis, presentibus in loco solito ad sonum campanæ. Ruynus conf. 175. vol. 1. Ioseph. Ludol. decis. 93. nu. 37. Castillo sup. Abiles in cap. Præt.

Præt. c. 2. glos. *confederacion*, nu. 10. fol. mihi 77. quia non erit collegium piam, sed prophanum. Bald. in auth. hoc ius porrectum, n. 3. C. de sacrosanct. Gabriel com. opin. li. 6. de pia causa, conclus. 1. numer. 12. folio 1565.

Num. 8. Item adde quod confratres possunt renuntiare confratrie, dum tamen nihil sibi retineant de bonis illius, alioquin antequam renuntient, illa debent reddere. Rebus ad leg. Reg. 2. tom. de confratr. n. 21. fo. 331. Relicta confratrie licite, censentur relicta pro anima relinquentis, & sic ad pios vsus, nec patietur Trebellianicam. Gabriel lib. 6. co. opin. de pia causa conclus. 1. n. 10. & 11. fol. 1565.

Num. 9. Sequitur etiã, quod dato quod istæ confraternitates licite sint loca profana ut dixi hic n. 7. Illarum personarum debent conueniri coram iudice seculari pro rebus tangentibus ad eas confraternitates. Abiles sup. nu. 10. fol. 77. idem & ipsæ confraternitates tanquam tales d. nu. 10. si verò maior pars confratrum sint clerici: in prophanis debent conueniri coram iudice Ecclesiastico: si sint laici, coram seculari: si æquales in numero, coram Ecclesiastico, quia magis dignum. Bart. in l. Sodales, num. 14. & 15. de colleg. illiciti. l. in rebus spiritalibus, vel Ecclesiasticis semper conueniendi sunt confratres coram iudice Ecclesiastico. Bart. sup. c. decernimus, de iudicijs. Gabriel sup. num. 14. fol. 1565. Et de his se intromittere, & visitare posset iudex Ecclesiasticus. Ergo quoad has sunt intelligendæ declarationes Cardinalium posita supra fo. 15. n. 14. 15. & fol. 17. n. 68 & 70. sed quoad alia per Episcopum talia loca visitari non possunt. Gabriel sup. nu. 15. nisi ad effectum videndi, an bona illarum dispensentur iuxta voluntatem fundatorum, vel testatoris? Gabriel sup. n. 17. Et confraternitatis administratores singulis annis debent reddere rationem administrationis Episcopo, nisi aliter in fundatione cautum sit. Trid. ses. 22. de refor. c. 9. vel nisi consuetudo sit contraria d. c. 9.

Num. 10. Item confratres non solum possunt esse laicis, sed etiã feminæ, nisi statutum dicet oppositum. Bart. in l. Sodales nu. 16. de colleg. illiciti.

Num. 11. Sed an quis possit esse confrater in duabus confratrijs? resp. affirmatiue: nisi exercitium vnus confratrie sit impedimentum ad exercitium alterius. Bart. sup. numer. 18.

Num. 12. Et an quis possit exire de collegio, vel de confratria, quam intrauit: & aliud intra

re nõ obstare cõtradictione alicuius? Resp. affirmatiue. Bart. sup. n. 19. & libere potest exire, l. 1. in fine, de colleg. illiciti.

Item, an pacta, quod in confraternitate, vel collegium nõ possint ingredi nisi certæ personæ, valeant? Resp. negatiue, quia esset reprobata, nisi fierent ex iusta causa, ut ne scilicet possit ingredi homo rixosus, vel turbulentus. Bart. sup. n. 19. l. fi. de offi. Proconf. Casar.

Sed an statuta possint facere confraternitates, & de quibus rebus? Resp. quod poterunt de solis rebus spectantibus ad artē suam, non de alijs, l. fi. de iuris omn. iud. Bart. in l. Sodales num. 20. de colleg. illicitis.

Et an syndicum, & coadunationes facere possint? Resp. posse pro earum iustitia conseruanda de his, quæ simul debent facere, de alijs verò non, l. 1. quod cuiusq; vniuersi. Bart. sup.

Item per quas personas regantur istæ confraternitates? Resp. per illum, quem volunt ipsi confratres. Bart. sup. n. 12. excepto quod si inter illas sint clerici: non poterant ij subijci alicui seculari. Bart. sup. numer. 13.

Sed queritur *ultra dicta* n. 1. quæ collegia, vel confraternitates sint licite, vel illicitæ? Resp. quod collegia, vel confraternitates, quæ sunt causa Religionis, sunt approbatæ de iure ciuili, l. 1. §. sed religionis, de colleg. illicitis, ut sunt collegia, vel confraternitates disciplinatorum, misericordiarum, & iubantium oppressos. Bart. in l. fodales, n. 6. de colleg. illicitis. Nec requiritur adhas auctoritas Pape, nisi ad effectum, ut confratres fiant personæ religiose c. religionum diuersitatem, de relig. dom. in 6. Bart. sup. n. 6. Item est approbata de iure ciuili confraternitas, vel collegium doctorum, & scholarium, auth. habita C. ne fi. pro, c. quia in causis, de procur. Bart. sup. n. 7. Item approbata sunt collegia, vel confraternitates plurium facientium vnā artem in vna ciuitate, vel loco, l. fi. de colleg. illiciti, adeo, quod omnes artes enumeratæ in l. fi. de iure immunit. sunt approbatæ, glosa in l. 1. quod cuiusque vniuersi. Permittitur etiam personis pauperibus facere collegium, vel confraternitates simul ad sustentationem eorum vitæ, dummodo non conueniant plus quàm semel in mense, l. 1. de colleg. illiciti. Alij cōfraternitates sunt reprobate Bart. sup. n. 10.

An destructo collegio, vel confraternitate pereant priuilegia ipsius? Resp. affirmatiue

matie, si destruat per superiorem ob defectum ipsius confraternitatis, l. cum usufructu ff. quibus mod. usufr. Bart. sup. nu. 24. secus si ob guerram, vel ob alium casum confraternitas recedat quo casu hæc privilegia retinent loca, à quibus denominabatur vniuersitas. Bart. sup. & Innocen in c. 2. de oper. noui.

Ad lib. 3. tit. 21. l. 1. de modo procedendi contra absentes in criminalibus.

Num. 1. Ad verba lo haga emplaçar por tres plazas, de iure est talis absens citandus. Iulius Clar. §. fi. q. 31. nu. 1. quod si ignoretur delinquens, tunc per proclama debet citatio fieri, Clar. sup. n. 16. An ter debeat citari, n. 22. vbi quod non nisi semel. Sed peremptoria requiritur, num. 23. & quid si delinquens sit extra territorium iudicis? nu. 19. vbi quod per requisitoriam sufficit, si fiat notificatio in domo sua, & ibi debeat poni copia talis citationis, num. 15. 16. & 18. De iure communi non potest contra absentem deueniri ad sententiam occasione delicti: de quo ipse reus inculpat. Gomez in l. 71. Tauri num. 1. Clar. §. fi. q. 44. num. 2. secus de consuetudine vniuersali, vt Clar. sup. num. 3.

Num. 2. Ad verba la qual carta contenga el delicto, de que es acusado fol. 138. idem est de iure Iulius Clar. sup. q. 31. num. 9. & tali absentem debent annotari bona per inuentarium. Iulius Clar. §. fi. q. 44. num. 2. & 3. & est etiã post citandus, d. n. 2. & 3.

Num. 3. Ad verba siendo le acusada la segunda reuelada, fol. 138. de iure debet ei incussari contumacia. Clar. sup. q. 44. n. 7. & 8. & iudex ex officio debet se informare de incontinentia talis absentis, d. q. 41. n. 12.

Num. 4. Fuga. Ad verba de mas de la fuga, hæc fuga non facit probationem plenam contra reum. Gomez in l. 76. Tauri, nu. 12. facit tamen indicium ad torturam in grauibus delictis merentibus penam corporalem. Ferrar. in praxi in forma inquisitionis §. hæc est, n. 16. fol. mihi 514. Menoch. conf. 95. nu. 35. vol. 1. quod vero dixi, fugam facere indicium ad torturam, intellige modò reus fugerit antequam denunciauerit, & iudex aliquid preparauerit contra reum: sed si fugit postquam est inquisitus de crimine, tunc non

est præsumptio contra eum, quia iuste debuit, & potuit timere. Ferrar. sup. n. 16. additio (a) fo. mihi 514. Et Bar. in l. 1. ff. de his qui mortem sibi.

Num. 5. Que omnia intellige, quando fuga obijciatur alicui ad probationem alterius criminis: sed si obijciatur pro ipso crimine: ipsa probata: censetur & probatum ipsum crimen, l. desertorem, de re milit. Sed si obijciatur pro crimine solius suspicionis, vt in suspecto tutore: tunc fuga est probatio plena, l. impuberibus ff. de suspect. tut. Et licet obijciatur fuga ad probationem alterius delicti, & non faciat plenam probationem vt dixi hic, tamen si fugiens labore alia suspicionem, secus erit, vt l. fi. C. qui numero tut. Et familiaris recedens fugitiue, videtur, furatus esse res, quæ in domo non reperiuntur, glossa actuum, in §. fi. vero, auth. de exhi. reis De hac fuga vide alia in Iulio Claro §. fi. q. 21. à num. 19. Menchaca, quæst. vlt. sup. eq. c. 26.

Num. 6. Ad verba, y lo condene en la pena, que mereciere, fol. 138. p. 2. quid de iure? Gomez in l. 76. Tauri n. 10. Cla. §. fi. q. 44. n. 10. & sic cõdemnatus appellare non posset. Bart. in l. 1. C. quorum appellat. Felinus in c. 15. num. 28. de re iud. Capicius decis. 139. Rota Decis. 16. tit. de dolo, & cõtum. in nouis. Boerius decis. 206. nu. 9. Clar. §. fi. q. 44. num. 11. & ad hanc sententiam condemnatoriam esset citandus reus. Iulius Clar. §. fi. q. 44. num. 13. & statim lapso termino posset condemnari, n. 14.

Num. 7. Ad verba pagando las costas, y contumacia, y homicidio, sea oydo, fol. 138. p. 2. contumax veniens intra annum est audiendus de iure. Iulius Clar. §. fi. q. 44. nu. 2. & 3. & tunc in suo robore debent remanere acta præterita. Gomez in l. 76. Tauri nu. 11. & 13. Debet tamen etiam de iure soluere primò expensas factas. Baldus in l. is apud, n. 6. C. de edendo.

Num. 8. Ad verba el processo echo sea valido, fol. 138. p. 2. idem de iure Gomez sup. num. 11. & 13. & debet audiri, si vellit allegare (quando comparuit intra annum ante sententiam) causas suæ innocentie. Clar. §. fi. q. 44. num. 2. 3. 6. & 11. Et si post sententiam comparuit, vel fuit captus: debet remanere in sua vi processus antea factus. Gomez in l. 76. Tauri num. 13. & non debet audiri post sententiam allegando causas suæ innocentie. Clar. sup. numer. 11. & est audiendus, si veniat intra annum, & timeatur pena confiscationis suorum bonorum. Clarus d. q. 44. n. 2. 3. & 4.

43. Vtilitates pronenientes ex contumacia, vide in Rebuf. ad leg. Reg. 3. tomo tit. de contumacia art. 13. glossa vnica, fol. mihi 127.

Num. 8. Ad verba saluo el derecho que su muger bouiere en ellos, fol. 139. pro delicto enim mariti non debent confiscari, bona, vel actiones suæ vxoris. Gomez in l. 53. Tauri nu. 79. Garcia de expensis c. 13. num. 18. C. ne vxor pro marito. Nec arrhæ de foro nostri Regni lib. 4. tit. 3. c. 9. ibi emperò las arras: que dio con fermes aquel: qui lleba la muger agena casada forçada, a su muger en casamiento, non deben ser emparadas a la muger, ni a las creaturas, que fizieron, o faran en vno.

Num. 9. Ad verba si muriesse antes de cumplir el plazo del año fol. 139. si reus moriatur: quid faciendum, sit de iure? Clarus §. fi. q. 44. num. 5.

Num. 10. Ad verba siendo viuo, si passare el año, y quisere entrar en derecho: debe ser oydo fol. 139. Idem de iure intra annum. Clarus §. fi. q. 44. num. 2. 5. & 11. Abiles in cap. Præf. c. 15. glossa homezillos, à n. 27. fol. 168.

Num. 11. Ad verba, y si probare escussas bastantes, deue ser dado por quitto fol. 139. idem de iure Clarus §. fi. q. 44. n. 2. 3. 5. & 11. & poterit recuperare sua bona ei ablata, statim ac intra annum compareat, & se defendat. Clar. §. fi. q. 44. n. 5.

Num. 12. Ad verba el juez admita por el tal ausente se qualquiera, que quisere fol. 139. idem de iure. Iulius Clar. §. fi. q. 33. n. 2. Capicius decis. 143. an sine mandato possit admittere talem excussatorem? Clar. n. 3. & iste debet dare fideiussorem de sistendo in indicio reum absentem quem defendit, n. 4. Admittere posset patrem pro filio, dominum pro seruo. Abbatem pro Monacho, ciuitatem pro ciue, Episcopum pro clerico, vxorem pro suo marito. Clarus §. fi. q. 33. n. 5. an procuratorem? Bosius in praxi tit. an in criminalibus, folio 479. vbi an excussatorem, & hic à n. 16.

Num. 13. Ad verba, y no pareciendo instruydor, el juez de officio se informe de la inocencia del acusado, fol. 139. idem de iure. Clarus §. fi. q. 44. num. 12. adde Cepolam cautela 65. numer. 2.

Num. 14. Item in Regno Castellæ qualiter procedatur contra absentes in criminalibus? Didacus Perez, lib. 3. tit. 11. l. 9. ordinamentorum Regni Castellæ, & Gomez in l. 76. Tauri vbi & Castillo, & Paz in praxi 1. tomo 5. p. c. 4. fol. 179. Vel in Regno Aragonum? lib. 9. tit. de modo, & forma procedendi in criminalibus c. porque, fo. 156. in foris illius

Regni, & tit. de processu contra citatos c. e por dar, fol. 158. & ibi, c. fi. in dictis foris. Qualiter de iure communi? Iulius Clarus §. fi. q. 31. 33. & 44. Gomez in l. 76. Tauri vbi alij. Guidopapa decis. 429. Bosius in praxi tit. de requirendis reis folio 461. qualiter in curia Ecclesiastica? Salcedo in praxi. c. 152. incipit si verò capi, folio 491. & Paz sup. vbi & de iure ciuili.

De citatione circumducta.

Num. 15. Sed quia hic agitur de citatione: obiter de citatione circumducta dic, quod non interruptit præscriptionem. Balbus de præscrip. 2. p. 3. partis, 6. p. q. 4. n. 22. à folio mihi 609. Felinus in c. illud, n. 5. de præscriptionibus. Item comparitio subsequens non validat citationem nullam. Balbus sup. in 3. p. 6. p. q. 4. nu. 28. fol. mihi 598. Citatio si fiat in die feriata ad non feriatam an valeat? lib. 4. tit. 3. à n. 1. hic, Et non obstante citatione circumducta currit annus contangui neis ad retractum: qui citauit, sed fuit circumducta Tiraq. de retract. lignag. §. 8. glof. 2. n. 8. folio mihi 153. Item parte non comparente non circumducitur edictum ipso iure: sed præsens debet petere circumductionem termini, & se absolui à citatione, & cõlicentia iudicis, & non aliàs debet recedere à iudicio. Didacus Perez lib. 3. tit. 2. l. 1. q. 10. folio mihi 821. in ordinam, Regni Castellæ.

An procurator pro absentem admittatur in criminalibus?

Num. 16. Procurator pro absentem de iure communi non admittetur vbi non potest imponi pena corporalis. Bart. in l. de iniuria, n. 2. de iniurijs, l. 2. de custas. eo. Sed si reus accusatur pro crimine merente penam sanguinis, & pro alijs non merentibus eam, in istis non merentibus admitti poterit procurator. Bart. in l. iam tamen §. si tamen plures ff. iudicatum solui, Et sic in actione iniuriarum, quia potest habere locum pena corporalis, l. fi. de iniurijs: non admittetur procurator, quod relinquo arbitrio iudicis.

Num. 17. Sed admittetur pro persona illustri in criminalibus procurator. Bart. in l. fi. num. 1. C. de iniurijs. Sed non admittetur pro alijs

alijs, si pro delicto imponatur pœna pecuniaria, vel corporalis alternatiue. Bart. in d. l. fi. n. 2. & admittetur in criminalibus merentibus relegationem temporalem: secus si merentur relegationem perpetuam, l. pe. §. sed crimen, de pub. iud. Menchaca quest. vsufreq; lib. 2. c. 17. n. 6. Ad allegandas tamē causas absentie in criminalibus, in quibus absens condemnari potest, potest admitti procurator Menchaca sup. n. 2. nec tenetur satisfacere, sed allegare non poterit causas iuris, sed facti. Menchaca sup. n. 8. 9. fol. mihi 73. adde n. 21. hic.

Num. 18. Si de facto admittatur procurator in crimine publico pro absente: processus erit nullus, licet non obijciatur. Méchaca quest. vsufreque li. 2. c. 21. sed si reus est detentus, potest pro eo interuenire procurator in criminalibus. Bart. in l. non tantum n. 2. de appellat. Pro accusatore veró admittetur procurator. Bart. in l. licet, in principio, de procurat. Maranta de ord. iud. 4. p. nu. 41. fol. mihi. 92.

Num. 19. Aliquis acúsatur de crimine, vel contra eum denunciatur, ipse cauit, & petit, se admitti ad media causæ per procuratorem, poterit admitti l. 2. C. de accusat. Guidopapa decif. 338. n. 1. Baldus in l. feruum quoque §. publice vers. sed in xta hoc queno, de procurat.

Num. 20. Poterit tamen procurator admitti pro absente reo, si alleget, & proponat declinatoriam fori, dicendo, reum non esse de foro, vbi atufatur: vel in eo non perpetrasset (sed extra) delictum: non tamen admittetur quoad testes producendos: sed sic ad hoc vt videat testes partis aduersæ iurare. Guidopapa decif. 338. n. 2. Procuratorq; in criminalibus tunc non admittitur pro reo, si vellet suscipere iudicium pleno iure, sicut in civilibus, & excusare reum à contumacia. Sed posset admitti, & assistere defensorio nomine ad instruendum iudicem, & probandam innocentiam rei. Marata sup. n. 42. fol. mihi 93.

Num. 21. Procurator in criminalibus pro reo admitti poterit ad probandas causas absentie, quas dicit esse veras. Guidopapa decif. 338. n. 4. A procuratoreque, qui allegat causas absentie: exigitur iuramentum calumnie, quod non calumniose alleget eas. Guidopapa decif. 338. n. 3. adde n. 17.

Num. 22. Nec procurator admitti poterit pro reo absente in criminalibus, si per statutum pro tali crimine debeat imponi pœna pecuniaria, cum tamen corporalis deberet imponi de iure, quia initium est spectandū

Guidopapa decif. 338. n. 5. Procuratorque generalis ad omnes causas, non potest comparere in causa criminali sine speciali mandato. Guidopapa decif. 338. num. 6. & ibi eius additio.

Ad lib. 3. tit. 21. l. 2. de citatione per edicta, & de modo procedendi contra absentes in ciuilibus.

Num. 1. Ad verba, los que estuieren ausentes vltra mar fol. 139. p. 2. de iure communi qualiter procedendum sit in ciuilibus contra absentes? Gregor. Lopez l. 12. tit. 2. p. 3. Paz in praxi 1. p. tomo 1. in 2. tempore, nu. 56 fol. 33. & fol. 88. à n. 6. Olanus licera (c) verbo contumax (adde hic n. 2.) quid de iure nostri Regni contra absentes ab eo non tamen vltra mar? lib. 2. tit. 3. c. 1. & 2. fori generalis dicti Regni, & c. 5. del amejoramiento del Señor Rey don Phelipe, quod est hic in num. 5.

De citatione per edictum an post huius terminum quis audiri possit, & alia de eo? fol. 52 n. 29. & 30. hic. lib. 1. tit. 18. l. 1.

Num. 2. Ad verba se cree vno de los procuradores por defensor fol. 139. p. 2. de isto defensore vide multa, & ad quid teneatur? in Speculatore lib. 1. particula 3. tit. de defensore. Et de dicto procuratore. Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 2. casu 150. Paz in praxi 1. tomo in 3. p. à folio 88. Gama decif. 15. Greg. Lopez l. 12. tit. 2. p. 3. De iure communi curator bonorum dandus est ad instantiam actoris bonis absentis vltra mar, vel in hostibus, vel in partibus remotis si de proximo non speratur eius aduentus. Paz sup. n. 5. & 6. vel nisi absens reliquisset procuratorem num. 7.

Num. 3. Decem casus, in quibus habet locum citatio per edictum, vid in Maranta de ordine iudiciorum 6. p. 1. membro à num. 82. de qua citatione late Bart. in extrauag. ad reprimendam vers. per edictum, Felinus in c. quoniam frequenter §. porro, vt lite non cõtestata. In hac citatione quis non auditur regulariter lapsò termino. Felinus in c. gratum n. 3. de officio Delegati latius hic fol. 52. n. 29. & 30. lib. 1. tit. 18. l. 1.

Num. 4. Ad illa verba se notifique, adde Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 150. Paz in praxi 1. tomo in 3. p. fol. 88. Gama decif. 15.

Ad

Num. 5. Facto.

Ad verba, les pare a los tales ausentes el perjuicio del fuero del amejoramiento del Señor Rey don Phelipe, que comienza (todo buē iuge) cuius verba sunt. Todo buē iuge debe tirar las malicias de los pleyteantes. Por esto establecemos, que en ninguna citacion no aya emparança de año, y dia. Más si la accion es real de eredades, o personal de bienes muebles, o denda: si el citado no parece a la citacion: que por falta de dia sus bienes sean emparados ata 30 dias, & si sofriere la emparança 30 dias: de los 30 dias adelant, finque el portero dentro en la emparança otros 30 dias, & si dentro de los 60 dias dichos no viniere a cõplater de dreyto: sea dada la possessiõ delas eredades (q̄ demanda) al quereyllant, & seyendo en possessiõ, & haciendo los frutos suyos, que pleyteen sobre la propiedad: si quisieren, Et si la demanda es personal de bienes muebles, o denda, que despues de los dichos 60 dias, la demanda vaya por confessada, & fãgase la execucion sobre los bienes del citado.

Ad lib. 3. tit. 22. l. vnica de censibus super immobilibus imponendis.

Num. 1.

Ad verba se señalen bienes rayces especificados, y no generalmente fol. 140. adde, quod de iure communi census non posset constitui super bonis generaliter obligatis. Nauarrus 2. tomo de vsuris n. 86 extante motu proprio Pij Quinti: de quo & vide Felician. 1. tomo de censibus lib. 1. c. 8. nu. 10. & in 2. tomo lib. 1. c. 4. nu. 1. vers. est etiam, Couar. var. lib. 3. c. 7. nu. 5. Gayl lib. 2. obseruatione 7. à nu. 10. Calaneus in consuet. Burg. rub. 11. §. 6. in textu daucunē, vers. additio, fol. 1419. Gregorio Lopez, glossa 3. colum. 4. in principio, & in medio l. 28. tit. 8. p. 5. Sed si super bonis specialiter hypothecatis, & suis limitibus definitis, ac circumscriptis constituatur census, & alia res generaliter post obligentur ad census solutionem: valebit talis census etiam stante motu proprio Pij V. Felicianus sup. 1. tomo lib. 1. c. 8. n. 10. Valebit etiam quando debitor obligat se, & sua bona generaliter, & specialiter, vt Felicianus sup. & Matienzo. l. 1. tit. 15. de los censos lib. 5. noua compillar. glossa 1. num. 5. & 6. Gutierrez. pract. lib. 2. q. 177. nu. 8. Sed tamen talis res specialiter hypothecata ad census, debet esse talis, vt eius redditus æquent, aut superent census in ea constitutum, & hoc

ante motum proprium Pij V. Gregorio Lopez glossa 3. columna 3. post modiam l. 28. tit. 8. p. 5. Nauar. 2. tomo de vsuris n. 79. vers. octaua, & num. 112. Et etiam post mortum proprium Pij V. Nauar. sup. n. 85. vers. octaua, & Gutierrez pract. lib. 2. q. 177. Super sola persona non posset constitui census, late Felici. 1. tomo lib. 1. c. 8. à num. 3. Gutierrez pract. lib. 2. q. 177. nu. 2. Nauar. sup. num. 81. Sed habens hypothecam specialem, & generalem in censibus, non tenetur i. agere contra debitorem, vel tertium possessorem ad bona specialiter hypothecata. Couar. var. li. 3. c. 18. Fontanella de pact. nup. clausula 4. glossa 18. p. 1. n. 86. fol. 280. Super quibus rebus possit, vel non constitui census? Felicianus 1. tomo lib. 1. c. 3.

§. I.

Num. 2. Ad illa verba que no se exechte la persona sino en defecto de bienes fo. 140. adde quod de iure capi persona pro debito nõ potest nisi prius excusis bonis. Maranta de ord. iud. 6. p. in 3. actu, num. 9. & 23. bene Fontanella de pactis nup. claus. 4. glossa 18 p. 4. n. 28. & c. fol. 295.

Ad §. II. An census debeat esse in pecunia numerata?

Num. 3. Ad illa verba, que el censo sea a dinero a seys por ciento, idem in Castelia lib. 5. tit. 15. l. 4. Recopil. illius Regni fo. 346. Nota quod etiam ante motum proprium Pij 5. ad validitatem census constituendi, requireretur pecunia numerata, post extrauagantes Martini. 5. & Calixti 3. c. 1. & 2. extrauag. de emptione in illis verbis ipsi venditori tunc integraliter in pecunia numerata, & ita tenet Rebus. ad leg. Reg. 2. tomo tit. de cõstitu. reddit. art. 1. glossa 5. Felicianus de censibus 1. tomo lib. 1. c. 9. num. 6. & in 2. tomo lib. 1. c. 8. n. 6. Nauar. 2. tomo de vsuris, nu. 79. vers. quarta, Ex pecunia numerata mutuata ante contractum censualem potest constitui census: sed non ex pretio rei ante vendita non taxato pretio nec ex pecunia habita fide de pretio danda. Fontanella de pact. nupt. claus. 4. glossa 18. p. 2. num. 10. vsque ad 16. Rodriguez in explicat. Bulæ de censibus vers. digo lo quinto, Et sic intellige Felicianum de censibus 1. tomo lib. 1. c. 8. num. 13.

num. 13. & 2. tomo lib. 1. c. 8. num. 6. & 7. In hoc nostro Regno mos erat, quod non requirebatur talis pecunia numerata ante dictum motum proprium, & ista consuetudo habet doctores illam approbantes, vt Felicianus 2. tomo lib. 1. c. 8. num. 6. vers. *itaque*, Sed hæc nostra lex, nec motus proprius Pij V. desiderantes pecuniam numeratam ad validitatem census redimibilis, non comprehendunt census constitutos titulo legati: fideicommissi, vel donationis, vel transactionis. Nauar. de vsuris nu. 98. distingendo vt Felicianus de censibus 1. tomo lib. 2. c. 5. a nu. 1. & in 2. tomo lib. 2. c. 5. nu. 1. nec census debitos ratione sententiarum. Nauar. sup. num. 99. & Felicianus in 1. & 2. tomo sup. 4. num. 11. Comprehendit tamen census irredimibiles quoad interuentiam pecuniarum numeratarum. Nauar. sup. nu. 98. vers. *glossa* 18. Et titulo donationis posses super domo tua constituere Petro 100 annuatim, & Petrus possit in pecunia numerata hunc census vendere. Couar. var. lib. 3. c. 7. n. 2. vers. *quarto omnium*. Sed quod de necessitate debeat solui census in pecunia numerata eius impositori non iubet dictus proprius motus: sed solui de iure potest in vino, oleo, & frumento. Olanus litera (a) num. 94. Nauar. sup. num. 104. Innocentius in c. in ciuitate, de vsuris. Gutierrez pract. lib. 2. q. 170. Sic ergo in censibus impositis titulo donationis, &c. non requiritur pecunia numerata, nec ad rationem 6. pro 100. Nec in censibus, quos quis imponit super suis rebus alicui cum conditione, vt sibi tot annuatim soluat, ea recipiens. Gomez in l. 68. Tauri num. 2. Sed non sufficit sola ostensio pecuniarum Nauar. 2. tomo de vsuris num. 88. & Felici. de cens. 1. tomo lib. 1. c. 8. num. 13. & lib. 2. c. 2. num. 17. Nec si incontinenti post scripturam interuenit ea. Felicianus 2. tomo lib. 1. c. 8. nu. 8. Nec in censu creato, si vendatur, 2. tomo lib. 2. c. 2. num. 17. Si constituatur cum pecunia, & rebus, est nullus, 1. tomo lib. 1. c. 4. nu. 11. non sufficit tamen in foro exteriori ostensio, & traditio partis pecuniarum etiam cum confessione vendentis census, quod recipit totam, arg. l. 1. & fi. C. de dote cauta. Nauar. 2. tomo de vsuris, num. 88. & quia non interuenit realis numeratio totius pretij. Quando autem emens census monstrat totum pretium, & tradit id totum numerando coram notario & testibus, sed post per conventionem antea secreto initam, illicò in presentia eorum restituit vendens partem pecuniarum receptam ab eunte, & debentur

te: tutior est contractus, nisi probari posset, quod ante traditionem totius pretij fuit conuentum, vt accipiens illud, redderet statim emptori census, l. qui soluit. de solut. Nauar. sup. n. 88. fol. 299.

Ad §. 3. de redēptione cēsus.

AD verba, *quæ quæde libertad al vendedor para poder redimir, pagando todo el precio como lo recibio, &c.* adde, quod de iure communi valet pactum, quod census non possit redimi nisi tota fors principalis soluatur per debitorem. Nec (licet non sit tale pactum) poterit redimi nisi tota fors reddatur, l. tutor §. luterus, de vsuris l. cum hares §. penult. de statu lib. Negus, de pignor 2. p. 3. memb. 5. p. nu. 17. Tiraq. de retract. conuent. §. 4. glos. 4. Et cū hoc cōcordat illa dicta verba *pagando todo el precio como lo recibio*, Sed post dicta extrauag. Martini 5. Et Calixti 3 & post motū propriū Pij V. licebit nisi statuta, siue lex sit in cōtrariū, redimere pro parte, vt dicitur in dictis extrauag. & motu proprio, & Felici de censibus 1. tomo lib. 1. c. 8. n. 16. Nauar. de vsuris n. 85. vers. *quinta*. Sed & census per sententiam constitutus possit pro parte redimi. Nauar. sup. num. 101. sed extantibus dictis extrauag. & motu proprio census redimi non possit non reddendo dimidium fortis: sed reddendo minus. Felici. 1. tomo lib. 1. c. 8. num. 17. & 2. tomo lib. 4. c. vnico n. 11. vers. *adducor*. Itē si pactū in totū sit, vt census pro parte redimi nō possit: nō erit nullus cōtractus talis, nec vsurarius. Sed tale pactū erit nullū. Felici. 1. tomo lib. 1. c. 8. num. 16. & in 2. tomo lib. 1. c. 8. num. 12. & Gutierrez, pract. lib. 2. q. 174. Sed non obstante hoc possit redimi. Rebus. ad leg. Reg. 2. tomo de constit. reddit art. 1. glossa 17. num. 23. vbi pro ratione vnus pro quindecim possit redimi (si non appareat de eius origine) bene Gayl. lib. 2. obseruat. 4. Sed an huic legi nostræ renunciare quis possit ad effectū, vt non possit redimere nisi totam sortem principalem? vide fol. 2. n. 23. hic.

Item in censu nullatenus potest debitor obligari ad redimendum. Felicia. 1. tomo lib. 1. c. 8. n. 18. Ex redemptione census vicigal non debetur. Felicianus sup. lib. 2. c. 6. num. 3. Lasarte de alcauala c. 10. nu. 10. Sed si aliter quam per pecuniam redimatur, debetur, lasarte sup. num. 12. vbi & eius addicator. At si census perpetuus redimatur, debetur gabella. Lasarte sup. c. 10. num. 11.

num. 11. Constitui census in tuis bonis sic vt si intra decem annos non redemeris: remaneat irredimibilis, hoc non valebit. Felicianus 1. tomo lib. 1. c. 7. nu. 5. Couar. var. lib. 3. c. 8. n. 7. Nec e contra valebit, sed erit vsuraria pactio si dicatur quod intra tot annos non possit redimi, & post sic. Felicianus 1. tomo lib. 1. c. 7. nu. 9. & 11. & Couar. sup. nu. 8. Guidopapa decis. 516. nisi in tali pacto fiat compensatio pretij proportionabiliter pro tempore, quamdiu tollitur facultas redimendi. Felicia. sup. c. 7. n. 12. At si in pacto, per quod tollitur facultas redimendi vsq; ad certum tempus, agatur, vt emptor lucri faciat reditus interim perceptos, committetur vsura in foro exteriori, n. 13. Et nec valebit pactum, vt census redimi debeat maiori pretio, n. 14. & in 2. tomo li. 4. c. vnico n. 12. Et non valebit pactio, qua facultas redimendi confertur in voluntatem emptoris, id est eius, qui imposuit census, sed erit vsuraria, panisq; vsurariorū punienda. Felicianus 1. tomo lib. 1. c. 7. n. 15. & 16. Sed cessante collusione valebit pactum inter debitorem, & fideiussorem, aut alium tertium, vt debitor intra certum tempus debeat redimere census, n. 17. Sed & si duo in solidum accipiant cēsum, & vnus alteri promissit, redempturum se suam partem, & post alter emerit census a creditore, non possit cogi talis promissor redimere Felicianus de censibus 1. tomo lib. 3. c. 2. nu. 20. Si ille, cui debet fieri redemptio census: nollit eū accipere, debet debitor eum deponere coram suo iudice. Tiraq. de retract. lignag. §. 9. glossa 3. n. 3. & 5. Felici. de censibus 2. tomo li. 4. c. vnico nu. 3. in fine, sed debet deponere (vt liberetur a futuris redditibus) sortem ipsam cum effectū, nec sufficit depositarij confessio, & deponere debet cito creditore: & integram sortem, pure, sine protestatione, cum iudicis auctoritate Felicianus sup. in d. c. vnico n. 3.

Num. 6.

Redimens census soluat census decursos in duobus mensibus persitis per motū proprium. Pij 5. Nauar. de vsuris n. 95. glos. 13. & Felicianus 1. tomo lib. 4. c. 1. num. 2. Couar. var. lib. 1. c. 15. num. 8. Pactum, quod si censuarius non soluat redditus in biennio: teneatur redimere sortem principalem, non valebit. Gutierrez pract. li. 2. q. 175. Tertius possessor fundi hypothecati ad censum possit redimere census ipsi creditoribusq; teneretur cedere suas actiones ei redimenti contra debitorem, vel correum, & idem est in fideiussore redimente Felicianus 1. tomo lib. 3. c. 2. num. 17. vers. *in qua questione*, & in

2. tomo lib. 3. c. 2. num. 11. & 12. Redimens census ante tempus constitutus solutioni eius reddituum, debet soluere redditus decursos pro rata temporis: siue ponatur clausula: *quod debitor possit eum redimere*, siue non ponatur. Couar. var. li. 1. c. 15. n. 8. vers. *tertio*, & n. 9. & n. 10.

Redimi non possit census possessori maioratus, nec fideicommissario: nec marito solo. Felici. de censibus 1. tomo lib. 4. c. fi. num. 5. 6. 7. Prohibito alienari posse redimi census tenet Fontanella de pactis nupti. clausula 4. glossa 18. n. 2. 3. 4. & 5. p. 5. Et quibus alijs possit fieri redemptio, d. c. fi. & in 2. tomo lib. 4. c. fi. vbi qualiter oblatio debeat fieri, & depositum, vel consignatio? Prælatis: & cononibus. Abbatibus, vel administratoribus non possit fieri redemptio census, nisi vertatur in vtilitatem Ecclesie, &c. Felicianus 1. tomo lib. 4. c. fi. nu. 4. & 8. In censu perpetuo non habet locum redemptio. Felici 1. tomo lib. 1. c. 10. num. 14. in fi. Creditor debitoris posterior redimens cēsum creditori primo, agat in solidum contra debitorem: idem si fideiussor, vel si tertius rei hypothecatae possessor redemit: sed si correus redemit, agat pro ea parte, pro qua ad eum peruenit comodum ipsius contractus. Felici. de censibus 1. tomo lib. 3. c. 2. n. 19. & 2. tomo lib. 3. c. 2. n. 16. vers. *quartum*, Tutori, vel curatori, nec minori cū eorum auctoritate redimi census non potest sine decreto iudicis, sine spe restitutionis in integrum. Felici. de censibus 1. tomo li. 4. c. 1. n. 4. & in 2. tomo lib. 4. c. fi. n. 8.

Num. 7.

Redēptio census fiet veditori, vel cedenti ante denūciationē, vel usufructuario, & proprietario simul Felici 2. tomo li. 4. c. fi. nu. 9. 15. usufructuario potest redimi cēsus, data cautione de restituenda sorte principali ipsi hæredi. Font. de pactis nupti. claus. 4. glos. 18. n. 5. fo. 304. p. 5. vbi in 3. p. a fol. 281. late de ista redēptione cēsus. Cohares redimēs suā partē cogere possit coharedē, vt & redimat suā partē, n. 10. Sed correus nō possit cogere creditore, vt accipiat partē ad eū tagētē n. 11. Cōpensatione fieri possit redēptio, n. 13. & Fōt. de pact. nup. claus. 4. glos. 18. n. 13. fo. 305. in qua moneta debeat redimī? a n. 16. Pars soluta præsumetur fuisse soluta loco redēptionis, sed nō loco reddituū, a n. 32. Debitor promissit seruare indemnem eius fideiussorē, ob hoc nō possit cogi, vt redimat cēsum, pro quo est fideiussor 2. tomo lib. 3. c. 3. n. 2. Ante redēptionē cēsus denūciādū est creditori per 2. mēses postq; cogitur redimere Nauar. de vsu. n. 95. gl. 13. Facultas redimēdi nec

R inme-

immemorabile tempus tollit. Navar. sup. n. 96. debitor censualis non potest redimere censum vollens soluere in bonis estimatis. Fonta. de pactis nuptial, clausula 4. glos. 18. n. 8. fol. 305. Cum autem quis debitor redimit censum, non est noua adquisitio, sed pristinam naturam retinet. Fontanella sup. num. 7. fol. 304. p. 5.

Ad §. 4. d. l. de vendente, vel hypotecante rem celando censum.

Num. 9.

AD verba no puedan acensar sin manifestar los censos sopena de pagar dos tantos, idem in Castella, li. 5. tit. 15. l. 2. fol. 345. Recopil. leg. illius Regni, sed de iure tenetur ad interesse, & ad redimendum talis celans census antea positos super suis rebns Felicianus de censibus, 1. tomo in pro. nu. 29. & in 2. tomo in pro. nu. 5. Gama decif. 349. Gutierrez pract. li. 2. q. 169. n. 3. & qui vendit rem hypotecatam censui pro libera ab omni censu, ad interesse tenetur Olanus litera (v) num. 3. Rebuf. ad leg. Regias 2. tomo tit. de constit. reddit art. 1. glosa 17 num. 17. fol. 422. Gregorio Lopez l. 63. tit. 5. p. 5. Emptor ignorans emens rem hypotecatam pro libera, non tenetur soluere pretium, quousque res empta liberetur ab hypotecata super ea imposta. Gutierrez pract. lib. 2. q. 169. numer. 3. Gomez var. 2. tomo c. 2. num. 39. l. si post 24. C. de euct. De iure quam pnam criminalem mereatur talis vendens rem hypotecatam, pro libera si falsò iurauit. Gomez var lib. 1. c. 1. num. 38. & secundum hanc legem erit per iurus cuius pana est in l. si quis maior C. de transact. vbi Iason, bene Iulius Clarus §. per iurium a num. 2. vendens sciens non manifestans hypotecam rei venditæ liberatur dando fideiussores pro pro euctione Ripa in l. 1. §. si hæres a nu. 31. ad Trebel. & Castro in l. creditori §. prædium, de actio, empti, l. p. §. si. de periculo, sed bene resistit l. 1. in fine, & l. Julianus 14. de actionibus empti: vbi ad totale interesse tenetur, si sciens vendidit, & fessellit: si autem ignorauit: ad id, quod minus dedisset, agere possit, d. l. Julianus Angelus in §. nouissime num. 4. in fine, de suspectis tutor. Sed nihilominus dando fideiussores venditor: sufficet, & quia emptor ex hac via consequatur suum interesse, per, d. l. pen. §. si, de periculo l. si post 24. C. de euctio. Motus pro-

prius de censibus non est receptus in Regno Castellæ, lib. 5. tit. 15. l. 10. Recopil. leg. m illius Regni. In Francia vendens rem affectam cum onere censuali: debet hoc exprimere sub pna perditionis rei. Rebuf. ad leg. Reg. 2. tomo de constit. reddit, art. 2. glosa 17. n. 17. fol. 442.

Ad §. 6. d. l. 1. de commissio.

AD verba la clausula de commissio, in commissum non cadent res hypotecatae censui, si in biennio redditus non soluantur, nec & valebit clausula, quod cadant. Olanus litera (a) num. 96. Felicianus de censibus 1. tomo li. 1. c. 10. num. 11. Quid in Regno Castellæ? l. 68. Tauri vbi omnes & præcipue Gomez num. 3. & Gutierrez pract. lib. 2. q. 168. Fontanella de pactis nuptialibus. Clausula 4. glosa 18. p. 3. num. 91. fol. 290. vbi quod de iure non valet talis clausula commissi. Ius petendi rem, quæ incidit in commissum, præscribitur quinquennio. Romanus sing. 483.

Ad §. 8. de præscriptione in censibus.

AD illa verba pagandose vniformemente en 20. años, esten obligados a pagar, de iure qui soluit diutino tēpore census, cogi possit, vt & in posterū soluat eos, l. cū de in rem verso, vbi glos. (f) de vsuris, Felic. de censibus 1. tomo li. 1. c. 9. n. 10. & li. 2. c. 5. nu. 246. vers. præterea, & latius in 2. to. li. 4. c. vnico n. 14. Guidopapa decif. 407. & 408. vbi Guidopapa quod vltra debeat probare præteritus creditor causas solutionis, adde & Casan. neū cōf. 18. a n. 2. latius in cōsuet, Burg. rub. 11, §. 2. a n. 1. vsq; ad 3. a fol. 1374. & Balbus de præscrip. 1. p. 33. p. q. 10. a n. 20. Parisi, cōf. 13. n. 14. vol. 4. Gomez var. li. 2. c. 11. n. 45. Gutierrez pract. li. 1. q. 90. Boerius decif. 336. Couar. var. lib. 3. c. 7. numer. 1. Paz in praxi 1. tomo. 5. p. c. 3. numer. 15. Quoad possessorium vnus annus sufficet. Casan. in d. §. 2. numer. 26. folio 1382. quoad petitorium tamen diutinum tempus vt dico hinc. Nec quoad petitorium sufficere probationem vltimi anni tenet. Felicianus de censibus 1. libr. 2. capit. 5. numer. 24. De isto possessorio, & petitorio census. Fontanella de pactis nupti, clausula 4. glosa 18. p. 4. folio 291. & 292. illud verbum vniformemente, fol. 142. p. 2. intelli-

Num. 10.

Num. 11. Præscribi ob solutio nem diutis nam.

intelligitur si pro eisdem tot annis, semper solutio fiat, vt pro quinque, vel duobus, & c. sed non iam pro quinque, iam pro duobus. Fontanella de pact. nup. claus. 4. glos. 18. p. 1. n. 168. fol. mihi 270.

Num. 12. post 5. annos via executiua cessat. quid de ordinario?

AD verba passados cinco años, no se pidan por via executiua censos, sed per viam ordinariam hypotecaria porerunt peti vsq; ad annos 10. inter præsentis, & 20. inter absentes contra tertium possessorem. Tiraq. de præscrip. §. 1. glosa 7. Felicianus de censib. 1. tomo lib. 3. c. 4. numer. 12. & 2. tomo lib. 3. c. 4. numer. 15. & 19. Balbus de præscrip. 4. p. q. 4. vbi quod sufficit vnica præscriptio pro omnibus redditibus, & quod incipiat talis præscriptio à prima nõ solutione. Idē Capela Tolos. decif. 342. vel 343. Guidopapa decif. 406. Couar. in reg. possessor 2. p. §. 4. Casan. in consuet. Burg. rub. 11. §. 2. a num. 33. fol. 1385. Sed hæc nostra lex quinque annorum non ligat Ecclesias. Felinus in c. Ecclesia sanctæ Mariæ, num. 104. de constit. Hanc l. limitat multis modis Rebuf. ad leg. Reg. 2. tomo de constit. reddit, art. 1. glosa 15. & 16. folio mihi 419. Et executio facta pro pluribus quàm quinque annis valebit quoad quinque annos. Rebuf. sup. 1. tomo de sent. prouis art. 3. glosa 8. a numer. 3. folio 291. Et via executiua per decem annos præscribitur in censibus præteritis: secus pro futuris annis. Felicianus sup. 1. tomo lib. 3. c. 1. numer. 5. Hæc nostra lex quoad præscriptionem censuum per quinque annos intelligitur, etiam data mala fide in præscribente. Balbus de præscrip. 2. p. 3. p. q. 14. num. 8. folio mihi 244. Item anni, in quibus tertius possessor præscribit viam ordinariam censuum, incipient à die, quo ipse cepit possidere rem hypotecatam censui, Felici, sup. 1. tomo lib. 3. c. 4. numer. 12. & 2. tomo lib. 3. c. 4. numer. 19. Fontanella de pact. nupt. claus. 4. glosa 18. num. 51. fol. 307, & sic etiam ante factam excusationem. Balb. de præscrip. 4. p. 4. p. q. 3. n. 6. fol. mihi 319. contra Gamam decif. 99. nu. 5. & Tiraq. de præscrip. §. 1. glos. 7.

Ad §. 9. de via executiua contra tertium possessorem.

Num. 13.

AD verba puedan vsar de su derecho por via executiua contra terceros, & c. secus de iure. Felicianus de censibus 1. tomo

lib. 3. c. 4. a numer. 6. & 2. tomo lib. 3. c. 4. Abiles in cap. Prat. c. 10. glosa executio, num. 56. fol. 156. Couar. var. lib. 37. c. 7. numer. 5. Paz in praxi 1. tom. 4. p. c. 1. nu. 6. fol. 94. Xarez in l. post rem, in decla. 1. p. limi. 1. folio mihi 573. Regularum iuris in verbo executio, Curia Philippica 2. p. §. 11. num. 2. fol. mihi 347. ratio, quare via executiua nõ detur cõtra tertium de iure, est: quia actio personalis non transit in singularem successorem. Xarez sup: numer. 1. folio mihi 572.

Num. 14. De eodem. An via executiua detur contra tertium possessorem pro censibus?

Si tamen in contractu censuali ponatur clausula de non alienando res hypotecatas specialiter: & nihilominus alienantur: poterit agi via executiua contra tertium possessorem rei specialiter hypotecatæ, modo tamen hæc clausula sit generalis de non alienando sine restrictione ad certas personas. Felicianus de censibus 1. tomo lib. 3. c. 4. num. 6. & 7. Et in quocumque casu: quo possit agi via executiua contra tertium possessorem: debet tamen citari prius, Felicianus 2. tomo lib. 3. c. 4. num. 5. vbi quod debet certior fieri. Habetque locum etiam de iure via executiua contra commodatarium rei specialiter hypotecatæ. Curia Philippica 2. p. §. 11. numer. 4. folio mihi 348. glosa in auth. de fideiussor, §. sed neque debitorem. Eodem modo dabitur contra conductorem. Curia Philippica, d. n. 4.

Num. 15. De eodem.

Sed debet probari per creditore, re talē hypotecatā, fuisse in bonis debitoris tēpore contractus censualis. Felici. 2. to. d. c. 4. n. 8. vbi quod hoc probare poterit in progressu vię executiua, Et sufficet notificari detētori, commodatario, vel inquilino, Felicianus sup. num. 9.

Num. 16. De eodem.

Tertius possessor rei litigiosæ exequi potest Gouar. pract. c. 15. numer. 7. vel si rem adquisiuit per simulatum contractum. Bald. in l. executorem, col. 3. C. de execut. rei iud. vel si possidet titulo nullo, ac reprobato. Barr. in l. 3. numer. 23. C. de pignor. Curia Philippica 2. p. §. 11. numer. 7. folio mihi 350. Decius cont. 98. numer. 1. vbi 1. Sed & contra tertium possessorem: in quem alienata est res emphyteotica sine consensu domini directi: datur via executiua pro canone, quia alienatio fuit nulla. Curia Philippica sup. num. 8. fol. mihi 350.

Num. 17. De eodem.

Item de iure communi ad hoc, vt executio non possit fieri contra tertium possessorem: sufficet probare possessio nem, licet non probet titulum: sufficetque

hunc titulum allegare. Barr. Alex. Castro, & Iason in l. à Diuo Pio, §. si super rebus, de re iud. Couar. pract. c. 16. num. 4. Et de iure communi non habet locum via executiua contra tertium possessorem rei etiam specialiter hypothecata, Xuarez in l. post rem. i. p. limit. i. num. 5. fol. mihi 577. Si vero debitor in instrumento promissit, re non alienare, & alienauit: potest habere locum via executiua contra talem, in quem ipse alienauit. Xuarez sup. n. 5. & 7.

Num. 18. Tenetur ad præteritos redditus. Isteque tertius possessor stante nostra l. tenetur etiam ad annuos redditus præteritos. Casan. in consuet. Burg. rub. 11. §. 6. in textu *contre* numer. 5. folio mihi 1422 per l. Imperatores, de publicanis, c. tua nobis, de decimis. Tertius possessor dicitur ille, qui non est hæres in toto, nec in quota bonorum defuncti. Parlad. lib. 2. rerum quot. c. fi. 4. p. §. 5. num. 1. 2. & 3. Curia Philipp. 2. p. §. 11. num. 1. folio mihi 346. Et creditor dicitur tertius possessor in re hypothecata, quam possidet, l. 14. ti. 13 p. 5. Curia Philippica sup. n. 1.

Num. 19. Possessor nomine constituti. Item si debitor tradidit pignus, vel possessionem illius veram, vel fictam constituens: se nomine debitoris possidere, & post alienet id debitor, habebit locum via executiua contra talem, in quem est alienatum id pignus. Curia Philippica 2. p. §. 11. numer. 12. folio mihi 352. Gregorio Lopez glossa 1. 4. & glossa 5. limit. 1. & 2. tit. 13. p. 5.

Num. 20. Debet habere causam a debitore (concordat n. 25. hic) Sed & ad hoc vt via executiua possit agi contra tertium possessorem rei specialiter hypothecata, debet ille habere causam mediate, vel immediate à debitore, in quo poterat executioni tradi dicta res. Sed si habet titulum ab alio: non habebit locum via executiua contra eum. Curia Philippica 2. p. §. 11. num. 14. folio mihi 354. Et si creditor probet, quod debitor possidebat rem hypothecatam tempore obligationis: est præsumptio, quod tertius possessor habet titulum à debitore. Parlad. lib. 2. rer. quot. c. fi. 4. p. §. 5. num. 20. & 21. Curia Philipp. 2. p. §. 11. num. 14.

Num. 21. Lis cum fore prosequenda. Et in casibus, in quibus contra tertium possessorem potest agi via executiua: cum eo prosequenda est hæc via: citando eum ad executionem, liquidationem, vel subastationem. Nec est necesse, citari debitorem ad hæc. Curia Philippica 2. p. §. 11. numer. 15. folio mihi 354. Parlad. sup. n. 19. Alex. conf. 85. num. 4. vol. 4.

Num. 22. Quando autem agitur contra tertios possessores bonorum hypotecatorum cen-

fui: poterit agi in solidum contra quemlibet ex possessoribus illorum, & non tenetur necessario agere pro rata contra quemlibet ex eis, l. moschis, de iure fisci. Negus, de pignori. memb. 8. partis principalis, numer. 49. & 50. Fontanella de pactis nuptial. claus. 4. glossa 18. in 2. p. numer. 51. & c. folio mihi 278. Sed iste tertius possessor in solidum exactus, deducta sua parte censis sibi actionibus à creditore, poterit agere contra alios tertios possessores aliarum rerum specialiter hypothecatarum censui. Fontanella sup. num. 54. folio mihi 278. modo iste tertius emptor non sit posterior emptor, quam alij tertij possessores, si enim sit posterior: non poterit agere contra illos, per reg. *quem de euisione*, Fontanella sup. d. num. 54.

Quando proceditur via executiua contra tertium possessorem pro censibus: seruandus est ordo legis à Diuo Pio §. in venditione, de re iud. vt primò mobilia debeant executioni tradi. Casan. in consuet. Burg. rub. 11. §. 6. in textu *contre*, l. numer. 6. folio mihi 1421. & in textu *contre le*, nu. 7. fol. 1423.

Num. 23. Cum excusione. Contra istum tertium possessorem agi non potest absque eo quod fiat excusio contra bona debitoris principalis, & fideiussorum de iure communi, auth, hoc si debitor, C. de pignori, Fontanella de pactis matrim. claus. 4. glossa 18. in 2. p. numer. 61. folio 279. nisi res censui hypothecata specialiter: esset cum clausula constitui & alijs assuetis. Fontanella sup. num. 62. fol. 279. tali enim casu poterit agi sine excusione, vt ibi Fontanella, modò tamen in vim constituti sit actum remedio legis fin. C. de adqui, pos. non si hypothecaria. Tefaurus decis. 53. num. 4. Negus, de pignori. memb. 8. p. num. 7. adeò quod non sufficit dicere: *peto ius, & iustitiam ministrari*, sed debet specificè actionem: quæ oritur ex constituto, proponere, vt obtineat. Fontanella sup. num. 64. folio 279. Si fideiussor iudicis syndicus renūtiavit beneficio auth. præsentis, C. de fideiuss. potest conueniri sine excusione principalis. Abil. in iud. syndicat, c. 10. glos. *appelle nu. 4. fol. mihi 297*.

Fideiussor pro eo, quod à debitore exigi nõ poterit, vel fideiussor indemnitate, vel fideiussor pro decurione, vel magistratu, habet beneficiũ excusiois, licet renuntiauerint auth. præsentis C. de fideiussor. Xuar. in ti. *de los emplaçamiẽtos*, n. 4. 7. & 11. fo. mi. 792. & 793. Item fideiussor iudicio fisci conuentus pro interesse: habet hæc excusiois, sed nõ fide-

An qui libet ex possessoribus illorum, & non tenetur necessario agere pro rata contra quemlibet ex eis, l. moschis, de iure fisci?

Fontanella de pactis nuptial. claus. 4. glossa 18. in 2. p. numer. 51. & c. folio mihi 278.

Ordo procedendi contra tertium possessorem

Cum excusione

Continua à n. 26. hic.

Fideiussor an habeat excusiois, vel non?

fideiussor in criminalibus. Xuarez sup. nu. 3. & 5. fol. 791. Iacobus de Arena de excusiois n. 27. fol. 433. in meo Negus l. fi. fideiussor §. 1. qui satisfacere.

Num. 24. Tertius possessor citatus conuenit re alios. Item poterit tertius possessor rei hypothecata specialiter censui, alios possessores in eo iudicio citari facere, vt vna, & eadem sententia condemnentur, vt idem est in pluribus fideiussoribus. Fontanella de pactis nupt. clausula 4. glossa 18. p. 2. num. 59. folio mihi 278. imò si contingeret, plures possessores in solidum conuentos condemnari etiam ad soluendum in solidum: & executio in solidum fieret instante creditore contra vnum ex ipsis: posset tali casu is possessor censis sibi actionibus per creditorem, in eodem processu absque alia causæ cognitione, & alterius processus confectione executionem dictæ sententiæ contra alios possessores petere. Fontanella sup. n. 66. fol. mihi 278.

Num. 25. Fideiussor agere contra 3. possessorem. Si verò fideiussor soluit, potest is agere contra tertium possessorem ad recuperandum id, quod soluit: non actione mandati hypothecaria cessa per creditorem, l. mandati actio C. de fideiuss. vbi tertius possessor potest inquietari via executiua pro re, quam possidet, debetque intelligi si habuit causam à debitore siue immediate ab eo emendo: siue per longam successionem, puta alijs personis interpositis, l. sape ad finem ff. de re iud, Felicianus de censibus 2. tomo lib. 3. c. 4. numer. 11. l. qui per successionem, de reg. iuris. Sicque anterior creditor potest agere via executiua contra secundam creditorem possidentem rem hypothecatam censui. Felicianus sup. n. 12. quia factum iudicis est factum parit l. ob causam C. de emct.

Num. 26. De excusiois. Sed quia in isto nostro §. 9. dicitur, quod via executiua potest agi contra tertium possessorem rei specialiter hypothecata censui sine præcedente excusiois, dic quod excusiois est quadam diligens, & districtissima inquisitio, ac detentio rerum, & bonorum principalis debitoris facta per iudicem vsque ad peram, & saculum. Practica Ferrara in forma libelli in causa hypothecaria §. exceptionem excusiois numer. 3. folio mihi 396. latius Bart. in tractatu, de excusiois. Agens reuocatoria tenetur excusiois nem præmittere, & potest hæc fieri pendente iudicio reuocatorio, & in pignore Pratorio non requiritur excusiois. Bald. in l. hæres, numer. 3. & 4. C. de reuocand. his.

In reuocatoria.

Hæc excusiois est necessaria quando hypothecaria actione agitur contra tertium possessorem, vel contra fideiussorem antequam agatur contra principalem debitorem, auth. hoc nisi, C. de pignori, & auth. præsentis C. de fideiuss. Item fideiussor officialium non potest conueniri, nisi principali excusiois etiam si de bonis principalis aliqua bona emerit l. r. C. de conueni, fisci debitor, lib. 10. Sed & si diuisa sit administratio bonorum fisci per iudicem, vel eius officiales, primò conuenitur gerens, fideiussor, & nominatores ipsius: & facta excusiois contra illos: peruenitur ad Collegas, l. 3. C. de conuen. fisci debitor.

Num. 27. In hypothecaria, vel si de excusiois.

In officialibus Reipublicæ.

Num. 28. In administratoribus Reipublicæ.

Item etsi duobus simul cura pecuniæ ciuitatis, non tamen separatis portionibus mandetur: singuli non pro virili portione, sed in solidum Reipublicæ obligantur: cum autem de indemnitate ciuitatis eius queritur: prius eius bona, qui admipiltrauit, ac mox si satisfacere non potuerit (& sic facta excusiois) Collegæ conueniantur, l. r. C. quo quisque ordine lib. 11.

Est & necessaria excusiois contra heredes mariti, quando vxor agit hypothecaria pro sua dote. Gayl. lib. 2. obser. 27. n. 9. Ferrar in praxi de hypothecaria §. exceptione, n. 12. fol. mihi 397. Item est necessaria si vis agere contra possessorem fundi: super quo fuit constitutus census. Garcia de expensis c. 4. num. 44. contra Conarruiam Var. li. 3. c. 7. n. 6. per auth. hoc nisi C. de pignoriibus.

Num. 29. In dote.

Sed non requiritur excusiois si debitor est notorie non soluendo. Negus actio de pignori. i. memb. 8. p. num. 14. fol. 277. Ferrar. in praxi tit. de hypothecaria §. exceptiois nem nu. 5. fol. mihi 396. nec si vnus tertius possessor conueniatur hypothecaria, erit necessaria respectu aliorum compossessorum. Negus, sup. num. 6. Nec si tertius possessor emit pendente lite super re: & sic sit res litigiosa, quia ad hæc agitur hypothecaria sine excusiois. Negus sup. n. 17. Nec filius fideiussor pro patre habet beneficiũ excusiois. Gayl. lib. 2. obser. 27. num. 33. Nec datur fideiussori, si principalis naturaliter tantum est obligatus. Gayl sup. num. 20.

Num. 30. Casus, in quibus non requiritur excusiois.

Nec quando agitur contra nomen debitoris obligatum creditori. Negus, de pignori. i. memb. 8. p. nu. 19. Ferrar sup. nu. 7. Guidop. decis. 432. n. 13. Sed & cessat excusiois si debitor bonis censis. Ferrar tit. de hypothecaria §. exceptione, n. 10. fo. mi. 396. idẽ si fideiussor, vel correus renūtiavit excusiois, vel si debitor est absens ita, quod conueniri nõ possit auth. de fideiuss. §. 1. Ferrar. su. n. 6.

De isto nomine debitoris vide sup. fol. 51. n. 12. & 13. li. 1. tit. 18.

Itē cessat in casu, in quo debeat procedi so- la veritate facti inspecta, vel summarie, de plano, & sine strepitu, & figura iudicij. Ne- gus, su. n. 28. vbi idē si debeat procedi secū- dū equitatē, vel de bono, & æquo, excepto nisi agatur hypothecaria cōtra tertium pos- sessorem. Aymon conf. 263. nu. 3. Item ces- sat excussio si fideiussio sit iurata. Gayl li. 2. obser. 27. nu. 22. & 23. nec de iure Canoni- co requiritur excussio. Gayl. sup. num. 28. De bonis sitis extra territorium debitoris non est necessariō facienda excussio, si cum difficultate esset fienda, aliās secus. Ferrar. sup. num. 13. Xuares in tit. de los emplaça- mientos, §. vlt. r. nu. 5. fol. mihi 746. Ay- mon conf. 201. nu. 45. Benedictus de Plum- bino, aliās de Barcis in suo tractatu de dis- cussioibus, n. 7. fol. mihi 435. in meo Ne- gusantio. Nec requiritur contra correum: qui censetur, prommississe animo fideiubē- di. Aymon conf. 77. n. 19. Nec creditor pri- mus cogitur primō facere excussionem de bonis specialiter ei obligatis, & post in sub- sidiū agere ad generaliter obligatas, l. creditoris, de distract. pign. l. 2. C. de pignor. late Couar. var. lib. 3. c. 18.

Num. 31. Perempto- ria.

In gradu ap- pellationis.

Si non op- ponatur.

Fieri pendē- te iudicio cōtra tertiu

Num. 32. Fideiussor.

tus. Xuares in tit. de los emplaçamientos, §. Est de æ- quitate, na- turali. quæritur n. 13. fol. mihi 793. Hęc exceptio excussiois est fundata in equitate natura- li respectu tertij possessoris hypothecā igno- rantis de tēpore acquisitionis rei: ob quod a Principe tolli nō potest Aymon conf. 263 n. 3. in fine & n. 4. & sic non est de apicibus iuris: sed de æquitate naturali. Aymon sup. n. 6. verf. ad primū, Est de natura actus, seu iudicij: ideoq; si fideiussor renuntiet benefi- cio de fideiussoribus: opponere adhuc po- terit exceptionē excussiois: quia generalis renūtiatio non trahitur ad ea, quæ sunt de natura actus, ita in excussioe tradit Barr. in l. 1. C. de conueni. fisci debit. l. 10. Aymō conf. 263. n. 6. Sic & per statutum excludēs exceptiones: non cēsetur sublata exceptio excussiois. Sed & si quis prommittat libe- re soluere: & sine aliqua exceptione: adhuc poterit opponere exceptionē excussiois: quia est de natura actus. Aymon sup. d. n. 6.

Si emptor sciat tēpore emptionis rei, hęc esse hypothecā specialiter pro dotibus: nō poterit opponere exceptionē excussiois. Aymon cōf. 77. n. 18. l. fi. §. fi. de legat. 2. Ha- bens plura bona hypothecata si agat actio- ne personali cōtra debitore, & succumbat: poterit conuenire tertios possessores hy- potecaria, l. fi. C. de act. & oblig. Capicius decif. 80. Item si fecisti excussionem contra debitorem principale, & non inuenisti bo- na: ob quod agis contra fideiussorem eius, vel contra tertiu possessorem, & post super- ueniant bona ipsi debitori, poterunt con- tra te opponere, vt de nouo facias excussio- nem in bonis superuenientibus dicto debi- tori. Hypol. sing. 142. quia quæ de nouo e- mergunt, & c. adde n. 39. hic.

Habeo te obligatum cum tuis bonis: de- cedis cum tribuis hæredibus, ago hypoteca- ria cōtra vnum ex eis, cui fuit adiuuatus vnus fundus tuus: non poterit mihi oppo- nere de excussione non facta contra cohæ- redes suos obligatos personali actione, Cre- mensis sing. 164. l. quoties C. quo quisque ordine lib. 10. Exceptionem excussiois nō poterit opponere ille, cuius nihil inter- est. Ferrar. de pignor. l. memb. 8. p. n. 37.

Itē sentētia lata super excussione cōtra principale: facit fidē cōtra fideiussorē de iu- dicato soluendo ita, quod poterit procedi cōtra eū sine nouo processu: secus in fidei- ussore contractus, quia acta facta contra principalem non nocent fideiussori non ci- tato. Ripa in l. is, apud quem, n. 24. C. de edē do. Alex in l. de vno quoque, de re iud.

Item ad hoc vt possit procedi per hypo- teca-

Tolli.

Num. 33. Emptor sciens non opponit.

Agens per- sonali suc- cumbens a- git sine a- lia excussio- ne.

Sed require- tur si super- ueniant bo- na.

Num. 34. Si agitur cō- tra cohære- dem.

Non oppo- nit ille, cui- us non in- terest.

Num. 35. Sent. lata cō- tra reū, an- noceat fidei- ussori?

Num. 36.

tecariam contra tertios possessores requiri- tur, vt præcedat excussio in bonis princi- palis debitoris, & huius fideiussorum, auth. hoc nisi, C. de pignoribus. Sed & debet præ- cedere pronuntiatio iudicis: quod ipsa ex- cussio sit legitime facta. Bart. in l. Prætor §. hoc interdictum, de noui oper. nuq. Negus de pignor. l. memb. 8. p. nu. 11. Gama decif. 99. num. 3. vide hic statim in hoc, n. Et in hac pronuntiatione fienda requiritur citatio fi- deiussorum, & possessorum. Bart. in l. de- cem de verb. ob. Negus sup. Gama decif. 319. nu. 4. & non sufficit citatio generalis: sed requiritur, quod sit specialis de fideiuf- soribus, & possessoribus quando sunt certi Gama decif. 99. num. 4. Negus sup. num. 12 Sed & si esset citanda multitudo persona- rum: sufficeret citatio per præconem publi- cum in genere. Negus, sup. nu. 13. Sed quod non requiratur dicta pronuntiatio, sed suf- ficiat: quod constet de inopia ex actis, te- net Bart. in auth. sed hodiē C. de pignor.

Quando autem fit facienda excussio cō- tra hæreditatem iacentem, debet ei dari curator, aliās excussio non valebit, l. 1. & 2. de curat. bon. da. Negus, de pignor. l. memb. 8. p. n. 40. vbi & tenet, quod si facta excussio- ne cōtra hæreditatē iacentem, & tempore: quo inceptū esset iudiciū cōtra tertiu pos- sessorē, hæreditas esset adita: oporteret ite- rū facere excussionē contra hæredes nedū de bonis hæreditariis: sed etiam de bonis ipsorum hæredum. Item si debitor traddi- dit hypothecam creditori: qui sua culpa ce- cidit à possessione dictæ hypothecæ: poterit hanc recuperare per hypothecariam sine ex- cussione debitoris dicti. Negus, sup. n. 18.

Legatarius autem non potest sine ex- cussione procedere pro suo legato quanti- tatis contra possidentem bona testatoris per hypothecariam. Negus, de pignor. l. memb. 8. p. num. 21. Sed & quando quis te- netur facere excussionem in bonis debi- toris: ab excussione facienda liberatur si su- per eisdem bonis aliqua lis inter ipsum, & alios creditores esse speratur, imo in tali casu poterit absque excussione ad bona, quæ absq; lite, & controuersia sibi debentur: recurrere omisis bonis litigiosis l. à Diuo Pio §. si super rebus, de re iud. Molina de Hisp. lib. 4. c. 7. n. 31.

Si agas contra debitorem tui debitoris: debet præcedere excussio, l. 2. C. quando sis- cus, vel priuatus. Sed si agas contra campo- rem, non requiratur illa. Bald. in l. frustra. C. de non numer. Plumbinus de discussio, n. 4. fol. 434. in meo Negus. Post latam sen-

tentiam in hypothecaria non poterit excipi de excussione non facta. Plumbinus de ex- cussio nu. 19. fol. 436. in meo Negusantio, Post senten- etiam si opponat, & prober tertius posses- sor, vel fideiussor, quod post latam senten- tiam superuenerunt bona debitori. Plum- binus sup. n. 20. adde n. 33. hic.

Iudex verò si videt: excussionem requiri in aliquo casu: potest iuuere, vt fiat ea ex officio. Plumbinus sup. n. 21. Barr. in l. eum qui ita, de verb. ob. Sidebitor est factus Do- minus, vel Tiranus, non requiratur excussio Ferrar in praxi de hypothecaria §. exceptio nem num. 6.

Si sint plures correi debendi: licet fiat excussio in vno; non tamen poterit agi hy- potecaria contra tertium possessorem: nisi fiat primō excussio etiam in altero correo. Angel. in auth. hoc si debitor C. de pignori- bus. Bart. in l. quomodolibet C. quo quis- q; ordine li. 1. & in l. mulier ff. qui potiores.

Item in excussione debet moneri pars, vt sit cum nuntio. Iacobus de Arena in suo tractat. de excussione, n. 30. fol. 433. in meo Negusantio.

Item iudex potest compellere debitore ad comparendum coram se, & ad hoc vt iuret: an habeat bona? & ad hoc vt indicet illa, l. lancinus §. licentiam C. de iure deli- ber. Iacobus de Arena sup. n. 12. idēmq; fa- ciet de vxore, & domesticis, qui talia scire possunt. Iacobus de Arena sup. n. 13. l. con- sensu §. seruus C. de repud.

Ad §. 13. dictæ legis vnica.

AD verba los Regimientos sin permiso del Consejo no tomen dineros a censo, idem de iure. Felicianus de censib. 1. tomo lib. 2. c. 3. num. 2. & 6. & in 2. tomo lib. 2. c. 3. a num. 1. Negus, de pignorib. l. memb. 2. p. num. 44. Castillo de vsufr. 1. tomo c. 54 à num. 46. vsque ad 57. quod intellige su- per bonis communibus quoad vsum, & proprietatē: vt sunt Forū. Curia. Basilica, via publica, fana. Porticus, iura, iudicia, balnea publica, piscine, aqueductus, fontes, Campi pu- blici, commitia, pascua, termini, Exitus, defes- sa, montes. Sed possunt accipere super bo- nis: quæ sunt in proprio patrimonio Reipu- blica, & super eis, quæ possidentur, vt talia ab eis, vt sunt vestigalia Reipublicæ: horrea, pradia, redditus, & alia, quæ iure proprio, peculiari, & priuato ad Rempublicā, & vni- uersitatem spectant Felicianus de censib. 1. tomo lib. 2. c. 3. n. 2. & 5.

Num. 37. Curator an in excussio- ne?

Creditor re- cuperat pi- gnus sine ex- cussione.

Num. 38. Legatarius.

In bonis li- tigiosis.

Num. 39. Quid si a- gas contra debitorem debitoris?

Num. 40. Iudex an supplicat?

Num. 41. Si sint duo correi.

Num. 42. Nuntius.

Num. 43. Iuret debi- tor & domes- tici vbi sint bona debi- toris?

Num. 44.

Num. 45.

Et si cum permisso accipiant pecunias ad certam causam: in qua pecuniae sic acceptae non fuerit conuersa: poterit Respublica defendi per restitutionem in integrum. Felicianus de censibus 2. tomo lib. 2. c. 3. a numer. 2.

Num. 46.

De censibus adde Nauar de vsur. 2. tomo a num. 69. vsque ad 140. Felician. & Abendannum de censibus. Casan. in consuet. Burg. rub. 11. Rebus. ad leg. Reg. 2. tomo de constitutionibus reddituum. Coar. var. li. 3. c. 7. 8. & 9. Manuel Rodriguez de annuis reddit, & in fine Bullae cruciatae explicationis.

Ad lib. 3. tit. 23. l. 1. An nepos praefertur patruo in Maioribus?

Num. 1. In Castella.

Ad verba tales descendentes del hijo mayor praefertur al hijo segundo del tenedor, & sic nepos praefertur patruo in successione maioris. Idem in Regno Castellae l. 40. Tauri vbi Gomez. Castillo & alij, & lib. 5. tit. 7. l. 5. p. recopil. leg. illius Regni fol. 319. Molina de Hisp. lib. 3. c. 6. nu. 2. & c. 7. & 8. Idem tenent Olanus litera (f) n. 58. Couar. praet. c. 38. a num. 6. Gama de cif. 307. Grammaticus decis. 1. Mantica de coniect. lib. 8. tit. 10. num. 9. Tiraq. de primog. q. 40. Gabriel. com. opin. ti. de success. ab intestato, conclus. 2. Gregorius Lopez glossa 2. q. 16. l. 3. tit. 12. p. 6. Berengar. Ferdinandus c. vnico de filiis c. 8. pralud. Vicus com. opin. lib. 12. verbo nepos, qui & tenent, quod sit idem de iure communi. Cum nostra l. concordat Regnum Aragonum lib. 6. tit. de fideicom. fol. 127. in suis foris. Sic intelligendus forus de sobreatue, li. 1. c. 9. & noster forus generalis li. 2. ti. 4. c. 1.

In Aragon.

Num. 2. Fuero de sobreatue.

Sicq; loquitur forus de sobreatue. E fue estabido por siempre porque pudieffe durar el Regno de todo Rey, que obiere fillos de leal coniuige, dos, o tres, o fillas, pues dias del padre: que el fillo mayor que herede el Regno, & los otros hermanos, que partan el moble, que el padre, & la madre auran el dia, que muerran, & aqueyll fillo mayor que pueda casar co el Regno, e assignar arras co cõfello de los Ricoshomes, o co cõfeyllo de doze de los mas sabios hõbres de la tierra. Et si aqueyll fillo mayor houiere fillos de leal coniuige: q herede el hermano mayor el Regno. Otro tal fuero es de Castillos de Rich hombre quando los padres no han mas de vn Castiello.

Forus vero generalis huius nostri Regni Num. 3. Nauarra de hac materia sic loquitur. E fue fuero de estabido para siempre, porque pudieffe durar el Regno: que todo Rey, que ouiere filjos de leal coniuigo, dos tres, o mas, o filjas: pues que el padre murieffe, el hijo mayor herede el Regno, & la otra hermandat que partan el mueble quanto el padre auita en el dia, que murio. Et aqueyll fillo mayor que case con el Regno. Et debe afinar arras con conseyllo de los Ricos homes de la tierra, o de doze sabios. Et si este fillo mayor casado ouiere filjos de leal coniuigo: que lo herede su hijo mayor afsi como el fezo. Et si por auentura muere el que regna sin fillos de leal coniuigo: que herede el Regno el mayor de los hermanos, que fuere de leal coniuigo. Otro si tal fuero es de Castiello de Ricome, quando los padres no han sino vno solo Castiello. Et sic in materia maioratum datur trasmissio ad filios, vel representatio, quod & confirmat Castillo quotid. cotrouer. li. 2. c. 20.

Sed haec nostra lex, siue l. 40. Tauri, vel lib. 6. tit. de fideicommissis Regni Aragonum: procedent in nepte ex filio praemortuo maiori. Gut. praet. li. 2. q. 80. vbi n. 6. & 9. quod procedent etiam in maioratibus, & vinculis particularibus tertij & quinti, & in aniuersario tit. maioris facti. Item procedunt in successione Regni, Ducatus, Marchionatus, & alijs maioribus inferioribus. Peralta in rub. de haered. instit. n. 122. ff. & Molina de Hisp. li. 3. c. 7. n. 17. & in feudo, emphyteosi, iure patronatus, vel aniuersario iure maioris relicto. Molina sup. nu. 19. Si duos relinquat quis masculos simul natos, & nescitur, quis sit natus: ambo in maioria succedet. Castillo in l. 40. Tauri gloss. del hijo mayor, & Molina de Hisp. li. 3. c. 1. n. 20. Sed si extat filius primogeniti, ipse succedet, & si non extat, nepos, vel si extat duo filij, vel duo nepotes: succedet maior filius, vel nepos filij maioris. Idem in filiis dinerforu matrimonij, succedet enim filius primi matrimonij Castillo sup. gloss. (por su orde) de ista transmissione adde que dixi sup. li. 2. ti. 20. l. 6. Neposq; per representationem admittitur excluso patruo: etiam si vocetur ad maioratum proximiores: Castillo quotid. cotrouer. lib. 2. c. 20. a num. 4. cum infinitis per eum ibi allegatis.

An masculus feminae praefertur in Maioribus?

Ad verba praefera el varon a la hebra fol. 44. secus de iure co. Molina de Hisp. li. 3. c. 4.

Num. 4.

Qui filij, vel nepotes succedant in maioribus?

Si est clausula, quod filius succedat.

vel primo-genitus.

Vel filius aut filia.

Num. 6. Vel filius, vel filia.

Vel masculus & descendens ex eo.

Vel si vir est incapax.

Num. 7. Vel in defectum masculorum si filia sit vocata.

Vel si fiat maioria in masculo & descendens ex eo.

Exclusa femina excluditur eius filius.

c. 4. & 5. Gama decis. 6. & 129. Castillo quotidianarum. 2. tomo. c. 4. n. 6. & c. 22. n. 61. Si dicatur in maioria, quod filius succedat in ea praefertur vir feminae maiori. Gama decis. 37. & Gregor. Lop. glossa. 2. col. 1. l. 3. tit. 13. p. 6. fol. 87. p. 2. Haec lex excludens feminas propter masculos, est odiosa. Gregor. Lopez. p. 6. tit. 13. l. 3. glossa. 2. in principio. Vbi si quis faciat maioriā simpliciter dicendo. Fundo maioratum in persona filij primogeniti ceterum vocasse masculum 2. genitum exclusa filia r. genita, idem Fontanella de pact. nupti. claus. 4. glossa. 9. p. 3. a n. 12. fol. 95. Item si vocat quis ad maioratum filium, vel filiam maiorem: non veniet filia maior nisi in defectum masculi. Gregor. Lopez, dicta glossa. 2. columna. 2. Gomez in. l. 40. Tauri. n. 61. & ibi eius additionator. Item si Rex concedat tibi licentiam ad faciendam maioriā in vno ex filiis, vel filiabus. Non poteris facere eam in persona filiae, nisi in defectum filiorum. Greg. Lopez p. 6. tit. 13. l. 3. glossa. 2. col. 3. in principio. Item si maioratum perpetuum facias, in persona masculi, & descendentium masculorum ex eo. In defectum talium masculorum veniet femina. d. glossa. 2. col. 3. post principium. Si facis maioriā in filio masculo: in defectum masculi, veniet femina, sed haec succedet. si ille sit incapax succedendi in maioria, vt quia ex fratribus minoribus, vel alijs, vel si ille renunciavit; dicta glossa. 2. col. 3. post principium. Vocas ad maioriā masculos & in defectum istorum feminas, masculus descendens ex feminis excludet feminas. d. glossa. 2. col. 6. in medio. Si facis maioriā in masculo & in defectum illius, in filia, intelligitur de filia maiore, nec poterit de alia eligere elector, vel alius, nec sorte est hoc dirimendum, nec incertitudo vitabit actum. Gregor. Lopez p. 6. tit. 13. l. 3. glossa. 2. col. 3. in medio. Item si quis faciat maioriā in masculo, & in descendentes masculos ex eo Quibus deficientibus vocauit alium suum filium masculum, & descendentes ex eo, & non dixit, quod non succedat femina. Iste filius secundus habuit vnā filiam solam, & non filium, succedet ista filia, & praefertur patruo. Gregor. Lopez. d. l. 3. glossa. 2. col. 3. in fine, fol. 88. Exclusis feminis, censentur exclusi etiam masculi descendentes ex eis. d. glossa. 2. col. 7. in fine fol. 89. Et Craus. §. fideicommissum. q. 35. n. 3. Molina de Hisp. lib. 3. c. 4. n. 41. 47. quod procedit etiam in descendentibus ab ipso masculo excludente, si agnati masculi sint. Molina de Hisp. lib. 3. c. 5. n. 41. & 44. bene Go-

mel in. l. 40. Tauri. num. 61. Exclusa femina censetur excludi in perpetuum, sed non solum donec extet masculus. Gregor. Lopez p. 6. tit. 13. l. 3. glossa. 2. col. 8. in principio, fol. 89. adde hic n. 13. Exclusa femina nisi nubat cum consanguineo testatoris, qui sit huius cognominis. Non censetur excludi, si nubat cum extero, qui assumat dictum cognomen. d. glossa. 2. col. 4. in fine, Admissa femina ob defectum masculorum, his superuenientibus non repellatur. d. glossa. 2. columna. 8. in medio, fol. 89. Vbi filia exclusa in certa parte maioris an ab omnibus sit exclusa? Item si constat, quod bona iure maioris perueniunt ad maiorem, sed non constat de vinculis, nec conditionibus, nihilominus praesumetur, quod filius minor excludet feminam maiorem. Couar. var. lib. 3. c. 5. n. 4. vers. sexto, sicut & in maioribus simpliciter factis, id est in bonis iure primogenij, & maioratus posteris delatis, vt ibi Couar. In maioratu simpliciter facto nullis expressis clausulis, femina succedet non extante masculo eiusdem gradus, quamuis remotiori gradu existat masculus, nisi aliud cautum sit in institutione maioris. Couar. var. lib. 3. c. 5. n. 5. vers. rursus. Item extante lege exclusiua feminarum extantibus masculis, debet intelligi si masculi possint patri succedere, sintq; ad hoc capaces. Bart. in. l. 2. §. sed si sint. n. 1. ad Tertul. & in. l. 1. §. qui habebat, n. 3. de bonorum pos. contr. tab. Et si sint tres masculi & vna femina, & duo ex his masculis repudient, portio repudiantis non accrescet sorori, sed fratri. Bart. in. l. mulieri, n. 4. ff. de condit. & demonstr. Quis succedet extante hac lege, si superfit frater ex latere patris tantum, & soror ex utroq; parente cum matre? Bart. in. l. 1. §. qui habebat, n. 3. & 4. de bonorum pos. contr. tab. Si extat nepos, & neptis ex filio, ille nepos excludet hanc neptem. Bart. in. l. haeredes. §. cum ita, num. 4. ad Trebel. Nepos ex filio masculo excludit feminam. Bart. in. l. liberorum. n. 12. de verb. sig. Vbi si nepos ex filio & nepos ex filia sint, an nepos ex filio excludet nepotem hunc ex filia? n. 15. Vbi n. 13. si extat neptis ex filia ipsius aui, quod hanc filiam non excludet illa neptis. Vbi. n. 14. si filius masculus ex filia dotata superfit, tamen a filio masculo, & sic a patruo excludetur, eodem modo filius excludet nepotem ex filia, vt Bart. d. n. 14. Extante hac dicta nostra lege, si masculus moritur

Num. 8. Exclusa ca.

Num. 9. Quid de maioria de cuius vinculo non coarctat?

Num. 10. Si masculi sint incapaces.

Nepos.

Num. 11. Nepos ex filio masculo an excludat?

Num. 12.

Masculi ex feminis. moritur hereditate adita sine filiis masculis, filia admittetur. Bart. in. l. fi. §. quando n. 1. ad Tertul. Et an filij masculi ex feminis excludant sorores patris? Tiraq. de primog. q. 12. vsq; ad. 15. Molina de Hisp. lib. 3. c. 8. §. 7. Filius masculus presbyter excludet feminas extante hac lege. Alex. conf. 111. n. 7. vol. 7. comprehendet moniales. Molina de Hisp. lib. 2. c. 10. n. 81.

Num. 13. Quam primum extiterit masculus, filia in perpetuum est exclusa. Alex. conf. 20. n. 16. vol. 1. Secus in maioratibus, in his enim deficientibus viris, admittetur femina. Molina de Hisp. lib. 3. c. 5. n. 72. Gregor. Lop. glosa. 2. col. 8. l. 3. tit. 13. p. 6. fol. mihi. 89. adde. n. 8. hic.

Num. 14. Sed si testator, vel fundator maioris voluit exprasse, quod masculi etiam remotioris gradus excludant feminas a maioria successione, seruandum est quod voluit testator. Molina de Hisp. lib. 3. c. 5. ante. n. 1. Item si talis fundator dixit, quod ea ratione maioratum instituit, vt eius bona perpetuo in agnatione conseruetur, ex huius rationis expratione feminæ, ex eisq; descendentes masculi, censentur perpetuo exclusi etiam in casibus in dispositione non exprassis. Molina sup. n. 1. Castillo lib. 2. quotid. controuer. c. 4. n. 76. per. l. pronuntiatio. §. familia, de verb. sig. Sed & si fundator simpliciter masculos ad maioratum vocauit, nec de femina mentionem fecit in aliqua parte, licet rationem conseruandæ agnationis non adiecerit, præsumitur, feminas ob masculos etiam remotioris gradus, excludere voluisse. Molina sup. n. 25. & 29. Sed in materia differente si de solis masculis fecit mentionem, non ob id excludere voluit feminas ob masculos remotioris gradus. n. 30. 31. & 33. Sed si in primogenio conseruandæ agnationis ratio generice, & absolute exprassa est, vel quando nulla alia ratio reddi potest, tunc verba, quæ solent tam masculos, quam feminas ex propria natura comprehendere, solum masculos, non autem feminas comprehendunt, vt in verbis, filijs, descendentes, posteris, vel similibus. Molina de Hisp. lib. 3. c. 5. n. 38. Sunt autem agnati masculi descendentes ex masculis, sed cognati dicuntur masculi descendentes à feminis. Molina sup. n. 47. Et si in aliqua parte femina inuenitur vocata, non censetur habita ratio agnationis. Molina sup. n. 50. Fontanella de pactis nupti. clausul. 4. glos. 9. p. 3. n. 16. fol. 96.

Si masculos tantum vocauit. Item si in aliqua dispositione vocantur filij, seu descendentes masculi, ea dispositio de solis masculis descendentes ex masculis, non verò de filiis, vel descendentes masculis ex feminis intelligenda est. Ex masculinitatis enim expratione censetur habita ratio agnationis. Molina de Hisp. lib. 3. c. 5. n. 45. 46. & 47. Quod intellige quando disponens considerauit agnationis conseruationem, secus aliàs. Vel si femina instituit maioratum vocans masculos, masculi enim descendentes ex feminis comprehenduntur. Molina sup. n. 49. & Castillo lib. 2. quotid. controuer. c. 4. n. 143. quod procedit in dubio. Et etiam quando maiorata fundata fuit per virum & vxorē. Castillo sup. n. 145. & 147.

Remotior masculus quando excludat feminam proximioris gradus? Si in aliqua parte maiorata vocantur masculi, etiam si pluries in ea maiorata masculi vocati fuerint, in ea non censetur habita ratio agnationis, sed solum ratio prælationis masculi ipsi feminæ. Ita vt in eorum defectum feminæ eiusdem gradus succedant. Baldus conf. 473. vol. 5. Molina de Hisp. lib. 3. c. 5. n. 50. Ergo masculi remotioris gradus eas non excludunt, per dicta hic n. 14. Quod ego intelligerem nisi in parte vocante masculos, excludat eas etiam si sint proximioris gradus ipsæ feminæ. Si in maiorata excludatur femina propter masculum, debet intelligi de masculino legitimo, vel per subsequens matrimonium legitimo, secus de legitimo per rescriptum Principis, vel aliter. Iason in. l. 1. n. 31. C. quando non per. par. Tiraq. de primog. q. 31. n. 51. Molina de Hispan. lib. 3. c. 5. n. 75. Nisi exprasse ad maioratum legitimetur. Couar. var. lib. 3. c. 6. n. 7. vers. eadem.

Agnetio. Sed & si in primogenij successione, vbi agnationis conseruandæ ratio adiecta est, vocentur descendentes per lineam masculinam, femina, quæ ex masculis descendit, non censetur sub ea vocatione comprehendenda, sed exclusa censi debet: per feminam enim supprimitur agnetio. Molina de Hisp. lib. 3. c. 5. n. 69. Si conditor maiorata voluit, quod maiorata deueniret ad filios masculos, & ad masculos descendentes ex eis per lineam masculinam ita, quod non veniat ad feminas, si conditor dictus voluit, maioratam esse perpetuam, deficientibus masculis veniet femina, si tamen non constat de hac voluntate perpetuitatis, in persona vltimi descendentes expirabit vinculum dictæ maioratæ. Gregor. Lopez glosa. 2. l. 3. columna. 3. tit. 13. p. 6. adde. hic n. 20.

Agneti, & cognati qui sint. Habes licentiam à Principe faciendi maioratam in vno ex filiis. Conueniscum vno ex filiis de faciendo in eum maiorata ob certam pecuniam, quam ab eo recepisti. Tali casu in

Num. 15. Vocacione descendentes an veniat filia. Si in aliqua parte vocantur masculi, etiam si pluries in ea maiorata masculi vocati fuerint, in ea non censetur habita ratio agnationis, sed solum ratio prælationis masculi ipsi feminæ. Ita vt in eorum defectum feminæ eiusdem gradus succedant. Baldus conf. 473. vol. 5. Molina de Hisp. lib. 3. c. 5. n. 50. Ergo masculi remotioris gradus eas non excludunt, per dicta hic n. 14. Quod ego intelligerem nisi in parte vocante masculos, excludat eas etiam si sint proximioris gradus ipsæ feminæ. Si in maiorata excludatur femina propter masculum, debet intelligi de masculino legitimo, vel per subsequens matrimonium legitimo, secus de legitimo per rescriptum Principis, vel aliter. Iason in. l. 1. n. 31. C. quando non per. par. Tiraq. de primog. q. 31. n. 51. Molina de Hispan. lib. 3. c. 5. n. 75. Nisi exprasse ad maioratum legitimetur. Couar. var. lib. 3. c. 6. n. 7. vers. eadem.

Si fundator maiorata in filium disposuit, quod bona maiorata semper in familia remaneant, & ab ea non exirent, & quod dictus filius relinqueret proximiori de familia. Accidit, quod iste filius carens filiis moritur, & relinquit suam hanc maioratam sorori suæ, cum tamen haberet & alium fratrem masculum, hoc non potuit facere. Gregor. Lop. sup. col. 5.

Si ex dispositione maiorata vocati sunt masculi, quos disponens voluit semper præferri feminis, & in defectum masculorum vocauit feminas. Tunc etiam masculi ex feminis excludunt feminas. Gregor. Lopez glosa. 2. columna. 6. post medium. l. 3. tit. 13. p. 6. fol. 88. p. 2. Sed si sit facta maiorata in filium, & in masculos descendentes ex eo. Et si non haberet descendentes masculum, succederet filia femina disponentis, contingit, quod moritur disponens, & postea filia relicto filio masculino. Demum moritur filius, in quem facta fuit maiorata, relicta filia. An succedet talis filia, vel filius filij? & dic, quod succedet filius filij, sed non filia filij. Gregor. Lopez glosa. 2. l. 3. tit. 13. p. 6. fol. 89. columna. 1.

Si conditor maiorata simpliciter condidit eam, vocans ad eam descendentes suos, vel alios admittentur ad eam viri & femine. Et dumtaxat atteritur prioritas gradus, dummodo in pari gradu existente masculino, & femina, præferatur masculus femine. Idem esset quando disponens ab initio vocauit tam masculos, quam feminas, sed si conditor maiorata vocauit filium suum masculum, & descendentes masculos ex eo, tunc masculus remotior excludet feminam etiam propinquiore in gradu. Voluit enim tunc disponens conseruare agnationem suam. Et procedet et si in eadem dispositione post vocationem masculorum vocet feminas in defectum masculorum. Gregor. Lopez glosa. 2. l. 3. tit. 13. p. 6. fol. 89. columna. 1.

Ex tenore maiorata femina transversalis non succedit, sed eam excludit masculus etiam descendens ex femina, modo pone, quod quis habebat maioratam, & vxorem prægnantem, & sororem, & fratrem, mortuus est possessor maiorata, relicta vxore prægnante, & fratre & sorore, contigit, quod partu adhuc existente in vtero obiit frater relicta filia: mortua etiam est eodem tempore soror relicto filio masculino, postea verò vxor an succedat filia ex fratre, vel filius ex sorore? Et dic, quod succedet filius ex sorore.

Si ad eam vocentur descendentes, uel alij, vel tam viri quam femina. Si ad eam vocentur descendentes, uel alij, vel tam viri quam femina.

Num. 17. Non in edes cenditis au veniat femina? Num. 18. Ob pecunia an filia excludi possit in

Num. 16. Si pluries fiat mentio de filia. An masculus legitimus excludat feminam?

Num. 19. Masculi ex feminis excludunt feminas. Num. 20. Si ad eam vocentur descendentes, uel alij, vel tam viri quam femina. Num. 21. De vxore prægnante.

in constitutione maiorata non posses ponere clausulam, per quam excludantur femina. Gregor. Lopez glosa. 2. col. 8. l. 3. tit. 13. p. 6. Si fundator maiorata in filium disposuit, quod bona maiorata semper in familia remaneant, & ab ea non exirent, & quod dictus filius relinqueret proximiori de familia. Accidit, quod iste filius carens filiis moritur, & relinquit suam hanc maioratam sorori suæ, cum tamen haberet & alium fratrem masculum, hoc non potuit facere. Gregor. Lop. sup. col. 5.

Si ex dispositione maiorata vocati sunt masculi, quos disponens voluit semper præferri feminis, & in defectum masculorum vocauit feminas. Tunc etiam masculi ex feminis excludunt feminas. Gregor. Lopez glosa. 2. columna. 6. post medium. l. 3. tit. 13. p. 6. fol. 88. p. 2. Sed si sit facta maiorata in filium, & in masculos descendentes ex eo. Et si non haberet descendentes masculum, succederet filia femina disponentis, contingit, quod moritur disponens, & postea filia relicto filio masculino. Demum moritur filius, in quem facta fuit maiorata, relicta filia. An succedet talis filia, vel filius filij? & dic, quod succedet filius filij, sed non filia filij. Gregor. Lopez glosa. 2. l. 3. tit. 13. p. 6. fol. 89. columna. 1.

Si conditor maiorata simpliciter condidit eam, vocans ad eam descendentes suos, vel alios admittentur ad eam viri & femine. Et dumtaxat atteritur prioritas gradus, dummodo in pari gradu existente masculino, & femina, præferatur masculus femine. Idem esset quando disponens ab initio vocauit tam masculos, quam feminas, sed si conditor maiorata vocauit filium suum masculum, & descendentes masculos ex eo, tunc masculus remotior excludet feminam etiam propinquiore in gradu. Voluit enim tunc disponens conseruare agnationem suam. Et procedet et si in eadem dispositione post vocationem masculorum vocet feminas in defectum masculorum. Gregor. Lopez glosa. 2. l. 3. tit. 13. p. 6. fol. 89. columna. 1.

Ex tenore maiorata femina transversalis non succedit, sed eam excludit masculus etiam descendens ex femina, modo pone, quod quis habebat maioratam, & vxorem prægnantem, & sororem, & fratrem, mortuus est possessor maiorata, relicta vxore prægnante, & fratre & sorore, contigit, quod partu adhuc existente in vtero obiit frater relicta filia: mortua etiam est eodem tempore soror relicto filio masculino, postea verò vxor an succedat filia ex fratre, vel filius ex sorore? Et dic, quod succedet filius ex sorore.

Num. 19. Masculi ex feminis excludunt feminas. Num. 20. Si ad eam vocentur descendentes, uel alij, vel tam viri quam femina. Num. 21. De vxore prægnante.

Num. 22. Si masculi sint vocati & in defectum, femina, & finiti sint masculi & ex feminis sint filius & filia. Num. 23. Clausula quod filia maior succedat, & quod non possit alienari an tamen erit maiorata & succedet femina?

Num. 24. Femina maior excluditur per masculum minorem, sed non per remotiorem.

Sed

Gregor. Lopez glosa. 2. l. 3. tit. 13. p. 6. per doctrinam. Bart. in. l. ventre præterito. ff. de adq. heredit. Conditor maiorata vocauit ad hanc masculos, & in horum defectum feminas. Contigit, quod finita est linea masculina, & superest linea feminina, & ex hac est filius masculus & femina: dictus masculus præteritur femina. Gomez in. l. 40. Tauri. n. 63. & c. 1. de eo, qui sibi, vel heredibus suis, in vltibus feudorum. Conditor maiorata vocauit filium maiorem per viam maioratus. Sed nominauit post eum alias personas succedendas in eo, solum prohibuit, vt bona dicti maioratus non possint alienari, hoc casu mortuo tali filio non remanebunt libera dicta bona: sed iure maioratus peruenient ad alios successiue, præferendo semper masculum femine. Et in defectum masculorum succedent femine. Gomez in. l. 40. Tauri. n. 64. & ibi eius nepos additionator, & Couar. var. lib. 3. c. 5. n. 6. Azevedo in rub. tit. 7. lib. 5. noue recopil. n. 5. & 6. Secus erit si non fiat mentio verbi, vinculi, vel maiorata, sed vocetur filius maior, & in eius defectum alter filius eius maior, nepos conditoris maiorata, ita vt bona essent inalienabilia, quia hæc institutio non erit perpetua, sed tantum durabit vsq; ad nepotem vocatum. Couar. sup. n. 4. Azevedus sup. n. 7. additionator Gomez ad leg. Tauri in. l. 40. Tauri. n. 64.

Regulariter tamen femine ad maioratum admittuntur deficientibus masculis eiusdem gradus, excluduntq; (nisi resistat voluntas conditoris) masculos remotioris gradus in successione maiorata. Burgos de Paz in proæmio legum Tauri, n. 119. fol. 19. Molina de Hisp. lib. 3. c. 4. n. 4. Vbi & quod eam feminam etiam maiorem excludat masculus etiam minoris ætatis. Romanus conf. 98. Quod & procedet in Regnis, Ducatibus, Comitibus, Marchionatibus, & Baronijs, in quibus iure maioratus succeditur. Molina sup. n. 5. Cinus in auth. post fratres. C. de legitimis. Gregor. Lopez in. l. 2. tit. 18. p. 3. Et procedit etiam si conditor maiorata hanc instituerit causa memoriam suam conseruandi: memoria enim etiam per feminas conseruatur. l. liberorum in fine, de verb. sig. Et procedit etiam quando maiorata fundatur ob conseruationem familia: per feminas enim etiam conseruatur familia, verbum enim, familia, comprehendit tam agnatos quam cognatos. l. cum pater. 79. §. cū inter & in. §. libertis de legat. 2. l. fi. C. de verb. sig. Molina de Hisp. lib. 3. c. 4. n. 8. & 9.

Num. 22. Si masculi sint vocati & in defectum, femina, & finiti sint masculi & ex feminis sint filius & filia. Num. 23. Clausula quod filia maior succedat, & quod non possit alienari an tamen erit maiorata & succedet femina?

Num. 24. Femina maior excluditur per masculum minorem, sed non per remotiorem.

Sed

Sed

um 25. eodem. Sed & femina admittetur ad maioratum institutum ob fauorem domus, & cassatae. deficiente scilicet viro eiusdem gradus. Verbum enim, domus, & cassatae, comprehendit tam agnatos, quam cognatos, Bart. in l. pronuntiatio. §. familie, n. 1. de verb. sig. l. fi. C. de verb. sig. Et tam masculos quam feminas, & etiam descendentes ex istis feminis. Burgos de Paz in proemio legum Tauri, n. 118. fol. mihi. 19. Idemque erit si maioria fiat in fauorem generis, gentis, descendantium, posterorum, proximorum, nisi quando agnationis conseruatio attenditur, hoc enim ultimo casu agnationis masculus etiam remotioris gradus excludit feminam. Molina de Hisp. lib. 3. c. 4. n. 10.

Num. 26. Si in aliqua dispositione primogenij, vocentur descendentes per virilem sexum, aut de virili a virili per lineam masculinam, vel de linea masculina, non ob id censetur, quod voluerit disponens excludere feminas descendentes ex masculis, si non habuit respectum ad conseruationem agnationis, sed erunt & vocate dictae feminae. l. iubemus. C. de emancipat. liber. Castillo quotid. controuerf. lib. 2. c. 2. n. 20. 21. 22. & folio mihi 19. & 20.

Num. 27. Hac nostra lex excludens feminas propter masculos, operatur etiam si postmodum masculi deficiant. Gabriel com. opin. lib. 6. tit. de statutis, conclusione. 4. fol. mihi. 1519. Vbi ampliat & limitat limita in maioribus. Fitque hac dispositio ratione conseruandae agnationis. Gabriel sup. conclusione. 9. fol. mihi. 1523. Vbi ampliat & limitat, an extendatur ad personas non specificatas? conclusione. 7. fol. mihi. 1524. Vbi quod non regulariter, sed & hoc ibi ampliat, & limitat.

Num. 28. Non extenditur ad bona sita extra territorium statutentium. Gabriel sup. fol. 1530. conclus. 9. Vbi ampliat & limitat. Et Ioseph. Ludo decif. 76. Item non obstante hac exclusione feminarum ob masculos. Non admittentur masculi spurij, nec filij naturales, vel bastardi, nec adoptiui. Molina de Hisp. lib. 1. c. 4. n. 44. Nisi expresse sint admisi per fundatorem maioris. Vt Mol. sup. n. 48. Vel nisi in defectum legitimorum. Gregor. Lopez glosa. 3. l. 32. tit. 9. p. 6. folio mihi. 68. columna. 4. in principio.

Num. 29. Item & masculus non admittetur ad exclusionem feminarum in maioribus, si consentit, vt femina maior succedat, valebit enim talis consensus. Gregor. Lopez, glosa 10. in principio. l. 2. tit. 15. p. 2. fol. mihi. 45. col. 1. Quod ego limitarem, vt valeat talis

consensus in praedictum solius consentientis, sed non in praedictum filij sui masculi post mortem consentientis, si maioria est fundata ab antiquo, in quo non iure haereditario, sed iure sanguinis succeditur. Ad late tradita per Molinam de Hisp. lib. 1. c. 8.

Sed & hac nostra lex excludens feminas a maioratu ob masculos etiam minoris aetatis, debet intelligi modo masculus sit capax, & habilis ad succedendum. l. vt gradatim, de muner. & honor. & sic demens, furiosus, vel mentecaprus a natura excluditur a successione Regni. Comitatus, Ducatus, ue, vel ab alia dignitate, sed non a maioratu, qui non consistit in iurisdictione, vel administratione, sed in pura, & simplici administratione bonorum. Matienzo, lib. 5. tit. 7. l. 1. glosa, n. 14. & 15. fol. mihi. 165. Molina de Hisp. lib. 1. c. 13. n. 22. Ferdinandus Vazquez lib. 1. de success. creatione. §. 21. n. 148.

Nec monachus, nec Canonicus Regularis professus succedent ad exclusionem feminarum in maioratibus habentibus iurisdictionem, sed si non habet hanc, succedet monasterium per tempus vitae talis professi. Matienzo sup. n. 15. & c. fol. 165. auth. ingressi. C. de sacrosanct. Molina sup. lib. 1. c. 13. n. 95. Gomez in l. 40. Tauri, n. 66. Clericus vero in sacris excludet sororem etiam maioris aetatis. Matienzo sup. n. 19. fol. mihi 165. Gomez sup. d. n. 66. in fine. Martinus Laudensis de primogenitura. q. 28. fol. mihi 61. Gregor. Lopez in l. 2. tit. 15. p. 2. glosa, siendo home para ello, col. 2. ad medium. Tirac. de primogen. q. 44.

Si pater, vel mater constituent maioratum, & dicant simpliciter, quod veniat ad unum, accidit, quod filius masculus est hermaphroditus, sed huius soror est maioris aetatis. An ille praferatur huic sorori? distingue. Si in genere masculino magis praevalet quam in feminino, praferetur, alias non. l. quaritur, de statu hominum.

Item si conditor maioris dicat, quod veniat in filium maiorem, vel in certam personam. Et quod postea veniat ad filios, & filias, & descendentes eius maiores. Vel dicat quod veniat ad filios, aut ad filias, & descendentes maiores: & contingat, quod reperitur filius, & filia, & filia sit maior. Vel reperiantur alij descendentes, quorum vnus sit masculus, & alia femina, & femina sit maior. Quis corum succedet? resp. quod succedet filius, vel descendens masculus, & excludetur femina quantumcumque sit maior, taliter quod semper

Num. 30.

Nec masculus inhabilis, an demens furiosus?

Num. 31. Vel monachus, vel Canonicus?

Vel Clericus?

Num. 32. Hermaphroditus.

Num. 33.

Si vocentur filij aut filia maior, vel descendens maior.

per praferatur linea mascula lineae feminae, & deficiente linea masculina succedent feminae, & maior praferetur minori. Gomez in l. 40. Tauri, n. 62. Et ibi eius additionator, n. 62. Azeuedo in l. 5. tit. 7. lib. 5. n. fi. Couar. var. lib. 2. c. 5. n. 5. Gregor. Lopez in l. 2. tit. 15. p. 2. glosa, el mas propinquo, facit. c. 1. de eo, qui sibi, in vltibus feud. & l. cum pater. 79. §. a te peto, de legatis. 2.

Num. 34. Masculis & feminis vocatis si linea masculina extinguita sit.

Masculis & feminis vocatis, si reperiatur extincta linea masculorum, & ex linea feminae reperiantur masculus & femina, praferatur masculus. Fontanella de pactis nup. clausula. 4. glosa. 25. n. 12. fol. mihi. 354. Quod habet locum etiam si masculus esset descendens ex alia femina: femina vero ex masculo orto ex alia etiam femina. Fontan. sup. n. 13. & 14.

Ad lib. 3. tit. 23. l. 2. An bona maioris possint alienari pro dotibus sine licentia Regia?

Num. 1.

AD verba, a falta de bienes libres sean dotadas las hijas y descendientes legitimas de los bienes de mayorio con permiso del Consejo. Adde quod nec de iure communi bona maioris possunt alienari ex causa constitutionis, vel restitutionis dotis (etiam matrimonij spiritualis) sine Regia facultate. Molina de Hisp. lib. 4. c. 6. n. 25. Palacios Rub. in rub. §. 16. n. 14. Et si ex causa dotis alienetur res maioris, alia res similis deberet subrogari in eius locum, si superueniat diuitia in patre extrahente. Gregorio Lopez, glosa. 4. q. 6. legis. 6. tit. 11. p. 6. folio 83. col. 4. Extante prohibitione fundatoris maioris, quod nec pro dote possit alienari maioris, vel eius res, nihilominus possit pro dote res maioris talis alienari in fauorem filiarum (ad quas dotandas tenetur pater, vel fundator.) Gregorio Lopez. d. l. 6. glosa. 4. q. 5. folio. 38. & Molina sup. n. 19. Padilla in auth. res quae, n. 52. C. com. de legat. Contrarium tenet Gomez in l. 40. Tauri, n. 87.

Pro dotandis filiabus quando possint alienari bona maioris. Gomez in l. 40. Tauri, n. 87.

Vendens pro dote res maioris, praetium in ea dimittere non debet. Gregorio Lopez, glosa. 1. col. 5. q. 43. l. 10. tit. 26. p. 4. Prohibitum permutare maioriam, non possit ea vendere, nec e conuerso. Gregorio Lopez, glosa. 1. columna. 4. q. 34. l. 10. tit. 26. p. 4. & Gomez in l. 40. n. 82. De validitate licentiae vendendi res maioris, eiusque effectu: &

an reuocari possit? Gregorius Lopez, glosa. 4. colum. 9. q. 22. & 23. l. 6. tit. 11. p. 6. Et ibi q. 27. quae sit iusta causa dandi licentiam eius alienandi?

Adde tamen, quod bona maioris alienari non possunt pro dotibus etiam in casibus permisis, quando ex fructibus satisfieri potest, dummodo extent fructus eo tempore, quo dos, vel donatio propter nuptias constituenda, vel restituenda est. Molina de Hisp. lib. 4. c. 6. n. 15. Nec si bona libera fiat, ex quibus dos constitui, vel restitui posset, d. n. 15. per auth. res quae. C. com. de legatis. Latus Molina sup. c. 7. vbi vide necessario. Et in tantum procedit hac nostra lex dans facultatem alienandi bona maioris pro dote cum licentia Regia, quod procedit etiam si ob hanc dorem constituendam, vel restituendam deberent alienari omnia bona maioris. Molina sup. d. c. 6. n. 16. Sed an praetiosiores res debeant vendi pro ista dote? Gregorio Lopez. d. glosa. 4. columna. 8. q. 10. l. 6. tit. 11. p. 6. Vbi quod solum res viliores, si de eis dos assequi possit, alias remanebit arbitrio Iudicis.

Item stante ista nostra lege prohibente alienari pro dote bona maioris sine licentia Regia, nec hypothecari poterunt sine ea pro dote. Gregor. Lopez, glosa. 4. columna 8. q. 10. l. 6. tit. 11. p. 6. Molina de Hispan. lib. 4. c. 7. n. 1. Gomez in l. 40. Tauri, n. 83. l. fi. C. de rebus alienis. Quando autem prohibita alienari, possint vel non pignori dari? latissime Negus, de pignori in. 3. memb. 2. p. a. n. 69. Item & hac nostra lex permittens dotes dare filiabus, vel neptibus, vel descendentibus legitimis feminis cum licentia Regis, debet intelligi de filiabus, vel de descendentibus sexus femini, etiam si non descendant a fundatore maioris: sed non de filiis, vel de descendentibus masculis, nec etiam de filiis, vel filiabus, qui, vel quae sint fratres, vel sorores vterini, vel consanguinei possessoris maioratus, sed tantum de fratribus, aut sororibus vtrinque coniunctis, vel ex eodem patre natis. Late Molina de Hisp. lib. 2. c. 15. praecipue a n. 56. vbi a n. 48. vsq; ad 54. an idem de descendentibus non legitimis, & tenet quod & hos (si sint masculi) debeat talis possessor alere, si non habent unde se alant, & si fuerint feminae, debet eas dotare, vel alere.

Bona autem maioratus alienari an possint ob famem possessoris maioris, vel ob redemptionem ipsius, vel alienata in casu non permisso reuindicari possint? Late Gregorio Lopez glosa. 1. q. 7. l. 10. tit. 26. p. 7. &

Num. 2.

Num. 3.

Num. 4.

p.7. & Peralta in l.3. §. qui fideicommissum, n. 132. de hæredibus instir, vbi distinguit Peralta de eo, qui sine culpa, vel delicto incidit in hanc necessitatem, & quod tunc possint, aliàs non, quem vide. Bona verò indubio non præsumuntur esse maioris subiecta, sed ex quibus verbis censetur facta maioria de aliquibus bonis? vide decem casus, vel coniecturas, ex quibus colliges, bona facta fuisse maioratui subiecta, de quo Mantilla. 2. tomo quotidianarum controuersiarum. c.22. Mol. li. 1. c.5. Onus faciendi celebrare missas adiectum bonis fideicommissi, non faciet maioriam. Gama decif. 30. nec colligitur maioriam ex venditione alicuius rei facta, vt in perpetuum missa celebretur pro domino talis rei, decif. 286. Nec ex solo vinculo adiecto, decif. 218. Nec ex òne tis impossitione. Gama decif. 30. secus si in tertia generatione per modum maioris successum sit in 40. annis, decif. 218. n. 2. Colligitur & ex perpetuitate relicti declarata, & vt vni tantum deferatur, decif. 224. n. 10. Et etiam si dicatur, quod bona vadant de hærede in hæredem, vel de primogenito in primogenitum, vel de masculo in masculum. Molina de Hisp. lib. 1. c. 5. n. 39. Idem si bona quis reliquit possidenda iure maioris. Molina sup. lib. 1. c. 4. n. 32. Quæ omnia profunt scire quoad interpretationem huius nostræ legis, vt sciatur, quando bona sint maioratui subiecta, vel non? Hæc autem nostra lex disponens de maioratibus, vel alia lex extendetur, vel intelligitur non tantum de bonis maioris, sed etiam de bonis vincularis. Castillo. 2. tomo quotidianarum quæst. c. 22. à n. 43. Si quis dicat, de bonis meis facio maioratum, vel volo, quod ea iure maioratus deferantur, censetur ex hoc fecisse maioriam perpetuam. Castillo rerum quot. 2. tomo. c. 22. n. 2. Si Rex tibi dat licentiam alienandi maioriam, & non alienes, & sit data illa in vtilitatem maioris, transfertur dicta licentia in tuos filios. Didacus Perez lib. 2. tit. 2. l. 2. in fine, fol. 337.

Ad verba, *fino en los casos, que por derecho comun se pueden enagenarse los bienes sujetos à fideicomiso*, fol. 144. p. 2. Quæres ad propositum, qui sint isti casus, in quibus bona fideicommissi possint alienari, de quo vide Crausum. §. fideicommissum. q. 57. & 58. in quibus quæstionibus tenet, quod talia bona possint alienari pro dote tam constituenda, quam restituenda, vel pro alimentis, sed non causa studiorum, sed sic ob necessitatem eris alienari, vel ob condemna-

tionem, & quid si res, vel talia bona seruando seruari non possint? Et adde de hoc Doctores in auth. res quæ. C. commun. de legatis, præcipue Padillam ibi.

Ad verba, *no se entienda en personas, à quienes los poseedores de mayorazgos no fueren tenidos à alimentar*. Sic ergo bona maioris, nec cum licentia Regis alienari possunt etiam ob dotes in casibus, in quibus possessores maioris non tenerentur alere descendentes fundatoris, sed quæres, qui sint illi casus? Et 1. dic meo videri, si descendentes non sint pauperes, sed diuites ita quod possint se alere. 1. si quis à liberis, vers. *Sed si filius*, de liberis agnos. Sed in cæteris casibus, si filij, aut fratres, sint pauperes, siue sint legitimi, siue spurij, siue ingrati, tenentur eos alere. Molina de Hisp. lib. 2. c. 15. Vbi extendit etiam quoad fratres possessores maioratus, bene Garcia de expensis. c. 3. Lara, in. d. l. si quis à liberis. Surdus de alimentis, titulo. 1. quæst. 25. Gregorio Lopez l. 3. 4. 5. & 6. tit. 9. p. 4. & glosa. 3. l. 18. tit. 16. p. 6.

Ad verba, *ni dotar*, quæres, qui sint isti, qui non tenentur dotare? quos vide in Gregorio Lopez. l. 8. & 9. tit. 11. p. 4. & Molina de Hisp. lib. 2. c. 15. à n. 55.

Ad lib.3.tit.23.l.3.

Ad verba, *sea nulo el mayorio de bienes no valiendo estos diez mil ducados, &c.* Idem erit & de alijs vinculis rerum. Castillo. 2. tomo rerum quotid. c. 22. à n. 43. *sed cogita.*

Ad lib.3.tit.23.l.4. de Possessorio Maioratus.

Ad verba, *se traspasse la possession civil, &c.* Idem in Regno Castella. l. 45. Tauri vbi Gomez. Castillo & alij, & lib. 5. tit. 7. l. 8. r. p. recopil. leg. illius Regni, fol. 320. Molina de Hisp. lib. 3. c. 12. & 13. Late Tiraq. in suo tractatu, *le mort say sit*, & Casan. in consuet. Burg. rub. 7. Gregorio Lopez glosa. 2. l. 7. tit. 4. p. 5. Gutierrez præct. lib. 2. q. 87. & 88. Couar. var. lib. 3. c. 5. à n. 6. Mieres de maioratu in. 3. p. Rebuf. ad leg. Regias. 2. tomo tit. de cessionibus, art. 1. glosa. 1. fol. 461. Gabriel lib. 5. com. opin. tit. de adq. pos. conc. 7. Et extendetur ad quasi possessionem. Balbus de præscrip. r. p. 4. p. vers. *transseo*, n. 2. Procedit hæc lex in maioribus factis sine licentia Regis, vel in bonis vincula-

vinculatis iure maioris pro aniuersarijs, vel patronatibus. Gutierrez præct. lib. 2. q. 86. Et competet remedium huius legis vxori prægnanti, vel ventri, excluso masculo. 2. vocato. q. 87. n. 1. præstira tamen cautione. Non habebit locum de iure communi in re per alium occupata. Parisius, conf. 41. vol. 1. Non procedet de iure communi in minoribus. Molina de Hisp. lib. 3. c. 13. n. 65. Rebuf. ad leg. Reg. 2. tomo, de cessionibus art. 1. glosa. 11. fol. 462. Tiraq. de præscrip. §. 1. glosa. 11. *Secus in nostro Regno Nauarra per hanc legem. 4. in §. vnico*. Optime Matienzo lib. 5. tit. 7. l. 8. per totam à fol. 183. vsq; ad 193.

Ad §. Vnicum dictæ legis 4.

Ad verba, *se admitan con termino de 60 dias*, idem in Castella, lib. 5. tit. 7. l. 9. r. p. recopil. legum illius Regni, fol. 320. quos explica vt Gutierrez præct. lib. 2. q. 89. & 90. Contra horum lapsum minor restitui non posset. Gutierrez sup. q. 88. & currunt contra absentes, infantes, vel ignorantes. q. 91.

Ad verba, *se execute sin embargo de suplicacion*, an hoc valeat? Gayl lib. 1. obser. 147. n. 8. & 9. Gomez in l. 45. Tauri n. 194. Vbi quod valet. Item & de iure communi non dabitur appellatio à tali sententia lata in possessorio si sit valida, & sit mere possessoria causa. Nisi quis in tali iudicio condemnatur in fructibus, vel interesse. Vel nisi ab incidentibus, quæ in diffinitiuam non possunt reparari. Vel nisi iudex admittat appellationem, vel nisi de iure Canonico. Gomez d. n. 194. Et censetur in hac lege denegata appellatio, etiam quoad effectum deuolutiuum. Capicius decif. 34. n. 3. Nisi videas Ioseph Ludouicum, decif. 20. errabis.

Ad verba, *comprehenda à menores*, fol. 145. Secus de iure communi, vt hic n. 1. dixi. Sed & stante hac lege faciente mentionem de minoribus, non tamen censetur exclusisse beneficium restitutionis in integrum dictis minoribus contra disposita in ista. l. & in isto. §. vnico. Fontanella de pactis nuptia, clausula. 4. glosa. 12. n. 96. fol. 189.

Ad lib.3.tit.25.l.1. de Præscriptione salariorum, vel mercium per tres annos.

Ad verba, *los que huieren viuido con qualquiera, &c.* Cum hac. l. concordat Ca-

stella lib. 4. tit. 15. l. 9. r. p. recopil. illius Regni. Adde quod hoc salarium nullo tempore dominus potest præscribere de iure, ob malam fidem, cum qua non currit præscriptio. reg. possessor in. 6. & c. fi. de præscrip. præcipue cum debeatur id de iure diuino. Leuit. 16. Sanctus Thomas. 2. 2. q. 62. art. 11. Burfatus conf. 217. n. 1. vol. 2. Couar. in reg. possessor. 2. p. §. 11. Nec valet statutum, siue lex causans præscriptionem cum mala fide, quia daret occasionem peccandi. Abbas conf. 76. vol. 1. Guidopapa, decif. 409. Balbus de præscrip. 2. p. 3. partis. q. 14. n. 3. folio mihi. 242. Sic ergo præscriptio huius nostræ legis & similium debet intelligi data bona fide in domino. Didacus Perez lib. 1. tit. 2. ley. 1. additio, a. columna. 2. fol. 60. Parisius, conf. 49. n. 38. vol. 2. Rebuf. ad leg. Regias. 2. tomo de mercator, minut. glosa. 23. à n. 3. Hæc verò bona fides præsumetur ex eo, quod dominus æconomum habebat, seu administratorem suæ rei familiaris, qui stipendia à domino famulis debita, soluere solitus erat, vel ex eo, quod fuerit solitum semper dominus salarium sine lite famulis soluere, vel quod domino debitore mortuo successor in re debitum prædecessoris ignorauit per triennium. His enim casibus curret præscriptio. Didacus sup. dicto folio. 60. in fine & Gama decif. 334. n. 8. Idem dic quod curret præscriptio si debitor existimet, solum esse à suis tempore infirmitatis. Rebufus sup. n. 5. folio. 232. Vel si iustam causam habet existimandi, solum fuisse, & se, certò credit, soluisse. Didacus sup. lib. 3. tit. 13. l. 3. col. 3. folio. 1233.

Famulus si exeat à seruitio Domini ante tempus finitum, an debeat habere salarium? lib. 4. tit. 34. l. 1. hic.

Item ad probationem solutionis talis salarii sufficientes testes domestici. Rebufus ad leg. Reg. 2. tomo tit. de famulorum salarijs, glosa. 7. Et hæc nostra lex etiam intelligitur de ancillis. Rebuf. supra proxime glosa. 9. Quia masculinum comprehendit feminum. l. i. de verb. sig. & intelligitur de omni genere famulorum, siue sint cantores, tibicines, agrarij, vel alij glos. 9. Sed non obstat lapsu horum trium annorum debet soluere dominus tale salarium. 1. quando famulus valetudine, vel bello fuit impeditus. 2. quando dominus iurauit, soluere. 3. in actione reali. 4. si famulus deserat Dominum, & tamē breui tempore redijt, quia non videtur recessisse. 5. si intra tres annos fuit per citationem interrupta hæc præscriptio. Rebufus ad leges Regias. 2. tomo de

Cum mala fide non currit hæc præscriptio.

Intellige data bona fide.

Hæc præsumitur, & quando?

Salarium si exeat ante tempus.

Num. 2. Probari solatio salarij. De ancillis.

Causa in quibus non currit hæc præscriptio trium annorum.

Ex quibus colligatur maioriam?

Num. 6.

Num. 7.

Num. 1.

Num. 2.

Num. 3.

Num. 4.

Num. 5.

de famulorum salarijs, glosa. 10. a. n. 2. Bursatus, conf. 217. vol. 2. 6. si per interpellationem extrajudicialem fuit interrupta hanc prescriptionem. Rebus. 2. tomo de mercator, minut. glosa. 16. & 22. & in dicto. 2. tomo de famul. salar. glosa. 15. n. 1. & Bursatus conf. 217. vol. 2. vbi. n. 3. de debito dicto jurato. Interrumpitur etiam quando petitio facta fuit coram iudice incompetenti, vel in alio loco quam domicilij. Rebus. 2. tomo de mercat. minut. glosa. 16. Et ligat etiam minores, ob iustam tamen ignorantiam restituentur in integrum. Rebus. 2. tomo in tractatu de mercator. minutat. glosa. 2. Item si dominus debitor, vel emptor mercium, vel debitor Pharmacopolæ misit literam creditoribus suis mercatori, &c. quod eis expectent, non curret hac prescriptio. Rebus. 2. tomo de mercat. minut. glosa. 20. n. 7. Et sufficit vnica interpellatio. Felinus in c. ex literis col. 4. de constit. Bart. in l. si finita. §. Julia. de damno infecto. De iure Canonico per quemcunq; actum interruptur per Rebus. 2. tomo de mercat. minut. glosa. 22. Item post hos tres annos peti potest, si testator iussit in testamento, quod id solvatur. Portoles ad Molinum. 1. tomo. 2. p. §. famulus, n. 35. fol. 664.

Interrumpi.

Limitatio.

Num. 5. Limitatio si fiat computum.

Limita nisi excipiat.

imo. Surdus decif. 24. Et etiam si debitor convenitur coram iudice Ecclesiastico, dicto verbo vers. octavo. Et etiam dominus exiget a famulo post illos id, quod sibi debet ex eo, quod docuit officium aliquod tali famulo, vers. undecimo.

Item exceptio hac non petijsti intra tempus, est peremptoria, & impedit litis ingressum. c. exceptionem, de excep. c. 1. de litis contest. in. 6. Capela decif. 67. Et pro multis annis debitis sufficet vnica prescriptio ita quod nec vltimi anni salarium peti posset. Balbus de prescrip. 4. p. 4. part. 9. 4. Felicianus de censib. 2. tomo lib. 4. c. vnico, n. 14. Guidopapa decif. 406. Albericus in l. cum notissimi a. n. 10. C. de prescrip. 30. Rebus. ad leges Regias. 2. tomo tit. de famulorum salar. glosa. 11. in fine, folio mihi. 245. Et hac prescriptio interruptur per agnitionem, vel solutionem partis debiti. Bursatus conf. 217. n. 5. vol. 2. Si fideiussor debitoris, vel alius terrius soluat creditoribus intra dictos tres annos, & post agant iure cesso contra dictum debitorem, non obstabit eis exceptio huius prescriptiois. Fontanella de pactis nupti. clausula. 4. glosa. 18. n. 361. fol. 306.

Num. 4. Hanc exceptio est peremptoria.

Sufficet vnica prescriptio.

Interrumpi.

Si fideiussor vel alius soluat non obstabit lapsus triennij

Num. 5. Salarium trium solvitur potest, excepto.

De ferre iuramento.

In Aragon.

Interrumpi.

Num. 6. Mercator.

Sed & quod salarium trium annorum peti potest, & non anteriorum annorum. Rebus. ad leg. Reg. 2. tomo tit. de famulorum salarijs glosa. 12. Et si plurimum annorum petat, erit nulla talis petitio quoad hoc plus. Rebus. sup. 1. tom. ad leges Regias tit. de sent. prouis. art. 3. glos. 8. n. 3. Potest famulus relinquere iuramento dñi an plures annos debeat? adde hic. n. 7. Et si iuret, se debere plus, debet soluere, quia cum mala fide non prescripsit. Sed & plures annos potest petere si est ita facta conuentio, quia contractus ex conuentione, & Rebus. 2. tomo de mercat. minut. glosa. 23. n. 19. De istis famulorum salarijs vide Gamam decif. 334. Vbi concordat cum his, quae diximus supra hic. Quid in Regno Aragonum? lib. 4. tit. de salarijs mercenariorum, folio. 119. in foris illius Regni, vel in Regno Castellæ? l. 157. de Madrid anni. 1528. Hanc prescriptio trium annorum interruptur continuatione receptionis mercium, vel si cliens continuet lites cum suo aduocato, vel si continuet confessionem instrumentorum cum notario. Fontanella de pactis nupti. clausula. 4. glosa. 18. a. n. 32. fol. 306.

Item quoad mercatores, vel alios artifices debentes petere sua salaria, vel pretia rerum suarum intra. 3. vel. 10. annos. Dic quod hoc fallit, si in iudicio requisuit creditor

debetur, ut solueret. Quae requisitio debet fieri intra. 3. vel. 10. annos respectiue, & post non poterit fieri, nec mora purgari. Rebus. ad leg. Reg. 2. tom. de mercat. minut. glosa. 23. n. 1. fol. 231. Itē in debito condicionali a die purificationis conditionis currere prescriptio incipiet. Rebus. sup. n. 2. l. lecta de rebus cred. Itē si debitori detur tempus ad solvendum per creditorem, non incipiet currere hac prescriptio nisi demum finito tali tempore. Rebus. sup. n. 2. Et Bursatus conf. 217. n. 2. vol. 2. Nec curret data mala fide per dicta hic in. n. 1. Nec si iuravit debitor soluere, quia iuramentum perperuat actionem. Rebus. ad leges Reg. 2. tomo tit. de mercat. minut. glosa. 23. n. 9. fol. 233. & distingue vt ibi, & Bursatus conf. 217. vol. 2. Itē si post annos prescriptiois inducte contra tales mercatores, soluat debitor eis, non repetet ab eis. Rebus. sup. n. 7. (adde. n. 7. hic.) Sed licet elapsi sint isti. 3. vel 10. anni, tamē si extet res vendita, hac reuindicari posset. Alex. conf. 46. vol. 1. & Rebus. sup. n. 10. Itē si debitor conueniatur coram iudice Ecclesiastico, poterit condemnari etiā post lapsos hos annos, vt dixi sup. hic. Et Rebus. sup. n. 11. Et etiā si post eos cofiteatur, se debere, non tamē tenebitur respondere ijs elapsis positioni, an debeat? Rebus. sup. n. 12. Quia iā non debet, cum sit prescriptum, tenebitur etiā, si nihil excipiat debitor, cum conuenitur post lapsos hos annos. Vt dixi sup. hic. n. 3. Et Rebus. sup. n. 13. per. l. 4. §. hoc autem, de damno infecto. Late Balbus de prescrip. 1. p. 6. q. 5. n. 10. & q. 9. & Didac. Perez. lib. 3. tit. 13. l. 3. fol. 123. Et si in. 1. instantia sit omissa hac exceptio, poterit oponi in. 2. l. per hac C. de tempor. appellat. poterit & conueniri, & exigi debitor etiā post lapsos hos annos, si ante eos dedit fideiussorem, quia talis datio perpetuat actionem, glosa. & ibi. Barr. in l. eū quis. §. si quis pro reo, de solut. & dixi sup. hic. n. 5. & Bursatus conf. 217. n. 9. vol. 2. Poterit & exigi post illos annos, si creditor fuit impeditus agere. Quia infirmus, vel captus fuit vel mortuus pater, & pupillus non habuit tutorem. Rebus. sup. n. 20. Vbi quod saltem in integrum restitui poterit. Alia, quae dixi sup. hic quoad salaria, possunt huic applicari. Hae applica ad prescriptionem. 3. annorum quoad pensiones & alia iura debita curialibus, quae nec in Aragon, vltra 3. annos peti possunt, lib. 7. tit. de prescrip. c. quereñtes, fol. 133. in suis foris. Adde Surdum decif. 24.

Limitationes.

Num. 7.

Positioni respondere.

Ad lib. 3. tit. 25. l. 2. de Interruptione prescriptionis.

AD verba, las prescripciones de 20 años en tre presentes, y de 30 entre los ausentes, se interrumpen con sola citacion, y las de 40 años con la contestacion de la demanda, &c. Adde quod de iure comuni prescriptio 30. vel 40. annorum interruptur cum sola citatione, sed prescriptio 10. vel 20. annorum contra priuatum interruptur per litis contestationem. Balbus de prescrip. 2. p. 3. p. 6. p. q. 4. a. n. 1. fol. mihi. 601. in qua quaestione. 4. inuenies bonas quaestiones, scilicet quod per litis contestationem, vel quasi interruptur prescriptiones annales, seu Praetorie. n. 6. Prescriptio contra Ecclesiam interruptur cum contestatione. Balbus. sup. n. 8. Prescriptio statutaria cum sola citatione, n. 10. Prescriptio 30. annorum interruptur per vnica citationem. n. 14. vel per denunciationem factam iudicis auctoritate. n. 15. Per dationem fideiussoris. 17. & Castillo in l. 65. Tauri glosa. m. col. 2. & 3. & hic lib. 3. tit. 25. l. 1. n. 3. Litis contestatio facta a non domino, (contra quem non prescribitur) non interruptit prescriptionem. Balbus de prescrip. 2. p. 3. p. 6. p. q. 1. n. 37. fol. 616. Sed non interruptur per interpellationem extrajudicialem. Fontanella de pactis nupti. clausula. 4. glosa. 18. a. n. 31. fol. 305. p. 5. limita vt hic. l. 1. n. 2. Balbus. d. q. 4. n. 18. Nec per protestationem. Balbus. sup. n. 18. 19. Nec per citationem circumductam. n. 22. fol. mihi. 609. nec per nullam. 27. Nec per libelli oblationem a. n. 24. Nec in criminalibus per capturam. 29. Nec per testium receptionem ad aeternam rei memoriam, n. 30. Nec per litis contestationem, si non fiat animo procedendi in iudicio. 33. Nec per contestationem factam coram iudice incompetenti 35. Sed interruptur per malam fidem superuenientem, n. 36. & Couar. in reg. possessor. 2. p. §. 12. n. 2. Sed non per iudicium, in quo succubuit actor. Balbus supra, n. 37.

Num. 1.

Num. 2.

Vsucapio non interruptitur. Balbus. sup. n. 31. Iura incorporea interruptuntur per amissionem possessionis, vel per impedimentum oppositum, n. 40. & Abb. in c. illud n. 21. de prescrip. Effectus interruptionis est, vt prescriptio de nouo debeat inchoari cessante impedimento. Balbus. supra. n. 42. fol. 619. Prodest quoad omnes interruptio naturalis, secus ciuilibis nisi soli interruptenti, n. 46. Facta interruptio contra principalem non prodest nec porrigitur quoad fideiussorem contractum, n. 47. & seq. & Guidopapa decif. 416. n. 12. Etiam si obligetur vt principalis, vel renuntiet auth. presente, C. de fideiussor. Fontanella de pactis nupti. clausula. 4. glosa. 18. n. 56. p. 5. fol. 308. Vbi nec facta fideiussori nocet principali. n. 57. Nec facta vni tertio possessori, nocet alteri possessori tertio. n. 58

addē

adde hic. l. 1. n. 3. Sed facta cōtra correat nocet alij correo. Balbus sup. n. 4. Et nocet facta interruptio cōtra vñ tutorē quoad alios, n. 48. fol. 624. Et alias quæstiones ibi videbis, & in Couar. in reg. possessor. 2. p. §. 12. Plura requisita ad hoc, vt per citationē interrumpatur præscriptio vide in Tiraq. de retract. lignagier. §. 8. glof. 2. Actio redhibitoria, vel quāto minoris interrumpitur per litis cōtestationē, per præcū oblationē Principi. Guido papa, decis. 416. n. 4. Probatur interruptio per vñ testē, & per iuramētū partis. Balbus sup. 3. p. n. 53. fol. 599. Interrumpitur præscriptio libertatis per quēcūq; actū quis vtatur feruitute. Balbus sup. n. 41. fol. 619. Interruptio facta cōtra eū, qui tenetur directa actio ne, interrumpit præscriptionem contra eum, qui tenetur vtili. Balbus de præscrip. 4. p. 3. partis. 6. partis. n. 4. fol. 624.

Nō interrumpitur præscriptio per sequestrū nisi possessio sit trāslata in sequestrū de consensu partiū. Balbus sup. n. 30. & Castillo sup. col. 2. Si reus nollit contestari litē, habetur pro interrupta. n. 32. de interruptione præscriptionis Fontanella de pactis nupti. clausula 4. glof. 18. fol. 308. p. 5. hic lib. 3. tit. 25. l. 1. Per impetrationē Delegati sine subsecuta citatione nō interrumpitur præscriptio. Balbus sup. n. 4 & Castillo sup. glof. m. col. 2. & 3. in. l. 65. Tauri, fol. 138. Ex agnitione partis debiti interrumpitur. Bursatus conf. 217. n. 5. vol. 2. Boerius decis. 333. Sed nō per exceptionē, quæ nō inducit malā fidē, sed sic per exceptionē cōpensationis. Balbus sup. n. 38. & Speculator in praxi lib. 4. particula. 2. tit. de præscriptio. in rub. n. 2. & 3. Nec per citationē si de hac nō sit relatio nūtij facta, & illa relatio nō sit in scriptis redacta. Balbus sup. n. 25. & Hipolitus sing. 346. & Didacus Perez, lib. 2. tit. 13. l. 3. additio, b. Sed sic per amissionē possessionis. Gomez in. l. 45. Tauri. n. 105. in fine fol. 188. & Balbus. 1. p. 3. p. 6. p. q. 1. n. 3. fol. 585. Quod intellige quando amittitur possessio civilis, quia defectus possessionis naturalis nō interrumpit, nec defectus possessionis, si tamē fingitur possidere, vt est in capto per hostes. Greg. Lop. p. 3. tit. 29. l. 9. glof. 2. Et etiā per productionē instrumenti. Balb. 2. p. 3. p. 6. partis. q. 1. n. 9. fol. 603.

Per misionē in possessionē interrumpitur præscriptio, quæ cū sola citatione solet interrumpi. Balb. sup. n. 16. fol. 605. Per epistolā missam, in qua declaratur certa summa, interrumpitur. Boerius decis. 333. Et per executionē. Abiles in cap. Prato. c. 10. glof. setenas fol. 60. Per cōventionē executoris interrumpitur præscriptio. Speculator lib. 1. tit. de

executore. n. 6. & 7. & Balb. de præscrip. 4. p. 6. partis. n. 2. fol. 629. & Greg. Lop. glof. 3. l. 29. tit. 29. p. 3. Vbi idē de iure Canonico. Per acta in iudicio sumario facta interrumpitur. Bald. in. l. 2. n. 21. C. de edēdo. Interrumpuntur actiones annales. vel minoris ætatis per litis cōtestationē, vel per libellū Principi oblatum. Balb. de præscrip. 2. p. 3. p. 6. p. q. 1. n. 39. fol. 617. Vbi quod cōstitutiones Episcoporum interrumpuntur litis cōtestatione, vel quasi. Per nouū operis nūciationē nō interrumpitur præscriptio. Bart. in. l. alienā. ff. pro emptore & Castillo sup. glof. m. col. 2. & 3. fol. 138. Quādo fertur absolutoria ab instātia iudicij, nō interrumpitur præscriptio. Marāta de ordine iudiciorū. 5. p. n. 62. Per iudiciū possessorij interrumpitur præscriptio. Gomez in. l. 65. Tauri. n. 2. in fine. Gutierrez præc. lib. 1. q. 91. & Couar. in reg. possessor. 2. p. §. 12. n. 8. Idē in Castella, lib. 4. tit. 15. l. 7. fol. 271. reco. pil. illius Regni, vbi idē cōtra. Causæ criminales interrumpuntur per solū libelli criminalis factū iudiciū. Abbas in. c. illud, n. 22. de præscrip. & Balbus de præscrip. 4. p. 4. partis. q. 2. fol. 313. n. 11. Per cōtestationē corā arbitris interrumpitur præscriptio. l. 5. C. de arbitris. Sed nō per exceptionē spoliationis glof. c. in. c. 2. de ord. cog. Causæ executiua instrumentorū quoad decē annos interrumpuntur per executionē factā in bonis debitoris vel per capturā personæ, vel per misionem executoris, vel per eius perquisitionē factā de bonis, si hæc nō inuenit, deditq; fidē de hoc, & tūc, vsq; ad alios. 10. annos extēdetur præscriptio. Castillo in. l. 63. Tauri. Præscriptio interrumpitur ob defectū tituli nulli superuenientē. Balb. 1. p. 3. p. 6. p. q. 3. fol. 595. Vel per titubationē, vel dubitationē superuenientē, vel per sciētā rei alienæ, vel per defectū bonæ fidei permanentē. Balb. sup. q. 2. fol. 591. Vbi quod de iure civili defectus bonæ fidei superueniēs nō interrumpit, secus de iure Canonico, & ibi quod titubatio, vel dubitatio superueniēs nō interrumpit, nisi possideat quis res titulo pro suo tātum, vt est in præscribēte fructus, partū ancillæ, vel alterius rei emptæ, & titubatio inducitur per solam petitionē factam in iudicio, vt. d. q. 2.

Ob defectū in persona præscribētis interrumpitur. q. 4. n. 1. fol. 597. Et etiā per inundationem aquarū. Balb. 1. p. 3. p. 6. p. q. 1. n. 9. fol. 584. Vbi quod cōtra hoc detur in integrū restitutio, & Castillo sup. glof. m. fol. 138. Et etiā interrumpitur per sententiam arbitri. Guidopapa decis. 416. n. 7. & per iuramentum. n. 11. Non interrumpitur ex eo quod in dotē sit data res. Greg. Lop. glof. 5. l. 8. tit.

Num. 5.

Num. 6.

l. 8. tit. 29. p. 3. vbi quid in paraphernalibus? Renouatione, vel agnitione debiti facta post præscriptionē, nō interrumpitur, secus si fiat ante. volūtati tamē, & nō coacte, glof. 4. l. 29. tit. 29. p. 3. Ex tacita murmuratione populi nō interrumpitur, glof. 2. col. 2. l. 6. tit. 25. p. 6. Per denūciationē extrajudicialē nō interrumpitur præscriptio. Balbus de præscrip. 2. p. 3. p. 6. p. q. 1. n. 19. fol. 608. Fontanella de pactis nupti. clausula. 4. glof. 18. n. 25. fol. 305. Nisi fiat seruata forma legis, vt per festus, de annali. Balb. sup. n. 20. Vel nisi in ea sit expressū quid, ob quod quis ponitur in mala fide. n. 20. vt per ostensionē iurium ostendentis, vel nisi quoad præscriptionem cōventionalē. n. 21. Denūciatio ante apprehensam possessionē si adipiscatur sine titulo iusto ex causa lucratiua, inducit malā fidē, & interruptionē, aliās non. Bart. in. l. alienam, n. 2. ff. pro emptore. In eo, quod dixi, quod mala fides superueniens interrumpat de iure Canonico præscriptionē sed non de iure civili, vt in isto n. 3. dixi, dic quod etiā in foro seculari iudicandū est secundū ius Canonica quoad hoc. Balbus sup. 2. p. 3. p. q. 13. n. 1. 2. & 3. fol. 232.

Num. 7.

Immemoralis præscriptio interrumpi nō potest. Molina de Hisp. lib. 2. c. 6. n. 47. Interrupta præscriptione, debet de nouo inchoari præscriptio. Balbus de præscrip. 1. p. 3. p. 6. partis. q. 1. n. 2. fol. 585. Intelligēdo vt per ipsum Balbū de præscrip. 4. p. 3. partis. 6. p. a fol. 619. Interrupta præscriptione quoad actionē realē, censetur interrupta quoad hypothecariā. Albericus in. l. si. n. 3. C. de annali excep. Interrupta actione personali censetur & interrupta hypothecaria in eodemmet debitor. Fontanella de pactis nupti. clausula. 4. glof. 18. n. 54. fol. 308. p. 5. Interruptio verō præscriptionis in quo differat à perpetuatione actionū vsq; ad 40. annos? Balbus sup. 4. p. 6. partis. a fol. 628. Et Guidopapa, decis. 416. n. 6. Interruptio in vno articulo nō prodest in alio. Castillo in. l. 65. Tauri in vers. sed quero, vbi quod interruptio in certo articulo iurisdictionis nō prodest quoad vniuersalē iurisdictionē. Præscriptio. 4. annorū, vel aliorū, qui sunt ad redimenda pignora vendita, vel subhastata, interrumpitur per solā citationē. Guidopapa, decis. 416. n. 11.

Num. 8.

Præscriptio qualiter interrumpitur si præscribens sit vagabūdus? Greg. Lop. glof. 2. l. 30. tit. 29. p. 3. Si præscribens sit potens, vel furiosus, vel si moriatur relicto infante sine tutore, interrumpitur corā iudice per denūciationē, glof. 1. l. 30. tit. 29. p. 3. Late de ista interruptione. Greg. Lop. l. 29. & 30. tit.

29. p. 3. Interruptio facta ab vno ex correis, vel contra vñ ex eis nocet, vel prodest respectiue correo alteri. Castillo in. l. 65. Tauri. vers. hinc dicimus. Et Fontanella de pactis nupti clausula. 4. glof. 18. n. 47. fol. 307. adde hic in. l. 1. Interruptio in hypothecaria nocet in principali. Castil. sup. in illat. 3. notabili. Interruptio præscriptionis, nō interrumpit effectū præcedētis tituli veri, sed bene interrumpit effectū præscriptionis præcedētis tituli puratiui, & interrupta possessione, præscriptio ipsa naturaliter interrumpitur. Castillo in. l. 65. Tauri. 2. col. circa finē. Itē & interruptio hæc debet fieri intra tēpus præscriptionis, & nō post ea finita. Castillo sup. glof. m. Fit & hæc interruptio per aluionē aquarū, vel si clusa molēdini est inūdata cursu aquarū, vel si possessio fiat lacus, & per bellum. Per pestem tantā, quod ob eam in loco nō redditur ius. Castille. d. glof. m. col. 1.

Sed præscriptio non interrumpitur per compromissum, nec per presentationē rescripti, delegationis, nec per processum nullum, nec per actum factum tēpore feriato, nec per exceptionem ineptam. Castillo sup. in glof. m. colum. 2. fol. 138. Sed sic per simplicem controuersiam. d. glof. m. colum. 2. Mala fides quoad vnum non interrumpit præscriptionem quoad alium verum dominum, secus defectus possessionis. Balb. de præscrip. 1. p. 3. p. 6. p. q. 2. n. 6. Interrumpitur præscriptio per vnicam citationem etiā non peremptoriam & per generalem, et indiscretam, vel per expulsionem, per petitionem debiti incerti, vel per exceptionem compensationis, per filium sine consensu patris in casu (quo citatio sufficiat, secus si requiratur litis contestatio) tunc enim non interrumpitur per filiū. Castillo in. l. 65. Tauri glof. m. col. 2. & 3. fol. 138. Ago petitione hereditatis contra te pro rebus sitis Papiro, non est interrupta tūc præscriptio etiā quoad res, quas possides in alio loco, vel

Num. 9.

Num. 10.

Regno. Alberi. in. l. si. n. 3. C. de annali præscrip. Per misionem in possessionem causa rei seruanda interrumpitur præscriptio. Castillo sup. d. glof. m. columna. 3. in medio, folio. 138. Vbi quod etiam per actionem propositam per modum exceptionis. Solutio census vnica facta à procuratore debitoris non tamen ad id speciale mandatum habente, vel facta à tertio debitoris nomine, interrumpit præscriptionem. Fontanella de pactis nupti. clausula. 4. glof. 18. n. 37. fol. 306. p. 5.

Ad lib. 3. tit. 25. l. 3. de Præscriptione.

Nom. 1. Vniuersitates quomodo de præscribunt, vel præscribuntur contra eas?

AD verba, Vniuersitates præscriban, &c. de iure cõmuni aduersus Rempublicã quãto tẽpore præscribatur? l. fi. C. de sacrosanctis. Balbus de præscrip. 3. p. 5. part. q. 1. fol. 409. Et quãto aduersus castra, vel villas relicta ciuitati, vel Ecclesijs, vel legatũ relictu eis, vel fideicomissum, vel eis donata nõ præscribẽtur contra ciuitates, vel Ecclesias nisi in 100. annis, vt. d. l. fi. & Balbus supra. Limita tribus modis. 1. ita quõd debitor principalis, vel eius hæres nõ possint præscribere ea, nisi in 100. annis, sed tertius possessor eorũ, cõmuni tẽpore. 2. si adhuc non sint tradita ciuitati, aliã sufficeret. 40. anni 3. procedit in rebus, quã iure domini cõpetunt vniuersitati, aliã si cõpetat iure qua si domini, sufficet tẽpus cõmune. Balbus sup. in. d. q. 1. Et procedet hoc etiã in vniuersitatibus nõ habẽtibus iura Fiscalia. Balbus sup. n. fi. in. d. q. 1. fol. 492. De ista præscriptione rerũ vniuersitatis bene Gregorius Lopez. l. 7. tit. 29. p. 3. vbi vide ad longum. Et quõd cõtra dictã præscriptionẽ possit Republica in integrũ restitui, vide Gregor. in d. l. 7. glos. 6. & 7. & in. l. 10. tit. 19. p. 6. Sed ipse vniuersitates præscribẽt tẽpore ordinario. Bona fedetia in Regno Aragonũ præscribũtur per 30. annos etiã sine titulo. Portoles ad Molinũ. 2. tom. 4. p. 5. præscriptio. n. 81. & 84. fol. 134. & 135.

Nom. 2. Vel quoad Ecclesias?

Ad verba, las Iglesias præscriban, fol. 147. adde quõd de iure cõmuni Ecclesia contra priuatã personã præscribet tẽpore ordinari. Sicut alius priuatus glosa, annorum, in. 5. pro tẽporalibus, in auth. de Ecclesiasticis titulis. Balbus de præscrip. 1. p. 5. p. q. 1. n. 4. ver. si verò, fol. 393. Ecclesia verò cõtra Ecclesiã præscribet in 40. annis. d. glosa, annorũ, & Balbus de præscrip. 1. p. 5. p. q. 1. n. 4. Couar. in reg. possessor. 2. p. 5. n. 3. Gregorio Lopez in. l. 26. tit. 29. p. 3. Et hoc in rebus immobilibus. Immobilibus enim trienio præscribet vna Ecclesia contra aliam. Greg. Lopez, glos. 5. l. 26. tit. 29. p. 3. Sed præscriptio in actione redhibitoria, & quãto minoris, & aliã, remanet in suo statu, auth. de Ecclesiasticis titulis. 5. pro tẽporalibus glosa, annorũ, sicut & vsucapio remanet in suo statu. d. glos. annorũ, & Balbus de præscrip. 1. p. 5. part. n. 23. Vbi etiã cõtra Romanã Ecclesiã. Cõcordat Greg. Lop. glos. 5. & 6. l. 26. tit. 29. p. 3. Publiciana præscribetur cõtra Ecclesiã ligo tẽpore. Greg. sup. glos. 3.

Sed cõtra Romanã Ecclesiã nõ curret in immobilibus nisi præscriptio. 100. annorũ. Couar. in reg. possessor. 2. p. 5. n. 6. Balbus sup. n. 18. & Greg. Lop. in. d. l. 26. Sed in vita Prælati Ecclesiã (qui male alienauit eius res) nõ incipit currere præscriptio, sed post in vita sui successoris. Balbus sup. n. 8. & in. 2. q. n. 4. & Guidopap. decif. 150. Et Fõtanella de pactis nup. clausul. 4. glos. 13. p. 4. n. 54. folio mihi. 218. Et in 40. annis præscribitur cõtra pia loca, vel pauperes. Greg. Lop. glos. 4. in. l. 26. tit. 29. p. 3. Vide casus, in quibus præscriptio ordinaria curret cõtra Ecclesiã, in Balb. de præscrip. 1. p. 5. part. n. 9. in fine. Adde alia de præscrip. 1. p. 5. part. per totã & Couar. in reg. possessor. 2. p. 5. n. 2. Tiraq. de præscrip. 5. 1. glos. 10. Greg. Lop. l. 26. tit. 29. p. 3. & l. 10. tit. 19. p. 6. Vbi quõd Ecclesia in integrũ restitui possit aduersus præscriptionẽ etiã. 40. annorũ, de quo & Sforcia Odus de in integ. restit. 2. p. q. 89. art. 4. & 5. Cephalus cõf. 40. n. 61. vol. 1. Couar. sup. 5. 3. n. 3. Cõtra Ecclesiã regulariter nõ præscribitur nisi in 40. annis. Balb. de præscrip. 1. p. 5. p. q. 1. n. 1. fol. 392. Vbi tã de iure ciuili quã Canonico. Vacante Ecclesia nõ curret præscriptio cõtra eã, nec quãdo est comẽdata. Fõta. sup. n. 57. & 58. fo. mihi. 218. Guidopap. decif. 152.

Ad verba, iurisdictiones, fol. 147. quẽ quãto tẽpore præscribatur de iure cõmuni? Balbus de præscrip. 2. p. 5. p. q. 3. & 2. p. 3. p. q. 6. n. 15. Didacus Perez lib. 3. tit. 13. l. 6. vbi quid in Reg. Castellẽ? & Couar. in reg. poss. 2. p. 5. 3.

Nom. 3. Iurisdictiones.

Ad verba, seruidũbres discõtinuas, fol. 147. quẽ quid sine? Cepola de seruit. vrb. c. 19. n. 2. vbi & de seruitutibus habẽtibus causam cõtinuã & quãto tẽpore præscribatur? ibi, & Balbus de præscrip. 2. p. 4. p. q. 1. & 2. Late Greg. Lop. in. l. 15. tit. 31. p. 3. Menoch. de retinẽd. in. 5. remedio. Mascardus de probat. vol. 3. conclus. 1215. adde fol. 79. col. 4. n. 3. hic in lib. 2. tit. 12. l. 1.

Nom. 4. Seruitutes.

Ad verba, en 20. años cõtinuos entre presentes, y 30. entre ausentes cõ titulo y buena fe, fol. 147. adde quõd de iure cõmuni ad præscriptionẽ sufficiũt decẽ anni inter presentes & 20. inter absentes cõ titulo & bona fide. 5. 1. de vsucap. Couar. in reg. possessor. 2. p. 5. Balbus de præscrip. 2. p. 3. p. q. 6. & 1. p. 4. p. q. 1. Bene Greg. Lop. l. 18. tit. 29. p. 3. & presũmitur hæc bona fides in possidente, dum mõdo allegetur. Balbus in repetitione legis. Celsus. 3. p. n. 1. de vsucap. folio mihi 687. Couar. in reg. possessor. 2. p. 5. n. 2. Tiraq. de præscrip. 5. 1. glosa. 2. & quẽ res ponant quem in mala fide? Balbus in dicta 3. p.

Nom. 5. Inter presentes, vel absentes.

Mala fides auctoris an nocet successori in præscriptione? Balbus de præscrip. 2. p. 3. p. q. 12. à n. 5. fol. mihi. 222.

3. p. n. 12. In vsucapione etiã requiritur titulus & bona fides. Balbus de præscrip. 2. p. 3. p. q. n. 1. Et in præscriptione. 30. vel. 40. annorum sufficit bona fides sine titulo. Couar. sup. 5. n. 2. ver. secũda. In immemoriali titulus nõ requiritur, nec eius allegatio, nec in centenaria. Couar. sup. d. n. 2. Qui dicatur habere bonam fidem? Couar. reg. possessor. 2. p. 5. 7. & Gregor. Lopez glosa. f. l. 24. tit. 23. p. 3. Sed in præscriptione. 30. annorum actionum personalium requiritur bona fides. Alex. conf. 51. n. 1. vol. 5. Gregorio Lopez. l. 22. tit. 29. p. 3. Balbus de præscrip. 2. p. 3. p. q. 13. Vel in eo, qui scit, esse debitorem. Abbas in. c. fi. à n. 13. vsq; ad. 24. de præscrip. In his, quã debentur officio iudicis, non requiritur bona fides. Negus, de pignor. 2. memb. 6. p. n. 23. Sed qualis, vel quis titulus sufficiat? late Balbus in repertorio verbo, titulus, & Gregorio Lopez l. 18. tit. 29. p. 3. Bona fides est necessaria tempore contractus, sed non tempore traditionis de iure ciuili, secus de iure Canonico etiam toto tempore præscriptionis. Gregorio Lopez. glosa. 2. l. 9. tit. 29. p. 3. Et dicitur præsens qui habet domicilium in eodẽ territorio, aliã absens, & præsumitur absentia. Gregorio Lopez, glosa. 5. l. 18. & 19. tit. 29. p. 3. Balbus de præscrip. 1. p. 4. p. q. 2. & 3. & Tiraq. de præscrip. 5. 1. glosa. 6. Quid si partim fuit præsens, & partim absens? l. 20. tit. 29. p. 3. Vbi quõd debet duplicari tempus absentia. Ille, qui possidet rem, quam ei vendidit mala fidei possessor, præscribet in. 30. annis. Gregor. Lopez in. l. 9. tit. 29. p. 3. & late Balbus de præscrip. 2. p. 3. p. q. 12. à n. 7. folio. 224. Vbi vel de tertio possidete, in. d. q. 12. Et si pauci dies restabant ad implendam hanc præscriptionem. 20. vel. 30. annorum, habeatur pro impleta. Gregorio Lopez glosa. 2. l. 29. tit. 29. p. 3. scilicet per restitutionem in integrum. Bona fides requiritur etiam in eo, qui habet causam à iudice. Est & in mala fide qui scit, rem non esse tradentis, vel quõd non iuste, vel debite venditur, vel quando quis facit aliquid sine citatione. Gregor. Lopez p. 3. tit. 29. l. 18. glosa. 2. De ista bona fide vide necessario. l. 12. tit. 29. p. 3. vbi Gregor. Lopez. In actionibus personalibus curret præscriptio. 30. annorum. de iure ciuili etiam cum mala fide. l. omnes. l. cum notissimi. C. de præscrip. 30. an. Sed de iure Canonico etiam in foro seculari hodie in hac præscriptione requiritur bona fides. Balbus de præscrip. 2. p. 3. p. q. 13. num. 2. fol. mihi 233.

In personibus.

Ad illa verba, y el fuero de los quarenta años se entienda quando no ay titulo, adde quõd fundatur ratione, per dictã sup. hic. n. 5. iuncta. l. sed & posteriores. ff. de legibus. Et verba dicti fori sunt hic fol. 7. l. 1. in lib. 1. tit. 3.

Nom. 6. Præscriptio

Ad verba, en los mayorazgos se guarde el derecho comun, fol. 147. Molina de Hisp. lib. 4. c. 10. Gama decif. 84. n. 2. & decif. 93. n. 3. Pinelus in auth. nisi tricennale à n. 49. C. de bonis mat. & Gregorio Lopez, glosa. 4. l. 6. tit. 1. p. 6. Gomez in. l. 40. Tauri. n. 90. In quibus locis agitur, an bona maioris possint præscribi, & quãto tẽpore? De quo vide & necessario Olanum litera, m. n. 11. 12. & 13. Vbi contradicit Molina, sed tu sta pro Molina, qui resoluit supra, quõd præscriptio. 30. vel. 40. annorum capta contra possessorem non procedit contra eius successor, quia non valenti agere non curret præscriptio, & succedunt iure sanguinis in dictis maioribus.

Nom. 7. Maioratus.

Item dispositio nostrã legis non videtur comprehendere hipotecariam. Gomez in l. 63. Tauri. Balbus de præscrip. 4. p. 4. partis q. 3. additio. 4. Greg. Lop. l. 27. tit. 29. p. 3. Procedet contra ignorantes, sed dabitur restitutio in integrum ex iusta ignorantia. Balbus 4. p. 4. partis. q. 28. & 29. Contra hæreditatem iacentem continuatur præscriptio. Greg. Lop. glosa. 2. l. 29. tit. 29. p. 3. An contra minores, vel vxores? in. l. 8. tit. 29. p. 3. vel contra absentes? l. 28. tit. 29. p. 3. vbi Greg. in præscriptione an requiratur scientia, & patientia aduersarij contra quem præscribitur? fol. 80. n. 6. hic lib. 2. tit. 12. l. 1.

Nom. 8.]

In Regno Castellẽ quẽ præscriptio curret? lib. 3. tit. 13. l. 3. & 4. ordinamentorũ, vel in Gallia? Calan. in consuet. Burg. rub. 11. 5. 2. à n. 20. fol. 1381. In casibus, in quibus 30. vel. 40. anni sufficiũt ad præscriptionẽ, post illos si longius tẽpus decursum sit, illud plus in consideratione esse non debet. Bero-yus. q. 81. n. 1.

Nom. 9.]

Ad lib. 3. tit. 26. de Exemptis hospitum.

AD verba, sea releuado de buespedes, sed de iure qui sint exẽpti ab hospitibus nõ recipiendis? Didacus Perez lib. 1. tit. 21. l. 2. ordinam. Abiles in cap. Præf. c. 8. glos. dine ros, à n. 12 fol. 142. Calã in Carhal. 6. p. cõfid. 32. Sũt exẽpti clerici, Ecclesia, Monasteria, vel illorũ dõnus. Greg. Lop. glos. fi. l. 51. tit. 6. p. 1. vbi excipit aduẽtũ Regis, & glos. fin. l. 1. C. de Episc. & cler. Et est titulus quoad hæc

Nom. 1.]

C. de metatis, lib. 12. & tit. de salgamo non præstando. C. lib. 12. Idem in Castella, lib. 1. tit. 3. l. 7. fol. 7. 1. p. recop. legum illius Regni. Priuilegiatus de non hospitando milites in domo, non excusatur à solutione pensionis tertie partis domus excusata. Rol. conf. 66. n. 2. vol. 1. Curiales sint exempti. Casan. sup. Doctores, & aduocati sunt exempti ad non recipiendos hospites. l. medicos C. de professor. lib. 10. Nemini, nisi Principi, licet hospitari gratis, nec officiali visitanti suam Prouinciam, qui officialis debet ire ad hospitia priuata, & potest recipere exenia modica. Paris. de Puteo, de sindicat. verbo, *quidam magnus*, n. 5. fol. mihi. 177. in noua impra fsi.

Ad lib. 3. tit. 27. de Inhibitionibus.

Num. 1. Ad verba, *aya termino de 20. dias para probar*, quid de iure? Gomez in l. 46. Tauri n. 34. 35. 36. & l. si is a quo. ff. vt in possess. legat. & l. 1. C. de operis noui. Iason in l. 1. n. 19. ff. e. De iure erant tres menses, qui currunt à tempore, quo offertur satisfactio per ædificantem. Gomez sup. n. 34. Et si nunciator probauit ius suum, & iudex tulit pro eo sententiam, condemnatus poterit appellare, non tamen audietur, si velit ædificare præstata satisfactio. Gomez sup. n. 34. vers. *Item adde*.

Num. 2. Ad verba, *se execute la primera sententia con fianças. fol. 147. p. 2.* Quid de iure? l. 1. C. de operis noui. De ista noui operis nunciacione vide optimos, & quotidianos casus in Antonio Gomez in l. 46. Tauri à n. 20. Et præcipue quarit in n. 46. An sit aliquod remedium, ob quod quis nunciatus possit ædificare non obstantè tali nunciacione & ante lapsos dies eius? Quinq; remedia vide ibi. n. 36. & 37. Satisfactio est vnum de alijs remedijs. l. 1. C. de operis noui.

Num. 3. Si domum funditus dirutam reedificare quis velit, ei nouum opus nunciari possit. Boerius decif. 44. n. 5. Nunciator statim facta nunciacione noui operis debet accipere mensuram operis, vt sciri possit, quid & quantum post nunciacionem ædificatum sit? & quid sit demolitendum? Ferrara in praxi in forma libelli, in actione noui operis. §. nouum opus in vers. *modulosq;* folio mihi. 256. columna. 2. Et Gomez in l. 46. Tauri. n. 33. vers. *in quo*. Et hæc acceptio mensuræ debet fieri auctoritate iudicis. Et si nunciator hoc non probet (scilicet quid ædificatum sit post nunciacionem non debet demoliri id, quod re-

peritur ædificatum. Gomez sup. n. 33. Si plura ædificia fiant in pluribus, & diuersis locis præsentibus, sufficet vnica nunciatio, aliàs, nõ. Gomez in l. 46. Tauri. n. 32. in fine. Nunciatioq; habet locum pro opere in cepto, vel præparato, sed nõ pro opere iam cõsumato. l. 1. §. 1. de operis noui. Pro opere tamè factio cõpetet remediū, *vti possidetis*, vel *quod vi, aut clam*, distinguendo vt Gomez sup. n. 20. & 21. Et interdictū *vti possidetis*, cõpetet intra 30. annos. d. n. 21. & n. 39. Sed *quod vi aut clam*, intra annum à die perfecti operis facti clam. d. n. 20. & 21. Quid si ædificium factum sit in solo, quod non possideo? n. 20. Vbi quod dabitur mihi interdictum *quod vi, aut clam*.

Num. 5. Quæ personæ possint nouū opus nunciare? Gomez in l. 46. Tauri. n. 23. vsq; ad 27. in clusue. Quibus personis fieri possit? n. 28. Vbi an sufficiat officialibus, vel soli domino? Ad quod respõdet ibi, quod si fiat solis officialibus, & ignoret dominus, & illi cõtinent opus, quod debet destrui nõ impõditur domini, sed officialiū, & quod isti debeant solvere damna domino. Cõpetit hæc nunciatio pro rebus priuatis, vel publicis. n. 30. Quæ forma & quibus verbis fiat? & in die festo potest. n. 31. Vbi quod etiã solo verbo. Effectus nunciacionis est, vt opus destruat supertibus nunciati. n. 33. Trãsit ad hæredes. n. 40. 41. Facultas nunciandi durat in perpetuū interrim quod ædificiū non sit cõsumatum. n. 39.

Ad lib. 3. tit. 28. l. 1. de Successionibus ab intestato.

Num. 1. Ad verba, *q̄ el tio prefiera al primo hermano, fol. 148.* Idè de iure cõmuni. Crasus. §. successio ab intestato. q. 33. iunctis. §. tertio, & quarto, de gradibus cognationū. Et Speculator lib. 4. part. 3. tit. de successione ab intestato. n. 13. additio, *vocantur*, & Gomez in l. 8. Tauri. n. 14. in additionibus. Si quis aut noluerit heres esse, aut viuo testatore, decedat, aut post eius mortem ante aditã hæreditatẽ decedat, aut conditionẽ, sub qua sit hæres, nõ impleuit testator, in istis casibus cõtinetur ab intestato decessisse. §. posteriore, quibus modis testam. infr. & etiam si quis nõ fecit testamētũ, aut nõ iure fecit, aut id, quod fecit, ruptũ, irritũ factũ est. §. 1. de hæredi. quæ ab intestato, *viginti modis quis decedit ab intestato*. Berengarius, de successi, ab intestato à n. 3. fol. 588.

Num. 2. Similia statuta huic nostræ legi, vide in Gabriel lib. 4. cõm. opin. tit. de successione ab intestato, conclus. 4. à n. 9. Los sobrinos

Adoptini. sobrinos con los tios como succedan en Castilla? *hic n. 18.* Filius adoptiuus succedit cum alijs natur alibus suo patri adoptanti, non tamen alijs consanguineis sui patris. §. sed ea vers. *hoc solito*, glossa, d. de hæredi, quæ ab intestato. De successione ab intestato bene Matienzo lib. 5. tit. 8. vsq; ad l. 8.

Ad lib. 3. tit. 28. l. 2. An frater excludat ab intestato parentes?

Num. 1. Ad verba, *el hermano prefera, y excluya a los padres en la sucesion de los bienes conquistados por los hijos, o por sus padres, quid de foro nostri Regni? lib. 1. tit. 3. l. 7. ibi, y este fuero, supra hic, vel in Castella? n. 18 hic.* Adde quod de iure si pater moriatur sine liberis ab intestato superflite tamen alio fratre vtrinq; coniuncto, & parentibus paternis, vel maternis, tali casu dicti parentes & frater superstes succedent æqualiter dicto fratri mortuo sic ab intestato. §. si igitur auth. de hæredibus ab intestato venientibus. sic ergo quoad hoc hæc nostra lex est correctoria iuris communis, & eodem modo fratrum filij superflites succedent cum fratribus & ascendentibus fratris defuncti huic morienti sine liberis ab intestato auth. vt fratrum filij.

Num. 2. In bonis Abolorij. Ad verba, *pero en los bienes troncales y dotales a falta de hermanos preferan a los padres los parientes mas cercanos de algun ascendiente, &c.* Quæ dicantur bona troncalia? Gomez in l. 6. Tauri, & Cassaneus in consuet. Burg. rub. 10. §. 1. vers. *ancien*, folio 1313. De bienes de patrimonio, o abolengo l. 72. Tauri. Vbi Gomez & de foro nostri Regni, *hic infra lib. 4. tit. 11. l. vnica n. 18.* Item stante hoc statuto exclusiuo matris ab hæreditate sui filij, non censetur exclusiuã à tutela. Decius in reg. quo tutela. n. 2. Itẽ tales consanguinei intra 4. gradum excludent dictos parentes, etiam si dicti consanguinei sint famina. Parisius conf. 20. n. 30. vol. 2. Item hæc nostra lex excludens matrem à successione sui filij, non censetur exclusiuã illius à legitima. Rolandus conf. 62. n. 52. vol. 3. Item hæc nostra lex loquens de exclusionẽ parentum à successione bonorum troncalium filiorum suorum in casu, quo moriantur ab intestato, comprehendit & casum, in quo filij moriantur infantes ante ætatem, in qua possint testari, vt si moriantur furiosi, pupilline. Gregorio Lopez, glossa. l. 1. tit. 13. p. 6. Crasus. §. successio ab intestato. q. 1. Et hæc lex

admittens fratres excludendo parentes, vel consanguineos, admittit & forores. Decius in reg. famina n. 22.

Num. 3. Item in hoc, quod hæc nostra lex dicit, quod frater excludat consanguineos & patres, tali casu quis soluet debita fratris defuncti? Albericus in l. hinc quaritur, num. 5. de peculio. Vbi quod bona æstimentur & secundum hoc debeant solui. Et de iure si non distinxisset de fratribus (sic hic distinxit) deberet intelligi de fratribus, vel fororibus vtrinq; coniunctis, vel etiam ex parte patris. Parisius, conf. 84. n. am. 5. & seq. vol. 2. Sed in quantum hæc nostra lex dat facultatem patri vsufructuandi talia bona troncalia etiam in casu exclusionis eius, an intelligatur ita quod nihilo minus debeat facere inuentarium, vel satisdare? Castillo de vsufructu. l. tom. c. 3. à num. 93. vsq; ad 106. vbi num. 93. tenet, quod non in bonis immobilibus, debet tamen facere descriptionem bonorum. Sed in num. 98. tenet, quod de mobilibus deberet satisdare, & inuentarium conficere, mater tamen deberet satisdare etiam de immobilibus, num. 93. & l. hac edictali. §. is illud. C. de secund. nup.

Qualiter fratres non legitimi succedant inter se?

Num. 4. **N**Ati ex eadem matre, & ex diuersis patribus, sibi inuicem succedant ab intestato, licet sint bastardi. Bart. in l. 1. §. si quis igitur, el. 2. num. 5. auth. quibus mod. natur. effi. sui & Amanel sing. 89. Bastardi non succedunt legitimis, nec legitimi bastardis ab intestato. Caelianus Cota, in verbo, *bastardus*, fol. 75. Fratres naturales tantum ex parte patris, nati tamen ex vna muliere, non succedunt ab intestato fratribus legitimis ex alia muliere natis. Gama decif. 3. ante n. 1. vbi. n. 1. quod nec fratres spurij ex parte patris succedunt alijs fratribus. Frater spurius natus ex eadẽ matre succedit ab intestato fratri suo spurio. Afflic. decif. 96. n. 2. & 11. vbi. n. 4. quod filius spurius ex damnato coitu non succedit collateraliter ex latere materno, vide lib. 2. tit. 19. l. 1. §. 3. n. 6. 7. 8. 9. 10. & 17. fol. 89. & 90. *hic*. Naturales ex diuersis matribus, ex vno tamen patre, sibi nõ succedunt ab intestato. Amanel de Clarisquis, sing. 89. Filij spurij, vel nepharij, incestuosi, vel nati ex dãnãto coitu nõ possunt ab intestato succedere cõsanguineis ipsius patris, nec ipsi eis filijs.

Gomez in. l. 9. Tauri. n. 50. Item fratri naturali ex parte matris ab intestato mortuo sine filijs, succedet alter frater naturalis vtrinque coniunctus, & praeferetur alteri fratri legitimo, & naturali ex eadem matre, alio tamen patre. Gomez in. l. 12. Tauri. n. 49. in additione. Vbi quod naturalis filius succedet ab intestato omnibus consanguineis matris simul cum legitimis, & quod frater naturalis ex eadem matre praeferetur consanguineis remotioribus in successione fratris naturalis ex eadem matre. Qualiter & quando naturalis, vel spurij succedat sibi ad inuicem ab intestato? Crasus. §. successio ab intestato. q. 34. Couar. de success. ab intest. n. 13. & de sponsal. 2. p. c. 8. §. 5. n. 19. Et Doctores in. l. 8. Tauri. Speculator, lib. 4. de success. ab intest. à n. 19. Greg. Lopez in. l. 12. tit. 13. p. 6. Benedictus in. c. Rayn. n. 1. p. decis. 5. in verbo, & uxorem. Casan. in consuet. Burg. rub. 8. Filius legitimus fratris naturalis succedere non potest ab intestato patruo suo. Gamma decis. 102. Crasus. §. successio ab intestato. q. 18. 19. & 20. Si decedas ab intestato relicto fratre naturali ex eadem matre & ex eodem patre, & relicto fratre ex diuerso patre: praeferetur frater vtrinque coniunctus. Gomez in. l. 9. Tauri, n. 50. Filius naturalis tantum non succedit ab intestato consanguineis ipsius patris, nec ipsi succedunt illi, idem de spurio. Gomez in. l. 9. Tauri, n. 47. Vbi quod filij naturales tantum non possunt succedere alijs filijs naturalibus, vel consanguineis ex parte patris, nec quod succedant ad inuicem sibi filij naturales ex diuersis concubinis, ex vno tamen patre. Nec quod legitimus succedat fratri naturali, sed quod possent succedere filij naturales consanguineis matris. Stante statuto exclusiuo parentum ob coniunctos, non extenditur ad bona sita extra territorium statuentium. Hipolitus in. l. fi. n. 192. de iurisd. omn. iud. Berengar. de success. ab intest. n. 25. fol. 607.

(Num. 5.) Sed & de iure communi qualiter succedant, vel non ascendentes suis descendentes legitimis ab intestato. Gomez in. l. 6. Tauri. Crasus. §. successio ab intestato. q. 22. 25. 26. 27. 28. 29. l. 4. tit. 13. p. 6.

Casus, in quibus patres non succedunt suis filijs ab intestato.

Mater, quae tertio nupsit, non potest succedere ab intestato suis filijs. §.

hac autem de Deo vers. si autem aliquis presbyter. in fine, auth. quomodo oporteat Episcopos, & ibi Angelus. Castro in. l. mulier. §. cum proponeretur ad Trebel. Cephal. conf. 504. n. 11. vol. 4. Parisius conf. 160. n. 9. vol. 4. Nec si secundo nupsit si tamen supersint fratres ipsius filij mortui ab intestato. l. feminae. §. illud. C. de secund. nup. Nec si mater. 2. nupsit indigne. Angelus in. §. iuris praecipua, n. 1. in fine, de iustitia. Cephal. sup. n. 14. Nec si ipsa luxuriosam vitam duxerit. Cephal. sup. n. 15. Castro in. l. omnem. C. ad Tertul. Nec quando mater non perit, dari tutorem suo filio pupillo infra annum, qui in pupillari aetate mortuus est. Nec quando parentes fuerunt tutores suorum filiorum, & transiissent ad secundas nuptias, non petendo dari eis tutorem. Casaneus in consuet. Burg. rub. 7. §. 6. in textu, ne succedat, à num. 7. fol. 982. Sed succedet si post pubertatem ipse pupillus decedat, vel si ipsa sit minor, vel si non accepit tutelam. l. omnem. C. ad Tertul. Berengar. de success. ab intest. n. 25. fol. 606. Nec autem extantibus filio patre, vel matre. §. consequens, vers. si autem, auth. de haered. ab intestato. Nec mater in dote data filiae per patrem, sed ipse pater succedet tali filiae si haec non habeat filios. l. dos à patre. C. soluto matrim. Berengar. de success. ab intestato. n. 25. fol. 606. Nec si parentes renuntiauerunt successioni suorum filiorum. l. 1. §. si parens ff. si à parente quis. Bereng. sup. n. 25. Nec in casibus numeri. 12. & 19. hic. Casus, in quibus filij non succedunt ab intestato suis patribus n. 19. hic. Quid de filijs illegitimis succedentibus, vel non suis patribus? Casan. in consuet. Burg. rub. 8. Couar. despons. 2. p. c. 8. §. 4. & 5. Xuarez in tit. todo home, l. 8. 9. & 10. & 13. p. 6. & necessario. Berengar. sup. num. 11. vsq; ad 20. à fol. 595. Et quid de filijs illegitimis respectu matrum? l. 1. tit. 13. p. 6. Vel filijs, vel descendentes suis patribus? Crasus sup. à q. 2. l. 3. tit. 13. p. 6. & hic n. 19.

Qualiter fratres erga se (cum sint legitimi.) Crasus. §. successio ab intestato. q. 23. 24. 30. 31. 32. l. 5. 6. tit. 13. p. 6. Vbi Gregorio Lopez, & Montalbus, & necessario Bereng. sup. à num. 26. fol. 607. Frater legitimus, ex vtroque latere, si alter est ex vno, vel filius fratris coniuncti ex vtroque latere, praefertur fratri ex vno latere. Gomez in. l. 8. Tauri n. 7. Quid de fratre consanguineo ex vno latere & fratre vterino ex alio, vel horum filijs? & dic quod praefertur vtrinque coniunctus fratri vterino, vel illius filius

Num. 6.

Patruo. filius Patruo ex vno latere, nu. 8. Coniuges ad inuicem sibi non succedunt. Gregorio Lopez l. 7. tit. 13. p. 6. & Antonio Gomez l. 8. Tauri. n. 20. nisi deficientibus scilicet consanguineis vsque ad 10. gradum, vel sponsus, & sponsa, n. 21. 22. Quid de fratribus in successione bonorum patrum cum fratribus, in Regno Aragonum? lib. 6. tit. de success. ab intest. fol. 128. in suis foris. Qualiter collaterales sibi inuicem? Crasus §. successio ab intestato q. 32. 33. 34. Gomez in. l. 8. Tauri vbi nu. 8. Si decedat pupillus sine ascendens, vel fratribus, vel agnatis, tutor ei non succedet. Gomez sup. nu. 24. & 26. Si quis in hospitali decedat, ei hospitale non succedet n. 25. adde nu. 9. hic decedens patruo & filio fratris ab intestato sine filijs, nec ascendentibus: praefertur filius fratris etiam ex vno latere coniuncti. Gomez in. l. 8. Tauri numer. 14. Item etiam collaterales eiusdem gradus aequaliter succedunt ab intestato. Gomez sup. d. l. 3. n. 20. De successione ab intestato late Crasus §. successio ab intestato. Couar. & Speculator, & Gabriel & Berengarius Ferdinandus in titulo de successione ab intestato. Gregorio Lopez tit. 13. 76. per totum. Ferrar. in tit. de success. ab intest. fol. mihi 459. Filius receptus in baptismo non succedet suo patrino, nec e contra. Gomez in. l. 8. Tauri n. 24. Deficientibus consanguineis vsq; ad 10. gradum & coniuge, succedet fiscus ab intestato. Gomez sup. numer. 26. l. 1. §. si. de iure fisci.

Nam. 7. Vitricus. Nonerca. Peregrini. Clerico. Vitrico non defertur haereditas sui priuigni mortui ab intestato, l. vitrico C. com. de legat. Priuignus non succedet nouerca Bald. in l. amite. C. de success. Frater vxoris tuae si decedat: ei minime succedat ab intestato, l. affinitatis C. de success. nec nutritor nutritoribus C. e. Peregrini mortui ab intestato bona per Episcopum traduntur eorum haeredibus, vel in pias causas erogabit, auth. omnes C. de success. Spurius legitimi & naturalis filij aucto, nec aucta ab intestato succedere non potest. Aymon conf. 184. n. 2. vbi n. 3. quod spurius ex coitu damnato non succedet matri, neque nepos ex eo aucto. Religiosi professi in ordine incapaces bonorum ex regula vt Franciscani, non succedunt ab intestato consanguineis, secus si in capaci ad effectum tamen vt bona vendantur ad necessitates religionis. Crasus §. successio q. 8. adde n. 10. hic.

Si clericus decedat ab intestato, & habeat consanguineos: isti, & non Ecclesia succedent ei, & si non habeat eos: debent

peruenire illius bona ad Episcopum, & ipse de eius bonis disponat secundum Deum, non vt sibi applicet ea, sed vt distribuatur in vnum Ecclesiae vniuersalis. Abbas in. c. 1. n. 1 & 4. de success. ab intest. quod tamen limitata modo non sit astrictus seruitio alicuius Ecclesiae, si enim est astrictus ei: succedet talis Ecclesiae, vel beneficium (cui seruit) in defunctum consanguineorum, & non Episcopus Abb. sup. num. 3. Gregor. Lopez glossa 4. l. 4. tit. 21. p. 1. & Abb. in. c. 2. nu. 1. & 2. de parnis. Deficientibus patribus, filijs, & fratribus, quales consanguinei succedant? vide necessario Bereng. de haered. ab intestato n. 28. vsq; ad 30. à fol. 612.

Comendatores Calatrauae, vel alij si decedant ab intestato sine filijs, vel consanguineis: succedet eis Magister militaris ordinis illorum. Gregor. Lopez glossa 4. l. 4. tit. 21. p. 1. Vulgo concepto mortuo ab intestato: succedet ei sua mater, si hanc non habet: vxor, si nec hanc habet: tutor, si nec hanc habet: fiscus: sed infanti exposito mortuo ab intestato succedet hospitale, & in subsidiu fiscus. Baldus in. l. si qua illustris n. 6. C. ad orficianum adde n. 6. hic, Agnati proximiores succedunt ab intestato suis agnatis, sed non remotiores praetextu representationis Castillo rerum quotid. 2. tomo lib. 2. c. 20. num. 32.

Post professionem monachi in bonis, quae secum affert ad monasterium, vel habet tempore professionis: succedent ei ab intestato parentes excluso monasterio Castillo de usufructu 1. tomo c. 65. num. 2. vide lib. 2. tit. 18. l. 4. n. 4. in declarat. 30. sup. hic. Et hic num. 7. Maritus donauit bona sua vxori propter nuptias: moritur post vxor supersitibus filijs ab intestato, qui post moriuntur ab intestato, succedant eis consanguinei ex parte patris. Sed non ex parte matris in Regno Aragonum. Porroles ad Molinū 1. tomo 2. p. §. filius n. 14. fol. 676. Gallia concordat cum Aragon in hac successione. Porroles ad Molin. 2. tomo 4. p. §. successio n. 1. Tiraq. de retract. lig. §. 14. gloss. 2. à n. 2. idem hoc nostru Regnum Navarrae in bonis truncalibus (vt num. 2. hic) Idem de iure, & Castro in. l. quod scitis: §. si autem, nu. 3. C. de bonis quae liberis vbi quod inspicitur persona immediata, à qua defunctus habuit, non autem mediata, sed de iure omnes patres aequalis gradus equaliter debere succedere hac differentia sublata verius est, & tenet Crasus §. successio ab intestato q. 22. n. 5. adde n. 12. & 13. hic cum Regno Aragonum concordat Burgundia. Casan. in

Num. 8.

Num. 9. Commendatores.

Vulgo concepti.

Expositus.

Agnati proximiores.

Num. 10.

Paterna paternis,

Num. 11. Patruis.

consuet. rub. 7. §. 6. ibi ne succede, numer. 7. Patruis præfertur filijs alterius patruis in successione consobrini ab intestato. Boerius decif. 302. l. auunculo C. com. de success. In Regno Aragonum ascendentes non succedunt ab intestato descendentes suis. Portoles ad Molinum 2. tomo 4. p. §. successio num. 12. fo. 379. nisi in defectu quod tales descendentes non relinquerent descendentes, nec collaterales. Portoles sup. num. 16. vel nisi in bonis donatis per parentes filijs suis post mortuis ab intestato sine filijs. Portoles sup. num. 17. idem de iure. Decius cons. 659. ad finem. At si talis donatarius decedat ibi cum filijs, isti succedent in tali re donata, sed non donans. Portoles sup. num. 19. Et si filius donatarij decedat cum sit minoris ætatis, vel post quandoq; sine condito testamento: bona eius patri donata ab auo, reuertentur ad ipsum auuum. Portoles sup. n. 20. fol. 382. & bafaneus in consuet. Burg. rub. 7. §. 6. in textu, & au regard. num. 2. vers. additio, folio mihi 988.

Num. 12.

Si mater non petijt dari curatorem ventri, non succedet ab intestato ventri. Sed excludetur, & tunc admittetur alij, qui de iure succedere debent. Casan. in consuet. Burg. rub. 7. §. 6. in textu ne succede, numer. 7. §. 5. limit. fo. 983. adde num. 5. hic. Stante statuto, quod bona paterna deferantur ab intestato consanguineis paternis, & bona materna consanguineis maternis, sufficet, si bona, de quibus agitur, a solo patre possessa fuerint, nec requiretur, quod ab alijs antecessoribus acquisita extiterint. Portoles ad Molinum 2. tomo 4. p. §. successio, num. 3. fol. 378. Casan. in consuet. Burg. rub. 7. §. 6. ibi, & au regard. num. 2. vers. imo, fol. mihi 987. Castiljo in l. 6. Tauri in verbo, el fuero de la tierra, Gomez in l. 70. Tauri num. 3. vbi eius additionator Gomez cum alijs. Et stante hoc statuto, frater vtrinque coniunctus non excludet fratrem vterinum in bonis, que habuit a matre frater defunctus. Portoles ad Molinum sup. num. 4. folio 378.

Num. 13. Consanguinei propinquiore.

In bonis acquisitis propria industria, aut aliter quam ex successione parentum, vel consanguineorum deficientibus filijs, & parentibus, succedunt ab intestato consanguinei propinquiore vtriusque lateris, æqualiter, si sint consanguinei in gradu æquales, & propinquiore excludent remotiores. Ita Portoles ad Molinum 2. tomo 4. p. §. successio, n. 5. & 7. fo. 378. Sed in Regno Aragonum omnes consanguinei dicti tā

propinquiore, quam remotiores æqualiter succedunt non facta differentia, sint propinquiore, vel non, vel sint ex linea paterna, vel materna. Portoles sup. nu. 6. Habes bona in duobus Regni, in quibus sunt diuersæ leges quoad succedendum ab intestato decedis in vno ex eis sic: quis succedet in bonis vtriusque Regni? Ferrar. in praxi in forma libelli, quo petitur hæreditas ex testa. §. vallatum n. 5. fol. mihi 449. vniuscuiusque loci leges serua. Vt dixi hic in proæmio n. 29. Et de iure communi isti consanguinei æquales in gradu: succedunt in capita, & non in stirpes. Crasus §. successio ab intestato q. 33 & Casan. in consuet. Burg. rub. 7. §. 9. in capita num. 2. folio mihi 1009. Sicut, & si quis moriatur ab intestato cum vno filio fratris, & cum tribus filijs alterius fratris: omnes succedunt in stirpes & non in capita, sicq; tantum habebit ille vnicus filius, quātm tres dicti filij alterius fratris. Portoles sup. nu. 9. Casaneus sup. fol. 1009. ¶ Item si frater decedat ab intestato sine filijs, nec ascendentes cum vno fratre ex latere matris, & cum duobus fratribus ex latere patris: in bonis acquisitis ex propria industria, aut aliter quam ex successione parentum, vel consanguineorum succedunt tam ille vnicus frater quā illi duo fratres in capita æqualiter ita vt si hæreditas valet tres partes, in vna parte succedat ille pater, in 2. vnus ex illis duobus fratribus, & in 3. ille frater restans, l. duodecim tabularum C. de legitimis hæred. Casan. in consuet. Burg. rub. 7. §. 9. num. 2. folio 1009. adde num. 14. & 18. hic. In rebus maternis præferuntur fratres vterini: in paternis consanguinei, in aliunde quæsitis succedunt æqualiter. Bart. in sing. 196. & Trigona sing. 14.

Item quando plures fratres patruales, & consobrini patruo succedunt ab intestato, in stirpes, & non in capita succedentei tam de iure communi, quam de iure Regni Aragonum. Portoles ad Molinum 2. tomo 4. p. §. successio num. 10. fol. 379. Rojas de success. ab intest. c. 32. num. 16. & 17. fo. 313. Couar. de successione ab intest. num. 8. Sed quando cum ascendentes concurrunt fratres vrinque coniuncti, in capita succedunt omnes. Sed si filij fratrum super sint, isti cum parentibus ipsius patruis defuncti in stirpem admittuntur, Crasus §. successio ab intestato q. 23. num. 5. Sed & si super sint cum ascendentes fratres, & fratrum filij: admittentur omnes in stirpes: sed non in capita, & sic patris portionem solummodo consequetur. Crasus §. successio

Paterna paternis (adde nu. 10. & 12. hic)

Num. 14. In stirpes, vel in capita (adde nu. 13. 18. hic)

In bonis auolorij.

sio ab intestato q. 23. num. 3. In bonis auolorij, seu ex trunco filij fratrum & sororum patruo succedentes: in stirpem succedunt, alij tamen consanguinei remotiores in eodem gradu existentes, non in stirpes: sed in capita succedunt §. si vero neque auth. de hæredibus ab intest. Portoles ad Molinum 2. tomo 4. p. §. successio num. 11. vbi idem esse in Regno Aragonum affirmat ipse. Cum quo concordat Couar. de success. ab intest. num. 8. ad finem vers. hec vero. Tiraq. de retract. lig. §. 11. glossa 10. num. 1. & glossa 12. num. 2. Casan. rub. 10. §. 4. nu. 1. folio mihi 1331. Legitimati succedunt ab intestato simul cum legitimis. Mantica de coniect. lib. 1. tit. 3. num. 8. fol. 475. si sint legitimati per subsequens matrimonium Bereng. de success. ab intest. num. 20. a vers. primum; folio mihi 601. quid si legitimantur per Principem? §. si quis igitur & §. generaliter, auth. quomod. nat. effici, legit.

Legitimati.

Num. 15. Vterini illegitimi.

Frater vterinus illegitimus fratri vterino legitimo, vel naturali ab intestato succedere potest, sicut & illegitimis quibuscumque consanguineis maternis. Portoles ad Molinum 2. tomo 4. p. §. si quis rogatus, nu. 32. Alex. in l. ex facto §. si quis rogatus, n. 45. ad Trebel. Gregorio Lopez l. 11. tit. 13. glossa magna ad finem p. 6. in Regno Aragonum si sint plures fratres ex eodem patre sed ex diuersis matribus, si vnus ex vterinis moriatur, reliqui vterini fratres ei succedunt, quo ad bona matris, sed in bonis patris omnes succedunt, quia ibi paterna paternis: materna maternis deferuntur. Portoles sup. num. 26. fol. 382. & sic idem erit vbi paterna paternis, & materna maternis deferuntur. Casan. in consuet. Burg. rub. 7. §. 8. ibi la ligne, vers. & dicit, folio 998.

In Aragoni.

Num. 16. In Regno Aragonum collatio ab intestato (adde n. 17. hic)

In Regno Aragonum si pater donat in contractu matrimoniali filio multa bona, & post moriatur ab intestato, succedet iste filius æqualiter cum alijs filijs, nec tenentur adducere in communem acervum dicta bona donata. Portoles ad Molinum 2. tomo 4. p. §. successio, num. 21. Idem de iure. Casan. in consuet. Burg. rub. 7. §. 5. verbo meilleur, a num. 43. fol. 969. Marienço lib. 5. noua recopilat. tit. 8. l. 3. glossa 1. nu. 5 fol. 207.

Filius incertus.

Primus maritus moritur hodie, cito post vidua illius nubit cum 2. & peperit ni 9. mense, iste filius cuius sit? dic, si apparent signa conceptionis: sequenda sunt, aliàs stacconsuetudini mulieris, in quanto tempore parere consuevit? Si id non constet, arbi-

trio medicorum, vel obstetricum sta, his deficientibus, quod frequentius accidit serua in dubio succedet secundo viro. Crasus §. successio q. 2. num. 5.

De collatione bonorum.

EX testamento, & ab intestato cessat doctis, & aliorum datorum collatio ita deum si parens hoc designauit expressim, alijs: quæ dicta sunt de collatione, suum robur obtinentibus, auth. ex testamento C. de collat. Quod intelligede datis obtau sam, scilicet dotis, donationis propter nuptias, & causa militiæ glossa (g) in d. auth. Sed donatio simplex non confertur, illud (Quid in Aragon? n. 16. hic.) & alteri ob causam: ne emergat inæqualitas, d. l. illud; secundus est, si pater hoc expressit l. si quando §. si. de inofficio, tertius est si dedit ei vt filio: siue vt habeat in peculio profectitio, glossa (g) in d. auth. ex testamento. Si vero donatio simplex fiat in emancipatum, confertur, l. vt liberis §. si. C. de Collat. Sed non confertur, si fiat filio in potestate, quia talis donatio habet vim legati, & fideicommissi, quæ non conferuntur, glossa (g) in d. auth. Sed confertur in dictis tribus casibus. Vt d. glossa. Late Gomez in l. 29. Tauri. Casan. in consuet. Burg. rub. 7. §. 5. ibi meilleur, fol. 957. vsque ad 977. Ferrara in praxi, de hæredi, diuid. §. communiter, a n. 10. fol. 501.

In Regno Castellæ de fratre sic est lex el hermano para heredar ab intestato a su hermano: no pueda concurrir con los padres, o ascendientes del defunto, l. 7. Tauri, & lib. 5. ti. 8. l. 4. p. recopit. legum illius Regni, folio 321. vbi & in l. 5. sic loquitur, Mandamos, que succedan los sobrinos con los tios ab intestato a sus tios in stirpen: y no in capita. Idem in l. 8. Tauri adde n. 13. & 14. hic.

Casus, in quibus filij non succedunt ab intestato suis patribus, vel e conuerso.

Quando ab intestato successurus occidit, vel procurauit mortem eius, cui debebat succedere: priuatur tali successione in Regno Aragonum, & de iure communi

Num. 17.

Quid in Aragon? n. 16. hic.

Num. 18. Fratres.

Num. 19.

muni. Portoles ad Molinum 2. tomo 4. p. §. successio num. 34. Roland. conf. 56. vol. 1. Boer. decif. 25. num. 11. nec succedet alicui alij cōfanguineo, qui successit occisso. Portol. sup. num. 35. Bart. in l. lucius, la 1. ff. de iure fisci. Nec succedere potest ab intestato ille, qui ei, cui succedere debebat, non adhibuit peritum medicum. Portoles sup. num. 36. & l. indignum vbi Bart. & Alber. ff. de his, quibus vt indignis, Et bona talis occisus venient in Regno Aragonum ad eius cōfanguineos ex parte, vnde bona descēdunt: sed non ad fiscum. Portoles sup. num. 37. Sed de iure communi succedet fiscus. Portoles sup. num. 38. Roland. conf. 56. vol. 1. Bofsius in praxi tit. de his, quibus vt indignis. num. 16. fol. 70 r. Adde octo alios casus: in quibus filij non succedunt ab intestato suis parentibus, 1. est si excludantur per statutum, aut consuetudinem: vt filia marita, & per patrem dotata: vt est Tolosa, quia consuetudo vincit legem, l. de quibus, de legibus, l. omnes populi, de iustitia. Bereng. de success. ab intestato, num. 10. fo. 594. 2. Si filij sunt ingressi religionem incapacem bonorum, vt sancti Francisci. Clem. exiui de paradiso, de verb. sig. Berengar. sup. num. 10. fol. 595. Idem de omnibus alijs religionibus in Gallia. Berengar. d. num. 10. 3. si pater fuit condemnatus pro crimine læsæ maiestatis, l. quisquis §. filij C. ad leg. iul. maieft. secus si pro alio crimine, l. cum ratio, de bonis dam. l. quando C. e. auth. bona C. de bonis proscip. sed in Gallia confiscato corpore confiscantur & bona. Bereng. sup. 4. si patrem impedierit filius libere testari, aut si notarium, vel testes non permitteret accedere ad patrem: qui testari cupiebat: aut domum ingredi paternam, l. eos C. si quis aliquem. 5. si pater contraxit sine dote cum muliere: hæc illo defuncto ab intestato admittitur cum illius filijs, auth. præterea C. vnde vir 6. si filius, fuit ingratus. Berengar. sup. num. 10. vers. septimo, fol. 595. 7. si filia renuntiauit successioni: illa nec eius descendentes succedent, l. si viua matris §. non licet C. de bonis mar. secus si ea præmoriatur. Berengar. d. num. 10. in principio. 8. In spurij, vel naturalibus de quo sup. lib. 2. tit. 19. l. 1. §. 3. fol. 89. 90. An adoptiuus? hic l. 1. vel legitimatus? num. 14. hic in l. 2. vel abortiuus? num. 20. in d. l. 2. quando non patres suis filijs? num. 5. hic. Si est vnus filius, & nepos, vel pronepos ex alio filio: auo succedent in stirpem iste nepos, vel pronepos cum dicto filio §. cum filius, de hæredit, quæ ab intestato.

Si filij & nepotes concurrant.

Mater peperit filium ante tempus legitimum: post ea moritur ab intestato: post in continenti intra vnū diem partus moritur infans, succedent ei cōfanguinei propinquiore matris, sed non cōfanguinei ipsius filij abortiuus. Portoles ad Molinum 2. tomo 4. p. §. successio num. 42. folio 389. Tirac. in l. si vnquam verbo suscepit liberos, num. 167. Gutierrez pract. lib. 1. q. 100. num. 9. Quoad bona non donata, nec propria industria adquisita est forus lib. 2. tit. 4. de successione ab intestato c. 17. fori generalis Regni Nauarræ vbi sic si algun boine, o alguna muger muere sin creaturas, los bienes de eylos deben tornar ad aqueylos parientes, dont las eredades vienien por natura. Ad verba los padres durante sus dias pueden usufructuar fol. 148. p. 2. idē de iure. Fontanella de pactis nup. clausula 4. glossa 7. p. 3. num. 60. fol. 74. excepto in bonis vincularis, num. 66. fol. 74. & an nihilominus debeat satisfacere, vel inuētarium facere? dic. v. hic nu. 2. Si quis habet facultatem disponendi de vna re, & non disponat, censetur disposuisse in fauorem venientium ab intestato, l. conficiuntur, de iure codicill. Aymon conf. 70. num. 13. & conf. 176. num. 8. Surdus decif. 72.

Ad lib. 3. tit. 29. de animalibus conductis ad itinerandum.

Ad verba que a dar las cabalgaduras en alquiler, los pueda compeler qualquier oficial Real, idem est de iure communi. Abiles in c. Præc. c. 17. glossa a rasonables, num. 8. fol. 182: Longius quam conuentum sit, ducens equum conductum, dicitur furtum committere l. 2. l. qui iumenta, de furtis, & §. furtum, de oblig. quæ ex de, fallit in equo solito locari. Baldus in l. cum queritur §. qui impleto ff. locati. Sed mitius quam furtum punitur. Couar. var. lib. 3. c. 15. num. 8. vbi vide. Item conductor mittens equum cum nuncio malo, si iste equus patiat damnum, semper tenetur domino l. eum qui §. si. vbi & Baldus ff. commod. Et conductor debet cadere animalia cum flagellis, sed non cum fastibus. Platea in l. equus. C. de cursu pub. lib. 12. & Felinus in c. auditis n. 28. de præscrip. Et de onere maiori, quam consuetum est.

Num. 20. Si filius reus natus moriatur. Num. 21. Quoad bona non donata, nec propria industria adquisita est forus lib. 2. tit. 4. de successione ab intestato c. 17. fori generalis Regni Nauarræ vbi sic si algun boine, o alguna muger muere sin creaturas, los bienes de eylos deben tornar ad aqueylos parientes, dont las eredades vienien por natura. Num. 22. In venientibus ab intestato, præsumitur facta dispositio.

Num. 3. Si locator misit famulum cum animalis. Locator recipere animal deterioris redditi, vel solueret eius, vel supplere. Si reddatur claudicans cum vno pede. Num. 4. In dorso ne imponat conductor Valisiam animalis nec socium, si equus conductus moriatur intra videri. Num. 5. Si moritur equus conductus, sed non probetur de identitate.

est, tenetur conductor equi siue alterius animalis. Platea in l. publicum C. de cursu pub. lib. 12. & Corsetus singulari verbo onus, & l. qui in sulam §. qui mulas ff. locati. Gregorio Lopez glossa 3. l. 76. tit. 18. p. 3. adde hic num. 11. Si locator equi misit famulum ab initio cum conductore animalis, ei remissa censetur custodia animalis dicti. Baldus in l. si vt certo §. si de me ff. commodati. Imo la in c. 1. num. 22. de commodato adde hic num. 8. Locator equi non tenetur recipere equum deteriorē factum, nisi offeratur æstimatione. Bart. in l. qui sibi §. qui stichum num. 2. de solutio. Palacius Rubeus in rub. §. 65. à num. 32. folio mihi 68. quod sic intellige quod si quis conduxit equum, & eius culpa deterioratus est ita, quod parum, aut nihil valet, quia forte claudicat vno pede: non cogitur dominus recipere equum quamuis exhibeat pretium deteriorationis, imo potest agere dominus ad eius æstimationem, & compelletur conductor equum soluere l. si bouē §. aliquando, de edilit. edicto. Palacius Rub. sup. n. 32. si tamen esset alicuius valoris vt quia calcaribus fuerat stimulatus multū vel vtendo diplomate fuerat damnificatus, compelletur dominus recipere equum dum tamen suppleatur iustum pretium l. cum emptor §. si de damno infecto. Bart. in l. facienda ff. arborum furtim cassarum. glossa, in l. eleganter §. non solum: in fine glossa de dolo. Palacius Rub. in rub. §. 65. num. 32. Quod si suppleto istum iustum pretium nollit locator recipere eum, debet conductor testibus representare eum locatori, & vt illum recipiat, renuntiare faciendo ei protestationem. Et si nollit recipere eum, debet ei dimittere, nec deinceps ad conductorem ipsum pertinebit periculum. Speculator in praxi lib. 4. partitula 3. tit. de locato §. iam dicendum n. 4. folio mihi 98. Conductor equi si in huius dorso super imponit Valisiam siue malam, aut socium, vel quodlibet aliud: & ob id equus deterior fiat, tenebitur ad damna & interesse. Ripa de peste, de remed. ad conseruandam, num. 32. folio mihi 58. Item si equus intra triduum moriatur, præsumitur, quod tempore venditionis, vel locationis morbosus esset, secus si ex longo intervallo. Ripa de pest. de remedijs ad curandam §. medicorum, num. 141. folio mihi 68. Accipio equum in locationem: moritur post, & próbo, quod equus fuit mihi mortuus, sed non próbo, quod sit idem met

(per signa) qui fuit mihi locatus: non liberor per hoc. Casan. in consuet. Burg. rub. 4. §. 23. in textu deniers, nu. 62. fol. mihi 776 circa finem. Si equus locatus moriatur, & probetur de morte: sed non probatur, quod culpa conductoris fuerit mortuus: liberabitur ex hoc ipse conductor equi, nisi locator probet, quod culpa conductoris sit mortuus. Gomez var. lib. 2. c. 3. num. 22. sic intelligendus Portoles ad Molinum 1. tomo §. beltia, nu. 41. fol. 293. adde hic n. 11. Conductor equi tenetur de dolo, lata culpa, & etiam leui: sed non de leuissima, nec de casu fortuito. Deci. in reg. contractus, num. 33. de regulis iuris, & sic si in itinere infirmatur conductori: qui apud hospitem eum dimisit, & mortuus sit, non tenetur conductor. Decius sup. num. 34. adde num. 11. hic. Locator equorum dicitur mercator. Casan. in consuet. Burg. rub. 4. §. 1. in textu selle, num. 7. fol. mihi 17. & Bart. in l. legatis, numer. 1. ff. de legat. 3. folio 67. Si conductor equi in itinere perueniens ad hospitium, dimittit ibi illum, vbi vel alibi quis cadat fastibus illum, vel alio modo male tractet, poterit talis conductor agere contra talem male tractantem dictum equum, non obstante quod non sit dominus dicti equi, arg. §. furti autem, de obligat. quæ ex delicto. Licet locator equi locando equum, vel aliud animal, & dando nuntium, vel famulum censetur remississe conductori custodiam dicti animalis, vt dixi hic num. 3. & tenet Alex in l. qui Roma §. callimachus, nu. 3. de verb. ob. tamen tenetur ad solutionem pro tempore, quo tenuit. Alex. sup. Conductor, vel commodatarius animalis, quod post mortuum fuit, an debeant reddere aliud æque bonum, vel teneantur ad id, vel solum ad pretium? Gomez var. lib. 2. c. 3. nu. 1. & 2. & dic. quod ad pretium, l. 2. glossa (x) si certum petat. Si verò animal non locatur pro certo pretio, sed commodatur gratis ad certum usum vel iter: si commodatur gratia commodatarij, tenebitur de solo dolo, & lata culpa: si gratia vtriusque tam commodantis, quam commodatarij, tenebitur commodatarius de sola leui culpa. Decius in reg. contractus, n. 28. adde hic n. 11. Adde & quod conductor, vel commodatarius equi tenetur integram præbendam dare equo siue cariis, siue vilius vendatur hordeum, vel spelta. Gregor. Lopez glossa 4. l.

Si equus locatus moriatur, sed non probatur de culpa conductoris. Num. 6. De leuissima culpa tenetur: sed non de leuissima, nec de casu fortuito, quid si dimisit apud hospitem? Locator animalium, dicitur mercator. Num. 7. Conductor equi potest agere contra hunc male tractantem. Num. 8. Si locator misit nuntium cum animalis. Num. 9. De animalis commodato. Num. 10. Dare victum.

4. l. 76. tit. 18. p. 3. Et si in curando equo conducto aliquid expedit modicum, non repetet: sed si impensam magnam faciat in eo curando, poterit repetere a domino equi conducti. Gregor. Lopez sup. glossa 5 quod ego limitarem si infirmitas dicti equi causetur ob culpam conductoris: tunc enim non repeteret ullam impensam factam in eo curando, reg. damnus in 6. qui iumenta sibi commodata longius duxerit: alio modo inuito domino usus sit, furtum committit, l. 2. de furtis.

Est forus nostri Regni de his animalibus conductis lib. 3. tit. 14. vbi sic loquitur, si uno aloga a otro bestia, & moriere, o se la lebaren por fuerça, o tomare otro daño, o ge la leba la agua, o se la furtalos ladrones, o por otra qual quiera ocasion se le pierda, aquel, qui la aloga da: non se la debe emendar, si no la lieba mas adelant, o no la cargare mas de quanto hobo en conuenient: sino fuere capa, o cenada de vna noche, o pan por aquel dia, que coma. Et si renouera ouere, que de mas le ha fecho de quanto hobo en conuenient (como dicho es) pruebe el señor de la bestia con dos compañeros, que vayan por camino, & peche la bestia, o le emiende el daño, que le ha fecho. Et si probar non pode: jure el qui la alogò, de mas que no le ha fecho de quanto hobo en conuenient, & vala lei. (Idem de iure communi. Gomez var. 2. tomo c. 3. num. fi.) idem repetitur in d. foro lib. 6. tit. 8. c. 15. vbi & sic addit. & si es prestada: qui la recibio, sana, & bona la debe render a su señor, Et non puede dezir ninguno segunt carga a la capa, o su sayo, o su guarnacha o pan, o vino para si al dia, o cenada para la nueyt a la bestia, o vn poca de queso, o alguna poca de carne vltra la carga, que habia en conuenient. Et si la bestia es alogada, que el home vaya a caballo en ella: porque cargare su vaso de plata: si lo ha, o sus bestidos: que a menester en villa, no pode dezir ninguno: que li echò carga sobillana, & maguer que sea assi de fuero: si el que la alogò, o hobo en conuenient, que de todo esto no le cargaria: & le cargare: tenido es de responder al señor de la bestia el qui la alogò, & esto faz paramiento: que era entre ellos: & non fuero. Idem de foro de sobrearue: lib. 2. c. 29. lib. 3. c. 20. 21. & 22. & lib. 9. c. 3.

Ad lib 3. tit. 30. l. 1. de hortis.

AD verba nadie pueda entrar en huerta agena cerrada, pena huius legis ligat furantem in fundo possessio per aliquem, li-

cet non sit suum ratione dominij. Didacuz Perez lib. 3. tit. 14. l. 2. glo f. 6. fol. 1256.

Custodi an sit danda fides?

AD verba, a la guarda se le dà entera fe, de iure communi istis custodibus publicis datur fides integra. Albericus in l. ea quidem, num. 3. C. de accus. Capicius de cif. 45. Idem de foro nostri Regni lib. 6. tit. de coferias c. 6. vbi sic, *si el costiero, que es en las viñas por vezinos: falla algun ladrón furtando vbas delant si, & el ladrón niega, que no las ha furtadas, pruebe el costiero assi, las vbas furtadas teniendo en las manos debe jurar sobre el libro, & la Cruz, que fulan por nombre furtò aquellas vbas en tal viña de fulan, & con esta jura sea vencido el ladrón. Daturq; fides eis etiam contra clericos. Abendanus de exeq. 1. p. c. 13. num. 7. Sed admitti posset probatio in contrarium. Abiles in cap. Præt. c. 52. glossa en la tierra, num. 14 fol. 276. latius Felinus in c. proposuisti à n. 1. vsq; ad 5. de probationibus. Sed non posset admitti probatio in contrarium si lex dicat, quòd stetur eorum dicto pro plenaria probatione. Casan. in consuet. Burg. rub. 1. §. 6. in textu par leurs, num. 10. folio 277. Item istis custodibus non credetur, si sint infames. Casan. sup. num. 5. folio 275. Et iudex poterit moderare taxam iuratam per custodem quoad damnus. Casan. sup. num. 10 fol. 277. Sed andari possit fides ipsi parti cum vno teste, vel ipsi soli parti habenti animalia damnificata in manibus? Capicius decif. 45. vbi quòd sic de iure Regni Neapolitani: sed secus dicerem de iure communi: quia nulli pro se creditur, & vnus testis non plene probat: sed forte ipse habes animal præ manibus, & vnum testem de visu sufficeret quoad deferendum iuramentum suppletibum, & condemnandum reu: ad tradita per Marantam de ord. iud. 6. p. in 9. actu à num. 4. Et isti custodes non tenentur iurare in singulis relationibus de iure communi, sed sufficit, quòd a principio iurarint: secus de iure Regni Galie. Casan. in consuet. Burg. rub. 1. §. 6. in textu par leurs, num. 4. fol. 275. Et si falsò iurent: de perurio tenebuntur, num. 5. Custodis dicto dicentis, vnum animal ex sibi commissis occidisse aliud, creditur in Regno Aragonu. Portoles ad Molinum 1. tomo §. bestia num. 1. fol. 285. vbi tenet, secus esse de iure communi, & Gomez var. 2. tom. c. 3. n. fi. Castil- lo in l. 27. Tauri & limita vt l. 15. ti. 8. p. 5. & Pala-*

Palacios Rub. in c. per vestras, notabili 6. §. 11. Decius in l. pascenda n. 20. C. de pactis.

Ad l. 2. fol. 150.

AD illa verba los ganados non ligat animalia clericorū Felinus in ca. Ecclesia san ctæ Mariæ num. 104. vers. quintum, de constit vbi quòd pastores teneantur.

Ad §. 1. legis dictæ 2.

AD verba y ocho florines de noche, non tamen habebunt pñam si ingrediantur in alienum animalia metu luporum Casiro in l. interdum §. si propter ff. de publicanis. Item quando dicatur dies? & quando nox? vide bonam glossam Didaci Perez, lib. 4. tit. 3. l. 9. verbo treynta dias folio mihi 1399. & 1400. vbi in vers. preterea, resoluit, quòd tunc dicitur dies, quando quis potest alium discernere, licet sol non sit super terram, sed immediate post occasum solis, vel parum ante ortum solis, & quòd satis est, quòd splendore solis fiat lux, quæ est effectus diei, & quòd indubio iudex debet mitiorem partem eligere. Adde & Natam conf. 469. vol. 2. Casan. in consuet. Burg. rub. 1. §. 8. verbo lour, à num. 18. & intellige de die naturali 24. horarum, sed nõ de artificiali de mane vsque ad vespas, Didacus Perez sup.

Ad lib. 3. tit. 30. l. 2. §. 6. de custodibus montium.

AD verba sean obligados las guardas a pagar el daño, quid de iure communi? vide Alberic. in rub. de officio Præf. Vigil. num. 1. & in l. nam salutem §. effracturæ, num. 1. & 2. dicto tit. & resoluit, quòd si eis possit imputari culpa, tenebuntur: aliàs non, & tenebuntur de leuissima culpa, si custodiunt pro mercede. Gregorio Lopez glossa 1. l. 15. tit. 8. p. 5. sed si gratis custodiunt: non tenebuntur de leui, nec leuissima culpa. Ioseph. Ludo, decif. 10. num. 12. Bart. in l. qui mercedem num. 1. ff. locati Et damnus contigisse sine culpa custodis ipse custos debet probare. Albericus in l. nam salutem §. effracturæ, num. 2. de off. Præf. vigil.

Item adde, quòd custodes priuatarum rerum quilibet ponere potest, vt rem pro-

priam custodiant l. diuus ff. de vsu, & habit, l. quæsitum §. saltuarium, de fundo instruct, Matienço lib. 5. tit. 17. l. 2. glossa 6. num. 1. fol. 436. Isti custodes possent vendere fructus perituros. Albericus in l. sed et si pupillus §. conditio, de institoria.

Et in loco, vbi exercuerunt officia custodia, debent rationem reddere custodes publici, C. vbi de ratiocinijs, & l. 3. tit. 2. p. 3. Tason in l. qui certo, de condic. indeb. & in ista redditione rationis proceditur de plano, & in diebus feriatis. Alex. in l. pen. ff. de ferijs. Custodes si diuiserunt custodiam, vt vnus de nocte: alius de die debeat custodire: & de nocte fiat damnus, liberatur ille, qui tunc debebat dormire. Albericus in l. nam salutem §. effracturæ num. 2. de off. Præf. Vigil.

Et ponere custodes attinet ad eum, qui rei fructus percipit, l. 1. ff. quemad. vsufr. caue. Bart. in l. cottrem §. qui maximos, de publicanis, & Casan. in consuet. Burg. rub. 1. §. 6. num. 60. & ponere custodes est signum, & probatio possessionis. Afflicis, decif. 167 Felin. in c. de quarta, num. 27. de præscrip. & ex longa custodia præsumitur, quòd custos habeat mandatam custodiendi à domino. Afflicis decif. 345.

Item custodum creatio pertinet ad dominum loci qui habet merum, & mixtum imperium. Casan. in consuet. Burg. rub. 1. §. 6. num. 59. Platea in l. 1. C. de Irenarch. li. 10. l. 4. tit. 28. p. 3. Item in casibus, in quibus custodia montium pertinet ad vniuersitatem, vel vsufructuarium: nihilominus dominus loci, aut proprietarius potest suos ponere custodes, vt assistant vltra possitos a dictis vniuersitatibus, vel similibus personis, l. si ita legatus §. dominus proprietatis, de vsu, & habit, Capicius decif. 27.

De pastoribus custodientibus vide lucã de Pæna in l. 1. C. de conditis in pub. lib. 10. & Tason in l. si pascenda C. de pact. Alex. conf. 158. vol. 2. An eis credatur? c. cum parati 19. de appella. adde lib. 3. tit. 10. l. 1. & tit. 30. l. 1. hic.

Custodia defessa: vt est bayolage, pertinet ad vniuersitatem, & talis custos potest animalia capere in pascuis nomine pignoris etiam in tuga. Hypolitus in praxi §. vltorius, num. 3. l. 4. tit. 11. lib. 5. Ordinant. ad de hic lib. 3. tit. 3. & 4. Et iste custos vniuersitatis potest arcere animalia ab impræssu defesse, vel a toto termino, l. 4. tit. 28. p. 3. & includere animalia in casibus, l. quintus, ad leg. Aquil. l. 24. tit. 15. p. 7. Additio ad Porcium in §. faxæ, de rerum diuis. Capicius de cif.

Infirmat si curare.

Num. 11. Fuero de Navarra. super talibus animalibus.

Idem de foro de sobrearue.

Num. 2.

Facro.

Num. 1.

Num. 3.

Num. 4.

Num. 5.

Num. 6.

Num. 7.

cap. 45. Poterit & capere talis custos vniuersitatis fugientem, non tamen cogere ad soluendum damnum, vel pœnam, l. de iure, ad municipal. Bald. in l. 1. C. locati & Casan. sup. num. 60. fol. 260. Si verò certa pœna est liquida, & habeat mandatum ad recipiendam eam: posset illam recipere, quia esset merus executor, & executio parti committi potest, l. non est singulis, de regulis iuris vbi Decius. Non tamen potest dare licentiam talis custos ad pasturam, nec ad scindenda ligna. Baldus in l. mercatores C. de commercijs.

Num. 8.

Item custos deputatus pro priuato interesse volētē ingredi in fundum prohibere posset, ne ingrediatur, vel posset pecora expellere de fundo, sed non posset occidere. Posset capere damnificantem, vt testes cognoscant eum: posset auferre fructus ei, qui eos surripuit, vel ipsum ducere ad iudicē, vel occidere eum, si se telo defendat. Non poterit pignorarē: nec in alijs rebus grauare, nec citare, Et positus custos à Republica, vel à domino, debebit maleficium denunciare, & facere ea, quæ constant ex tenore suæ commissiōnis. Baldus in l. 1. num. 2. C. de locato Matienço lib. 5. tit. 17. l. 2. glosa 6. numer. 3. folio mihi 436. Pecora reperta in agro recludere potest donec sciatur, cuius sit? & post agat dominus damni ad damnum. Matienço sup. nu. 3. & 4. sic intelligendus. Baldus d. num. 2. Et dominus pecudis reperti in alieno: debet ante restitutionem eius cauere de damno soluendo. Matienço d. num. 4. fol. 436. Capicius decif. 45. in 1.

Ad lib. 3. tit. 31. l. 1. de statuto de non extrahendo triticum à Regno.

Num. 6. De tritico alterius Regni.

AD illa verba *no se saque deste Reyno trigo, ni arina*, adde quòd hoc debet intelligi de frumento huius Regni: si enim sit frumentum, vel triticum allatum per trāsitum ad hoc Regnum de alio Regno, posset id extrahi de hoc Regno. Speculator in praxi lib. 4. tit. de constitutio, num. 8. glosa (f) vbi eius additionator. Et Abiles in cap. Præt. c. 52. glosa y por ella, fol. 278. & Alex. conf. 86. vol. 4. Cephalus conf. 539. à num. 80. vol. 4. Ripa de peste de remed. ad conseruand. vbert. num. 114. Hypolitus in l. is, qui com telo: num. 34. C. de sicarijs, Sylua resp. lib. 1. in 5. resp. nu. 31. fol. 36. Et prop-

ter hanc extractionem si confiscetur arina confetur & confiscatus facus, in quo ea est. Baldus in l. cum proponas num. 6 de nautico fanore. Similiter si equi sint prohibiti extrahi à Regno, & quis ad id aliunde afferat eos: poterit illos ad suum domicilium conducere sine pœna, & sine licentia. Boerius decif. 178. nu. 12. per l. si quis post hanc

Equus

vers. *data similiter*: C. de ædificijs, & extrahere. Abiles in cap. Præt. c. 52. glosa y por ella, fol. 278. Prohibitio huius legis, & pœnæ non ligant minores, Castillo in l. 1. Tauri, in parte en los dichos lugares, versiculo *secundo casu*. Ioseph. Ludo. decif. 80. num. 8. Roman. singul. 816. Roland. conf. 57. num. 6. vol. 2. Iul. Clar. §. fi. q. 82. in 7. statuto. Viuius commum. opin. verbo *statutum*, à folio 345. li. 17. quòd intellige de minore 14. annorū. Sylua resp. li. 1. in 5. resp. n. 45. fol. 138. vbi latius vsq; ad n. 62. Confiscatis bonis extractis contra statutum prohibens extractionem eorum, censetur & confiscatum animal, vel nauis, in quibus ea extrahuntur, l. cotem ferro §. dominus, de publico canis, si scierit id dominus dicti animalis. Bart. in d. §. dominus, num. 2. Albericus nu. 1. ibi & Sylua sup. in 2. p. à n. 1. folio 41.

Num. 2. Non ligat minores

Animal est confiscatum

Hec lex non ligat Ecclesias quoad suam frumenta. Gramat. decif. 100. num. 15. nec personas Ecclesiasticas. Ripa de peste de remed. ad conser. vbert. num. 122. Sed dic vt Sylua resp. lib. 1. in 5. resp. in 3. p. fol. 43. nu. 1. nec ipsarum Ecclesiarum colonos. Rip. sup. num. 124. Sed ligat eos, qui emerunt triticum ab Ecclesia, num. 129. Non agricolos forenses, ne possint partem suam frumenti exportare ad domos suas, num. 107. & Abiles in c. 52. glosa en la tierra, num. 18 & 19. fol. 276. 277. Et ciuis: si agricola extraneus vendidit ei partem suam: non posset eam impunere extrahere extra territorium, num. 108. Non ligat ciuem se, & familiam absentantem à territorio, & extrahentem frumentum ad vsum familiæ necessarium, num. 109. & Bart. in l. cætera §. sed & si, num. 4. de legat. 1. & Sylua resp. li. 1. in 5. resp. num. 22. 24. & 27. fol. 34. Et probabit, vsus sui gratia exportasse, per proprium iuramentum. Ripa sup. num. 100. & Sylua sup. nu. 23. 24. fo. 34. Quòd si mutato proposito illud vendat, non ligabit eum, nu. 111. Statutum prohibens exportari farinam, comprehendit & panes. Ripa. de peste, de remed. ad conseruand. num. 51. fol. 59. sed appellatione frumenti prohibiti extrahere: non venient legumina, num. 53. secus

Num. 1. Quos nō ligat

Ecclesias

Forenses

Agricultas

Absentes

Extrahere tem pro vso proprio

Quæ res cōprehendit

cus appellatione tritici, num. 55. vbi quòd etiam venit milica. Sed nō venit hordeum, spelta nec auena appellatione tritici, n. 57. folio mihi 59.

Num. 4. Si plures personæ fu per vno mulo extrahāt.

Item hæc nostra lex vel similis, quæ ponunt pœnam perditionis mulæ: si plures personæ super vno mulo diuersis temporibus extrahant frumentum: an quilibet debeat perdere vnum mulum? Bart. in l. menius §. duobus, numer. 23. de legat. 2. vbi tenet quòd si primus soluit æstimationem, secundus tenetur ad mulum: at si primus soluat mulum: alius liberatur. Statutum hoc est inductum fauore publico Butatus conf. 138. numer. 8. vol. 2. Gramat. decif. 110. & an desideret personæ apprehensionem, vel sufficiat, quòd conuictus sit se extraxisse? Viuius com. opin. lib. 17. in verbo *statutum* prohibens folio mihi 345. Vbi tenet quòd sufficit, si conuincatur, se extraxisse: Et ligat eum, qui super humeris, vel colo boum extrahit: sed non ligat eum, qui ante statutum hoc cepit extrahere, quia initium attenditur, nec ligat clericos quoad sua frumenta collecta de suis terris, nec forenses ignorantes, qui non diu morati sunt in loco statutum. Viuius sup. folio 345. Plotus Nata & Abiles *relati hic numer. 6*. De forensibus ignorantibus concordat Sylua resp. lib. 1. in 5. resp. à numer. 32. & 391 folio 36. Si clerici extrahant res veteras à Regno: possunt ab eis illas auferre ministri seculares. Sylua sup. in 3. p. n. 28. fol. 46.

Fauore publico

Personæ apprehensio nem.

Si super humeris, vel colo boum extrahit.

Clericos, vel forenses

Num. 5. Si quis id extrahat cū rebus licitis.

Si quis extrahat frumentum cum rebus licitis simul, non deberent amitti ea. Guidopapa decif. 572. Abiles in cap. Præt. c. 52. glosa en la tierra, num. 1. folio 274. Trigona singulari 90. quòd intellige, si nō dolose quis extraxit: sed si dolose extraxit: omens res, tam licitæ, quam illicitæ debent confiscari. Guidopapa decif. 572. & Boerius decif. 178. n. 25.

Num. 6. Quæ comprehendat?

Statutum prohibens, extrahi frumentum comprehendit farinam. Bart. in l. quæsitum §. illud de legat. 3. Abiles sup. num. 19. Ripa de peste de remed. ad conser. num. 47. Sed non ligat extrahentem panem coctum nisi faciat in fraudem, Felinus in c. ad liberandum, num. 5. de iudeis. Abiles sup. num. 19. fol. 277. nec comprehendit ordeum, in dicto num. 19. Nec triticum bonorum Ecclesiasticorum, vel forenses ignorantes. Plotus de in litem iurando §. 4. num. 79. & Nata conf. 389. num. 3. vol. 2. & Abiles sup. n. 7 vbi latius, & melius quàm alij fol. 276.

Num. 7.

Ligat portantem triticum de Castro ad

castrum communc. Bald. in l. cætera §. si vel portan te de Castro ad Castrum vel timore inimicorū, vel volentē extrahere, vel repertū in itinere.

Hypolitus in l. 1. num. 21. C. de siccat, & in l. 1. §. præterea num. 18. de quæstionibus. Ligat illum, qui adhuc non perfecit actum exportandi extra districtum. Alex. in l. qui Romæ §. calimachus numer. 5. de verb. ob. Ligat repertum in itinere, & præparantem, vt posset postea exportare. Cepola de ædilitio edicto in l. quis sit fugitivus §. idem celsus, num. 4. latius Abiles in d. c. 52. glosa en la tierra, num. 22. & 23. fol. 277. 278. Si statutū dicit, si quis repertus fuerit portare, vel portantes triticum, vel alia: ligat & eum, qui repertus est, & deprehensus in itinere. Boerius decif. 178. n. 3. utecus si dicat *si quis extraxit*, adde Sylua resp. lib. 1. in 5. resp. num. 63. fol. 40. & hic num. 11.

Num. 8.

Item si in mea bestia (me ignorante, & non ratificante) extrahis frumentum de Regno: non amittam eam. Bart. in l. cotem ferro §. dominus, num. 2. de publica. Ioseph. Ludo, decif. 31. num. 7. Abiles in cap. Præt. c. 52. glosa en la tierra, num. 2. fol. 275. & Sylua resp. lib. 1. in 5. resp. in 2. p. num. 1. fol. 41. Et si pluries super vno mulo extraxisti: non debebis pluries eum perdere. Abiles sup. num. 5. fol. 275. Conductor animalis, si in eo extrahit verita à Regno ignorante domino dicti animalis, debet condemnari in æstimatione animalis, & id restitui ipsius domino. Sylua resp. oform sup. numer. 7. folio 42.

Silurics extrahis.

Si in mulo alieno extrahis.

Num. 9. Licentia data non durat ultra septem dies. Bart. in l. vni ca. C. de tractatorijs Abiles in c. 52. glosa en la tierra, numer. 25. folio 278. Et datam mihi talem licentiam, multo in ea non nominato tradere eam possem, vt is extrahat frumentum sine metu pœnæ. Abiles sup. num. 25. fol. 278.

Num. 10.

De rebus prohibitis extrahi à Regno, late Abiles sup. in d. c. 52. in suis glosis. Publicanus posset dissoluere fadelos ad videndum, an quis extrahat prohibita? Abiles sup. glosa *pesquisa*, fo. 274. Et inquisitio potest fieri contra tales extrahentes d. glosa *pesquisa*, & publicani non possunt detinere exportantes res, si secum ferant licentiam. Abiles, d. glosa *pesquisa*, Platea in l. euenioris. C. de cursu pub. lib. 12. vbi quod dicit, quòd debet scribi litera licentiæ in libro, & dies, quo datur, & infra quantum tempus duret.

Publicani potestas. Dissoluere.

Detinere.

Scribi licentia.

Num. 11.

Item si deprehensus in itinere quasi in confinibus dicat sepe mittere, portare illas res

res vetitas, punietur. Et de eo, qui reperitur in itinere late Abiles in, d. c. 52. *glossa en la tierra*, nn. 22. & 23. 24. fo. 277. 278. & Bart. & Platea in l. quifcales C. de nauicul. lib. 11. & Platea in l. Præsidius C. de cursu publico. In quibus tenent quod est presumptio mala contra tales, si reperiantur cum rebus vetitis extrahere in aliqua via non recta nec consueta: & sunt suspecti, quod vellint extrahere extra territorium.

Num. 12. Si triticum extractum amissisti. Confiscantur, & vasa, & iumenta.

Forensis seminans in hoc Regno. Si frumentum extraxisti, & post id tibi perijt casu fortuito, vel ob culpam leuem, vel leuissimam, quia forte obuiaissent pirati, & derouauerunt te, non teneberis fisco ad estimationem illius frumenti. Baldus in l. neque num. 1. C. de vectigal, & commissis. Confiscantur non solum merces, sed & vasa, & iumenta: quando ad hostes deferuntur. Boerius decis. 178. num. 22. Non obstante hac lege potest forensis extrahere ab hoc Regno triticum, quod in hoc Regno seminavit in suis terris. Ripa de peste de remed. ad conseruan. vber, num. 107. folio mihi 60. Albericus in rub. de muneribus, num. 34. adde lib. 4. tit. 4. l. 1.

Ad lib. 3. tit. 31. l. 3. an possit mutuari triticum pro tritico?

Num. 10. Ad verba lo prestado en grano, se aya de boluer en grano, idem de iure. Gomez var. lib. 2. c. 6. nu. 11. Frumentum posset mutuari pro frumento, si quis principaliter mutuatur id, ne sibi corrumpatur, & si valet, aut valebit tanti, vel pluris tempore mutui, quam recens sibi soluendum. Peccaret tamen mutuans id cum pacto, vt tantumdem sibi restituatur sciens, quod recens melius, & maioris pretij erit tempore solutionis: quam suum tempore mutui. Nauar. in man. c. 27. num. 224.

Num. 21. Peccat & qui mutuatur triticum, vel aliud eo pacto, vt sibi reddatur tempore, quo verissimiliter creditur, quod eius pretium augebitur, & ipse vsque ad id tempus non erat seruaturus, & tenebitur ad restitutionem. Sed non peccabit, si verissimiliter dubitabat, an tempore solutionis esset valiturum pluris, aut minoris, nec si erat seruaturus vsque ad id tempus, & libertatem soluendi intra id tempus non ademit. Nauar. sup. num. 219. Potest & quis mutuare id vno mense vsque ad alium, in quo verissimiliter plus valebit, vt reddatur æque bo-

num in illo, vel ante illum, num. 239. Sed estimationem cuius loci, vel temporis debeat reddere id accipiens? l. vinum vbi Bar. Iason, & alij, de rebus creditis.

Ad dictum tit. 31. l. 4.

Num. 13. Ad verba los que tienen trigo de renta lo pueden vender libremente, idem de iure. Gutierrez pract. lib. 2. q. 182. nu. 16. Sed in tempore caritatis poterit imponi taxa frumento vendendo. Abiles in cap. Præc. c. 17. *glossa a rasonables*, à num. 2. fol. mihi 182. & in tali tempore possunt agricultores cogi venire ad ciuitatem ad vendendum, n. 20.

Ad legem. 5. & 8. dicti tit. 31. de tritico emendo ad reuendendum.

Num. 14. Ad verba nadie compré trigo, ni ceuada para reuender, idem de iure, l. annonæ, de extraordi. crimi. Non licet emere, vt carius vendatur emptum, Abb. in c. nauiganti, num. 18. de vsuris, Hac lex ligat clericos Salcedo in praxi c. 57. incipit negociatores, additio (a) columna 11. Ligat & in conscientia. Nauar. in man. c. 23. num. 91. si spe lucri ducitur. Abbas in, c. nauiganti, num. 18. de vsuris. Si remi mihi & post mutato proposito id reuēdidi, nō tenebor. Abiles in c. Præc. c. 52. *glossa en la tierra*, num. 20. fol. 27. Emō pro toto anno triticum in hoc loco, post ab hoc recedo ad alium locum, poterō id reuendere. Bart. in l. cotem §. sed si se, num. 3. de legat. 1. Emere licebit de iure communi, vt reuendatur in locis desertis, id est *en las montañas*, Abb. in d. c. nauiganti, n. 18. de vsuris. Si creditor in solutum accipit triticum, & id vendat, non incidit in pœnam positam contra reuendentes triticum. Sylua responsorum, lib. 1. in 11. respons. à num. 1. nisi à principio id accipisset animo id reuendendi, num. 29. fol. 117.

Ad lib. 3. tit. 31. l. 9.

Ad verba los mulateros pueden comprar trigo en la plaza de Pamplona, passadas las doze horas, & sic non ante. Sed in quantum prohibet, quod ante 12. horā non possint emere, valebit hæc lex. Amanuel. sing. 8. & 183.

Ad lib. 3. tit. 31. l. 18.

Ad verba los Alcaldes Ordinarios pueden hazer informaciones sobre trigo, idem de iure. Abiles in cap. Præc. c. 52. *glossa ni cauallos*, fol. 273. y *glossa pesquisa*, fo. 274.

Ad lib. 3. tit. 31. l. 20. de emente anticipato pretio.

De iure non licet emere minori pretio *anticipato dato* quod maioris pretij est, aliās erit vsura siue fiat hoc in tritico, vel vino, vel oleo. Gutierrez pract. li. 2. q. 173 n. 4. & est c. fi. de vsuris Nauar. in man. c. 17. n. 206. & 227. & c. 23. n. 91. Portoles ad Molinū 4. p. §. vsura n. 74. & 75. vbi concordat cū nobis Regnum Aragonum quoad hoc Idem & Diuus Thomas 2. 2. q. 78. art. 2. ad 7 Caietanus in summa, verbo vsura, §. de vsura autem, vers. *quartus casus*, fol. 594.

Ad lib. 4. tit. 1. de horreis tritici.

Ad de quod Susceptores annonæ publicæ non debent in horreo publicæ annonæ reponere aliquod frumentum priuatū, l. frumenta C. de suscep. Ripa de peste de remed. ad conser. n. 29. fol. mi. 58. Et debitores Reipublicæ ex causa frumentaria tenentur præcisse soluere, nec possunt cōpensare cum suis salarijs. Ripa sup. nu. 33. & 34. nec habent dillationē mensium, sed illico cogi possunt soluere, nu. 35. Et contra debitores frumentariæ causæ exactio fieri potest, n. 36. Et si frumentariam pecuniā in suos vsus cōuertat susceptor, ad ceterasimas vsuras tenentur, n. 36. Et bona talis susceptoris sunt tacite hypothecata Reipublicæ, n. 37. Dicti Susceptoris bona vendi possunt iuxta formā legis 1. & 2. C. de capi, & distra lib. 10. Ripa sup. n. 38. Isti susceptores frumentarij, si bene fungantur suo officio, consequentur immunitatem à muneribus personalibus. Ripa sup. nu. 39. prodest ad *vinculeros*. Necessitate grani imminente potest quis cogi ire etiam ad partes remotas ad emendum triticum non obstante priuilegio. Roland. conf. 80. n. 26. vol. 3. istis administratoribus horreorum salarium dari potest. Abiles in cap. Præc. c. 17. *glossa a rasonables*, n. 32.

Ad de quod non potest tangi de frumento nouo horreorum donec consumatur verus, & posset cōmisceri corruptum cū in-

corrupto, vt melius vendatur, & quæ qualitates requirantur in habentibus administrationem horum horreorum, qui vocatur *vinculeros*, Platea in l. 1. C. de conditis in publicis horreis. Decuriones debent per se ipsos horrea bladorum inspicere, & facta recta refici facere, ne per pluuiam corrumpantur frumenta. Platea sup. l. 2. Frumentum horum horreorum quis non potest conuere in suam vtilitatem debet, tradit pisto-ribus ad faciendum panem. Platea in l. nulli C. de conditis in publ. horr.

Nominatio horū officialium spectat ad Præfectos annonæ. Abiles in cap. Præc. c. 17 *glossa a rasonables*, nu. 32. fol. 184. vbi tenet, quod Præfecti annonæ possunt eligere vnū, vel plures discretos, & expertos viros, qui pro frumento comparando se cōferant ad alienas Prouincias: & eis sine iussu Principis possunt salarium constituere, & id de dicta nominatione tenet & Abend. de exe. 2. p. c. 10. num. 17.

Quantitas statuta ad emptionem frumenti non potest minui, nec ad alios vsus conuerti: & quid de ea fiat debet in publicum librum scribi: contrafacientes puniuntur in duplum, l. auri statuta vbi Bart. & Platea C. de frumento vrbis Constan. li. 11. quod prodest ad horrea publica, Et licet non possit ad alios vsus conuerti, potest tamē pisto-ribus ad panem coquēdū mutuari, qui aliter præparare non poterant ad coquēdum, vel potest conuerti ad emendum frumentum. Bart. & Platea supra.

Priores habentes arbitriū super abūdātia possunt ordinare in ciuitate, quantum frumentū possit vendi quolibet mēse, & quolibet die: Bart. in l. nulli, n. 2. C. de frumēto vrb. Constan. li. 11. Ex mala administratione frumēti solet esse caristia annonæ. Bart. su. n. 1. & ibi. Platea n. 3. Si Respublica habet granū vel sal, vel aliud ad vēdendū: omnes debēt emere: nec aliquis excusatur, licet ei neccesarium non sit: & hoc munus est patrimoniale, sed non personale, & ita ille, qui plus habet, plus emere cogitur. Bart. in l. vnica n. 2. & 4. & ibi Platea, n. 3. C. vt nemini liceat in emptione specierum se excusare li. 10.

Quod debet dari in panem, non debet solui in frumēto, l. nulli vbi & Bart. & Platea C. de frumēto vrbis Constan. li. 11. ratio huius est, quia si daretur frumētū, posset cōuer-ti in aliū vsū quā in panē, & sic dispergere-tur, & caristia efficeretur, vt Bart. su. ante n. 1. Plures administratores id est *vinculeros*, tenentur in solidum, & quod vnus ex eis soluit, repetet per actionem negotiorum gestorum.